

Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit als bedoeld in artikel 12b, eerste lid van de Gaswet.

Nummer 102669_3 / 9

Betreft zaak: Codewijziging met betrekking tot een nieuw balanceringsregime en een nieuw marktmodel gas

I. Inleiding

1. De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad) stelt op grond van het bepaalde in artikel 12f van de Gaswet, op voorstel van de gezamenlijke netbeheerders, de voorwaarden vast die netbeheerders hanteren jegens netgebruikers. Ook de uitvoering van de wettelijke taken van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet is in deze voorwaarden geregeld. In het onderhavige besluit zijn de voorwaarden vastgesteld met betrekking tot de wettelijke taak van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet om het door hem beheerde net in evenwicht te houden, ofwel te balanceren.
2. Voorafgaand aan dit besluit gold een ander in 2006 door de Raad vastgesteld balanceringsregime. De gasmarkt heeft zich sindsdien verder ontwikkeld en de Europese Unie en Nederland hebben daarom nadere eisen gesteld aan de werking van een balanceringsregime. Een balanceringsregime moet marktgericht zijn. Tevens moeten partijen die van het net gebruik maken in staat worden gesteld om hun gasinvoeding en gasafname in evenwicht te houden. Zij krijgen daartoe de benodigde informatie over hun eigen onbalanspositie en die van het systeem. Daarnaast krijgen afnemers meer mogelijkheden om zelf gas in te kopen en te verkopen. De grondslagen van dit systeem zijn opgenomen in de Verordening¹ en de recente wijziging van de Gaswet.² Welke

---

¹ Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor de toegang tot aardgastransmissienetten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1775/2005.

² Wet van 2 december 2010 tot wijziging van de Gaswet en de Elektriciteitswet 1998, tot versterking van de gasmarkt, verbetering van de voorzieningszekerheid en houdende regels met betrekking tot de voorrang voor duurzame elektriciteit, alsmede enkele andere wijzigingen van deze wetten, Stb. 2010, 810. Bij Koninklijk Besluit van 27 december 2010 (Stb. 2011, 11) is bepaald dat de artikelen inzake de verbetering van de werking van de gasmarkt op 1 april 2011 in werking zullen treden.

wijzigingen in de Gaswet zijn opgenomen wordt in dit besluit in onderdeel B beschreven.

3. De wijzigingen in de Gaswet zijn door de gezamenlijke netbeheerders in wijzigingsvoorstellen van de gasvoorwaarden uitgewerkt. Bij brief van 30 september 2009 hebben de gezamenlijke netbeheerders een voorstel, met kenmerk 2009-303 (hierna ook aangeduid als: het inleidende voorstel) tot wijziging van de voorwaarden als bedoeld in de artikelen 12b, eerste lid van de Gaswet bij de Raad ingediend. Dit voorstel omvat wijzigingen van alle gasvoorwaarden behalve de Tarievenscode Gas. Bij brief van 9 november 2009, met kenmerk N 2009-337, hebben de gezamenlijke netbeheerders het bijbehorende verslag van het Gebruikersplatform elektriciteits- en gasnetten, ex artikel 12d van de Gaswet, aan de Raad toegezonden.
4. Vervolgens hebben de gezamenlijke netbeheerders bij brief van 19 januari 2010, met kenmerk 2010-350, een voorstel met aanvullingen en errata op het inleidende voorstel (hierna ook aangeduid als: het errata-voorstel) bij de Raad ingediend. Het betreft wijzigingen in de Transportvoorwaarden Gas – LNB, de Wettelijke Taken LNB van Algemeen Belang, de Allocatievoorwaarden en de Begrippenlijst Gas. Bij brief van 24 februari 2010, met kenmerk N 2010-365, hebben de gezamenlijke netbeheerders het bijbehorende verslag van het Gebruikersplatform elektriciteits- en gasnetten, ex artikel 12d van de Gaswet, aan de Raad toegezonden.
5. Bij brief van 18 mei 2010, met kenmerk N 2010-401, hebben de gezamenlijke netbeheerders een informatieverzoek van de Raad naar aanleiding van het inleidende voorstel en het errata-voorstel beantwoord.
6. In reactie op een tweetal wijzigingsopdrachten hebben de gezamenlijke netbeheerders bij brieven van 24 september 2010, met kenmerk N 2010-434, en 23 november 2010, met kenmerk N 2010-474, de voorstellen nader gewijzigd en aangevuld (hierna ook aangeduid als: het eerste gewijzigde voorstel en het tweede gewijzigde voorstel).

II. Wettelijk kader en procedure

7. De Raad stelt de voorwaarden niet eerder vast dan nadat hij zich ervan heeft vergewist dat de voorwaarden niet in strijd zijn met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet.
8. Met het oog op een zorgvuldige besluitvorming raadpleegt de Raad marktpartijen en marktorganisaties, door terinzagelegging van het voorstel, publicatie daarvan in de Staatscourant en op de website van de Energiekamer (www.energiekamer.nl) en het bieden van de gelegenheid tot het indienen van zienswijzen. De Raad wijst erop dat deze

terinzagelegging geen uniforme openbare voorbereidingsprocedure is als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Belanghebbenden kunnen derhalve desgewenst bezwaar aantekenen tegen dit besluit.

9. Het inleidende voorstel van gezamenlijke netbeheerders heeft van 1 december 2009 tot en met 19 januari 2010 ter inzage gelegen. Het errata-voorstel van gezamenlijke netbeheerders heeft van 4 februari 2010 tot en met 4 maart 2010 ter inzage gelegen. Beide voorstellen hebben ter inzage gelegen ten kantore van de Energiekamer en op de website van de Energiekamer en eenieder is in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze tijdens de termijn van terinzagelegging kenbaar te maken. Van de terinzagelegging is kennis gegeven in de Staatscourant van 1 december 2009 respectievelijk 4 februari 2010 en op de website van de Energiekamer.
10. Eenieder is vervolgens in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Voor het inleidende voorstel is hiervan gebruik gemaakt in de hoorzitting op 28 januari 2010. Met betrekking tot het errata-voorstel is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid te worden gehoord.
11. De gezamenlijke netbeheerders hebben in de begeleidende brief bij het errata-voorstel aangegeven dat het gezien de onderlinge samenhang van de voorstellen wenselijk is deze voorwaarden gelijktijdig met die van het inleidende voorstel in werking te laten treden. De Raad stemt hiermee in. De voorwaarden uit beide voorstellen, tezamen met die van het eerste en tweede gewijzigde voorstel, worden gezamenlijk met het onderhavige besluit vastgesteld.
12. Mede aan de hand van de zienswijzen van Centrica, EON Energy Trading (EON), European Federation of Energy Traders (EFET), Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW), EnergieNed, LTO Noord Glaskracht, Nederlandse Olie en Gas Exploratie Organisatie (NOGEPa), Vrijhandelsorganisatie voor Energie en Gas (VOEG), Nederlandse Vereniging voor Marktwerking in Energie (VME), APX-ENDEX en GasTerra B.V. (GasTerra), de uitkomsten van het overleg tussen de representatieve organisaties en de gezamenlijke netbeheerders en de resultaten van de hoorzitting, heeft de Raad de voorstellen van de gezamenlijke netbeheerders getoetst aan de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet. Op sommige punten bleken de voorstellen onvoldoende informatie te bevatten om deze toetsing uit te kunnen voeren. De Raad heeft de gezamenlijke netbeheerders daarom per brief van 12 maart 2010 (met kenmerk 102669_1/15.B1416, hierna: het informatieverzoek) gevraagd om de ontbrekende informatie te verschaffen. De Raad heeft deze informatie van de gezamenlijke netbeheerders ontvangen op 19 mei 2010 en 30 juli 2010. Op 30 juli 2010 heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders een tweede verzoek gedaan om informatie te verstrekken (eveneens ter zake van stuurinformatie, kenmerk: 102669_1/32.B1090).

De gevraagde informatie heeft de Raad van de gezamenlijke netbeheerders per brief van 16 augustus 2010 ontvangen.

13. Bij de toetsing van het inleidende voorstel en het errata-voorstel aan artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet heeft de Raad vastgesteld dat de voorstellen op enkele punten in strijd zijn met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet. Derhalve heeft de Raad ex artikel 12f, derde lid Gaswet een wijzigingsopdracht aan de gezamenlijke netbeheerders gegeven. De wijzigingsopdracht is op 22 juli 2010 aan de gezamenlijke netbeheerders verstuurd. Per brief van 26 juli 2010 hebben de gezamenlijke netbeheerders verzocht om uitstel voor het indienen van een gewijzigd voorstel. De Raad heeft dit verzoek gehonoreerd per brief van 4 augustus 2010. Op 24 september 2010 hebben de gezamenlijke netbeheerders een reactie op de wijzigingsopdracht ingestuurd. Op 18 november 2010 heeft de Raad naar aanleiding van de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 10 november 2010 een tweede wijzigingsopdracht aan de gezamenlijke netbeheerders gezonden. De gezamenlijke netbeheerders hebben hierop bij brief van 23 november 2010 gereageerd.
14. Bij de in het vorige randnummer aangehaalde toetsing heeft de Raad mede gebruik gemaakt van een tweetal rapporten van de hand van TPA Solutions Limited en KEMA Nederland B.V., respectievelijk TPA Solutions Limited.³ Beide rapporten zijn integraal geplaatst op de website van de Energiekamer.
15. Op grond van artikel 12f, tweede lid, van de Gaswet dient de Raad, voordat de voorwaarden kunnen worden vastgesteld, deze ter notificatie aan te bieden aan de Europese Commissie, indien de voorwaarden zogenaamde 'technische voorschriften' bevatten. Deze verplichting is gebaseerd op de Europese richtlijnen 98/34/EG en 98/48/EG.
16. Onder 'technische voorschriften' vallen onder meer – kort gezegd – voorschriften die direct of indirect aan een product worden gesteld (bijvoorbeeld technische eisen aan een meetinrichting), maar ook eisen aan 'diensten van de informatiemaatschappij'. Bij dit laatste gaat het om diensten die gewoonlijk tegen vergoeding, langs elektronische weg, op afstand (dus zonder dat partijen fysiek en gelijktijdig aanwezig zijn) en op individueel verzoek van een afnemer worden verricht (bijvoorbeeld een verplichting om meetgegevens op elektronische wijze te verzamelen).

---

³ Investigation into the New Dutch Gas Balancing Regime and Market Model Wholesale Gas, March 2010, respectievelijk Investigation into the allocation of damping, August 2010.

17. De voorstellen die met dit besluit worden vastgesteld, bevatten voorwaarden die technische voorschriften als hiervoor bedoeld inhouden.
18. De Raad heeft een ontwerp-besluit tot vaststelling van een nieuw balanceringsregime en een nieuw marktmodel ter notificatie aangeboden aan de Europese Commissie. De Commissie en de EU-lidstaten zijn aldus in de gelegenheid gesteld 'technische voorschriften' te beoordelen die na vaststelling mogelijk het vrije verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal binnen de EU ernstig beperken of onmogelijk maken.
19. Voor de Raad trad met de toezending van het ontwerp-besluit ter notificatie een zogenaamde stand still-periode in: de in het ontwerp-besluit opgenomen wijziging van de technische voorwaarden gas mag pas worden vastgesteld en bekendgemaakt nadat de notificatieprocedure is afgerond, al dan niet met opdracht van de Europese Commissie aan de Raad om het ontwerp-besluit aan te passen.
20. Van de zijde van de Commissie en de lidstaten zijn geen opmerkingen geplaatst bij het ontwerp-besluit.
21. Voor de goede orde wijst de Raad er op dat het onderhavige besluit ten opzichte van het ontwerp-besluit licht is gewijzigd: de randnummers met betrekking tot de verhouding tot het codewijzigingsvoorstel Grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas en met betrekking tot de inwerkingtreding van onderhavig besluit zijn gewijzigd en er zijn randnummers toegevoegd welke handelen over de evaluatie van de werking van het nieuwe balanceringsregime en over de inwerkingtreding van het besluit d.d. 21 december 2010 (kenmerk 103363/3). De Raad heeft ten slotte de tekst en de motivering van het besluit hier en daar enigszins verbeterd.

III. Beoordeling door de Raad van de voorstellen

22. In de voorstellen van de gezamenlijke netbeheerders wordt een aantal wijzigingen voorgesteld, die per onderdeel zijn gegroepeerd en door de Raad in dit besluit worden beoordeeld. Een overzicht van deze wijzigingen is hieronder weergegeven. Eerst worden de voorstellen die betrekking hebben op de Transportvoorwaarden Gas – LNB behandeld, vervolgens de voorstellen die betrekking hebben op de Allocatievoorwaarden Gas en daarna de voorstellen die betrekking hebben op de overige voorwaarden. Alvorens de voorstellen inhoudelijk te behandelen, wordt echter eerst een aantal procedurele aspecten besproken.

I.	Inleiding.....	1
II.	Wettelijk kader en procedure	2
III.	Beoordeling door de Raad van de voorstellen	5
A	Procedurele aspecten	7
B	Overzicht nieuw balanceringsregime en nieuw marktmodel	16
C	Werking balanceringsregime	22
D	Programmaverantwoordelijkheid	26
E	Gevolgen faillissement leverancier grootverbruiker voor programmaverantwoordelijke.....	28
F	Overgangsregeling programmaverantwoordelijkheid	28
G	Plaatsing van de demping.....	30
H	Verdeling van de buffer over de groene zone en de bèta.....	36
I	Biedladder, onderdeel prikkelcomponent	39
J	Biedladder, onderdeel reserveringsvergoeding.....	43
K	Verrekening reserveringsvergoeding en prikkelcomponent	49
L	Biedladder, onderdeel wijziging prijs en volume biedladdergas	51
M	Biedladder, onderdeel prijs van biedladdergas	53
N	Biedladder, minimum grootte biedladder bieding.....	54
O	Biedladder, eisen aan fysieke levering biedladdergas	56
P	Biedladder, overslaan biedingen.....	57
Q	(Her) Nominatietijden	59
R	Assistentiegas	62
S	Noodmaatregelen	66
T	Kredietwaardigheid.....	71
U	Overige zienswijzen over kredietwaardigheid	73
V	Wijziging flexibiliteitsdienst combiflex / Aanpassen van de termijn waarop volumeverrekening van de flexibiliteitsdienst plaatsvindt	75
W	Diverse wijzigingen in de voorwaarden.....	77
X	Intrekking van de erkenning van een erkende programmaverantwoordelijke in geval van faillissement of surseance van betaling	78
Y	Het uitoefenen van programmaverantwoordelijkheid	80
Z	Shorthaul	80
AA	Call Correction Factor	81
BB	Annulering gecontracteerde entrycapaciteit.....	82
CC	Allocatierollen op entypunten bij productienetten	83
DD	Allocatierollen voor aangeslotenen met exitcapaciteit.....	85
EE	Definitie GOS	87
FF	Guidelines for good practices for gas balancing.....	88
GG	Complexiteit balanceringsregime	89
HH	Stuurinformatie	90

II	Volumemeting gasuitwisseling tussen regionale gastransportnetten ten behoeve van het stuursignaal gas	101
JJ	Storingen in gastransport of invoeding.....	103
KK	Voorstellen tot wijziging van het balanceringsregime	104
LL	Diverse vragen over het balanceringsregime	106
MM	Integratie codes landelijk en regionaal net.....	110
NN	Gebruik dempingsformule.....	114
OO	Balansrelatie	115
PP	Matchingproces	117
QQ	Informatieverstrekking	118
RR	Diverse artikelen.....	119
IV.	Evaluatie	119
V.	Tijdstip van inwerkingtreding	120
VI.	Inwerkingtreding van het besluit d.d. 21 december 2010 (kenmerk 103633/3)	122
VII.	Besluit.....	122

A Procedurele aspecten

Zienswijze VEMW

23. Alvorens het voorstel inhoudelijk te bespreken gaat de Raad eerst in op een opmerking van VEMW van procedurele aard. VEMW maakt in zijn zienswijze bezwaar tegen de keuze van de gezamenlijke netbeheerders om bij het opstellen van het inleidende voorstel voort te bouwen op een codetekst waarin alle bij de Raad voorliggende wijzigingsvoorstellen als vastgesteld en geaccepteerd zijn opgenomen. De Raad merkt op dat de gezamenlijke netbeheerders hebben aangegeven dat de basis voor de voorstellen de tekst is zoals deze ontstaat indien alle tot nog toe ingediende wijzigingsvoorstellen ongewijzigd worden geaccepteerd door de Raad. Om een duidelijk onderscheid te maken tussen de voorliggende voorstellen, eerdere voorstellen die nog in behandeling zijn en de door geen enkel voorstel geraakte tekst hebben gezamenlijke netbeheerders alle in de onderhavige voorstellen genoemde teksten met een verschillende kleur gemarkeerd. De Raad acht de door gezamenlijke netbeheerders gekozen werkwijze niet in strijd met enig in de Gaswet of de Regeling inzake tariefstructuren en voorwaarden gas opgenomen voorschrift en derhalve acceptabel. Op enkele onderdelen heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders bovendien opgedragen de voorstellen te wijzigen. De Raad stelt de met dit besluit te wijzigen codetekst vast aan de hand van de onderhavige voorstellen en de vigerende codetekst. Voor zover met betrekking tot een bepaald artikel tegelijkertijd wordt besloten op een ander codewijzigingsvoorstel wordt dit uitdrukkelijk aangegeven.

Verhouding van de onderhavige voorstellen tot het voorstel Grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas

24. De gezamenlijke netbeheerders hebben op 17 oktober 2008 een wijzigingsvoorstel (kenmerk N 2008-149) inzake de grenswijziging kleinverbruik/grootverbruik gas (bij de Raad bekend onder zaaknummer: 103092) ingediend bij de Raad. Genoemde wijziging van de voorwaarden heeft betrekking op de artikelen 2.1.1, 2.1.3, 2.2.1, 2.2.3, 4.3.1.1, 4.3.1.2, 4.3.1.3, 4.3.1.4, 4.3.1.5, 4.3.1.5a, 4.3.1.6, 4.8.4, 5.1.2, B1.1.1, B1.1.2, B1.2.3, B1.2.4, B1.2.5, B1.3, B1.3.4, B1.4.1, B1.4.2, B1.4.3, B1.4.5, B1.5, B1.5.1.3, B1.5.1.6, B1.5.2.1, B1.5.2.3, B2.1, B2.2, B2.3, B2.4, B5.2.2, B5.3.1, B5.4.1, B5.5.1, B5.6.3, B5.6.5, B6.2, B6.2.1, B6.2.1.1, B6.2.2, B6.2.2.1, B6.2.3.1, B6.2.3.2, B6.2.4.1, B6.2.5.1, B6.2.5.2, B6.3, B6.3.1, B6.3.2, B6.4.1 en B6.4.2.1 van de Allocatievoorwaarden Gas, artikel 3.1.2 van de Aansluit- en transportvoorwaarden Gas – RNB, de artikelen 2.1.4, 2.7.4.2 en 2.8.4.2 van de Informatiecode voor Elektriciteit en Gas en de artikelen 5.2.1 en 5.2.2 van de Meetvoorwaarden Gas – RNB.
25. Aanleiding voor voornoemde codewijziging vormt het voorstel tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet ter verbetering van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt (hierna: wetsvoorstel 31 374).⁴ Een onderdeel van dit wetsvoorstel betreft de wijziging van artikel 43, eerste lid, van de Gaswet. Hierin wordt de grens waarbij een leverancier over een vergunning dient te beschikken gewijzigd, van een verbruik van 170.000 m³ per jaar naar een doorlaatwaarde van 40 m³ per uur. De grenswaarde van 40 m³ per jaar komt overeen met de grens tussen grootverbruikers en kleinverbruikers. Om de voorwaarden in overeenstemming te brengen met genoemde grenswijziging worden in de in het vorige randnummer genoemde artikelen wijzigingen voorgesteld waarbij na het begrip “kleinverbruiker” de toevoeging “en profielgrootverbruiker” wordt doorgevoerd. Tevens zijn in het voorstel op diverse plaatsen wijzigingen aangebracht die te maken hebben met de indeling van grootverbruikers in afnamecategorieën.
26. De codewijziging inzake de grenswijziging kleinverbruik/grootverbruik gas kan naar het oordeel van de Raad eerst worden vastgesteld nadat het wetsvoorstel 31 374 is aanvaard en in werking is getreden. De voorgestelde wijzigingen zijn echter in het inleidende voorstel en het errata-voorstel wel reeds geïntegreerd. Dit komt tot uitdrukking doordat in nagenoeg alle artikelen die onderwerp zijn van deze voorstellen er wordt voortgebouwd op, dan wel er overlap is met de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot de grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas.

---

⁴ Kamerstukken I & II, 31 374.

27. De Raad heeft geconstateerd dat, in tegenstelling tot de verwachting, het voorstel tot wijziging van de Gaswet en de Elektriciteitswet 1998, tot versterking van de werking van de gasmarkt, verbetering van de voorzieningszekerheid en houdende regels met betrekking tot de voorrang voor duurzame elektriciteit, alsmede enkele andere wijzigingen van deze wetten (hierna: wetsvoorstel 31 904)⁵ - waarop het inleidende voorstel en het errata-voorstel zijn gebaseerd - eerder van kracht zal zijn dan wetsvoorstel 31 374. Dit alles zou naar het oordeel van de Raad betekenen dat onderhavige wijziging van de balanceringsvoorwaarden pas kan worden vastgesteld nadat beide wetsvoorstellen tot wet zijn verheven en in werking zijn getreden. Deze vertraging verhoudt zich slecht met het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de gasmarkt als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel c van de Gaswet, nu de voorstellen immers tot doel hebben het handelsverkeer te bevorderen.
28. Om vertraging te voorkomen heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders derhalve opgedragen om het voorstel zodanig te wijzigen dat er geen bepalingen meer in staan die zonder een bekrachtigd wetsvoorstel 31 374 strijdig zijn met de Gaswet.
29. In het eerste gewijzigde voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders aanpassingen voorgesteld van de artikelen 2.1.3, 2.2.3, 4.3.1.1, 5.1.2, B1, B1.1.1, B1.1.2, B1.2.3, B1.2.4, B1.2.5, B1.3.4, B1.4.1, B1.4.2, B1.4.3, B1.4.5, B1.5, B1.5.1.3, B1.5.1.6, B1.5.2.1, B1.5.2.3, B2.4, B5.4.1, B6.2, B6.2.1, B6.2.1.1, B6.2.2, B6.2.2.1, B6.2.3.1, B6.2.3.2, B6.2.4.1, B6.2.5.1, B6.2.5.2 en B6.4.2.1 van de Allocatievoorwaarden Gas, de artikelen 2.1.2, 2.1.4, 2.7.4.2 en 2.8.4.2 van de Informatiecode voor Elektriciteit en Gas, artikel 5.2.1 van de Meetvoorwaarden Gas – RNB, artikel 3.1.2 van de Aansluit- en transportvoorwaarden Gas – RNB en van artikel 2.1.2b van de Transportvoorwaarden Gas – LNB.
30. De gezamenlijke netbeheerders hebben daarbij aangegeven de mogelijkheden te zijn nagegaan om onderhavig besluit onafhankelijk te maken van de inwerkingtreding van het wetsvoorstel 31 374. De gezamenlijke netbeheerders geven aan dat in de voorwaarden er vaak sprake is van onderscheid tussen afnemers waarvan de afname per uur met behulp van een profiel of met behulp van telemetrie bepaald wordt. Daarom hebben de gezamenlijke netbeheerders een nieuw begrip geïntroduceerd, namelijk “profielafnemer”, en voorgesteld dat te gebruiken op die plaatsen waar sprake is van “een kleinverbruiker en/of een profielgrootverbruiker”. De gezamenlijke netbeheerders stellen daarbij voor het begrip “profielgrootverbruiker” te laten vervallen.
31. De gezamenlijke netbeheerders hebben aangegeven dat het codewijzigingsvoorstel van 17 oktober 2008 (kenmerk N 2008-149) met betrekking tot de grenswijziging klein- en

---

⁵ Kamerstukken I & II, 31 904.

grootverbruik gas kan vervallen voor zover de wijzigingen betrekking hebben op het begrip “kleinverbruik” of “kleinverbruiker” en “profielgrootverbruiker”. De overige wijzigingen uit het voorstel van 17 oktober 2008 betreffen de begrippen “grootverbruiker” en “telemetriegrootverbruiker” en dienen gehandhaafd te blijven. Deze wijzigingen zijn allen onafhankelijk van de inwerkingtreding van het wetsvoorstel 31 374. Vanwege de onderlinge samenhang achten de gezamenlijke netbeheerders het wenselijk dat een besluit over de resterende wijzigingen uit het voorstel van 17 oktober 2008 wel gelijktijdig genomen wordt en tegelijk in werking treedt met het besluit over de thans voorliggende voorstellen tot wijziging van de balanceringsvoorwaarden.

32. Hierna wordt aangegeven welke aanpassingen de gezamenlijke netbeheerders hebben gedaan om de onderhavige voorstellen los te koppelen van het voorstel tot wijziging van de voorwaarden met betrekking tot de grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas.
33. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor in de artikelen 2.1.2.4 en 3.1.2 van de Aansluit- en Transportvoorwaarden Gas - RNB en in artikel 5.2.1 van de Meetvoorwaarden Gas - RNB de term “kleinverbruiker” te vervangen door de term “profielafnemer” en in artikel 2.1.2b van de Transportvoorwaarden Gas - LNB de woorden “kleinverbruikers en profielgrootverbruikers” te vervangen door de woorden “profielafnemers”.
34. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor de tekst van de Allocatievoorwaarden Gas als volgt aan te passen:
  - overal waar staat “kleinverbruiker of profielgrootverbruiker” dient dit vervangen te worden door “profielafnemer”;
  - overal waar staat “kleinverbruikers of profielgrootverbruikers” dient dit vervangen te worden door “profielafnemers”;
  - overal waar staat “kleinverbruiker en profielgrootverbruiker” dient dit vervangen te worden door “profielafnemer”;
  - overal waar staat “kleinverbruikers en profielgrootverbruikers” dient dit vervangen te worden door “profielafnemers”;
  - overal waar staat “kleinverbruiker” dient dit vervangen te worden door “profielafnemer”, behalve in artikel B5.7.1 van bijlage B5.7;
  - in artikel B1.3.4 van bijlage 1 dient de omschrijving van de profielcategorie G2C te worden gewijzigd in: overige profielafnemers.
35. In de Begrippenlijst Gas vervalt het begrip “profielgrootverbruiker” en wordt het begrip “profielafnemer” toegevoegd. De definitie van het begrip “profielafnemer” in de Begrippenlijst zal luiden:

Profielafnemer : Een kleinverbruiker of een afnemer met een aansluitcapaciteit groter dan 40 m³(n)/uur die niet beschikt over een dagelijkse of uurlijkse afstanduitlezing van de meetinrichting op zijn aansluiting, en op grond van de Meetvoorwaarden Gas - RNB daar ook niet over hoeft te beschikken.

36. De gezamenlijke netbeheerders stellen tot slot voor de tekst van de Informatiecode Elektriciteit en Gas als volgt aan te passen:
- in artikel 2.1.2c achter “kleinverbruikers” toevoegen “of profielafnemers”;
  - in artikel 2.1.4k “kleinverbruikers” vervangen door “profielafnemers”;
  - in de artikelen 2.1.4i en 2.1.4j “grootverbruikers” vervangen door “telemetriegrootverbruikers” en “kleinverbruikers” vervangen door “profielafnemers”;
  - in de artikelen 2.7.4.2 en 2.8.4.2 achter “kleinverbruiker” toevoegen “of profielafnemer”.
37. De Raad is van oordeel dat ten aanzien van de voorgestelde wijzigingen, waarbij het begrip ‘profielafnemer(s)’ de begrippen ‘kleinverbruiker(s)’ en ‘profielgrootverbruiker(s)’ in de technische voorwaarden zal vervangen, door de gezamenlijke netbeheerders is voldaan aan de wijzigingsopdracht. De Raad neemt de voorgestelde wijzigingen uit het eerste gewijzigde voorstel op dit punt over. De aldus gewijzigde artikelen zijn opgenomen in de bijlage bij onderhavig besluit.
38. Ten aanzien van de in het eerste gewijzigde voorstel voorgestelde oplossing van de gezamenlijke netbeheerders waarbij de definitie van het begrip ‘profielgrootverbruiker’ in de Begrippenlijst Gas wordt geschrapt oordeelt de Raad als volgt. Hoewel het begrip ‘profielgrootverbruiker’ dan niet meer in de technische voorwaarden en in de Informatiecode zal voorkomen, zal het begrip nog wel in de Tarieencode Gas voorkomen. Het laten vervallen ervan zou betekenen dat er geen definitie voor ‘profielgrootverbruiker’ in de Tarieencode Gas zal zijn, hetgeen zich slecht verhoudt met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet. Daar het handhaven van het begrip ‘profielgrootverbruiker’ in de Tarieencode Gas geen gevolgen heeft voor het vaststellen van het besluit neemt de Raad het eerste gewijzigde voorstel met betrekking tot dit onderdeel niet over en handhaaft de Raad de begripsomschrijving van ‘profielgrootverbruiker’ in de Begrippenlijst.
39. Zoals gezegd, wordt er in nagenoeg alle artikelen die onderwerp zijn van de onderhavige voorstellen voortgebouwd op, dan wel is er overlap met de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot de grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas. Omwille van de

doelmatigheid beslist de Raad met onderhavig besluit tevens op de voorstellen die zijn vervat in het wijzigingsvoorstel grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas.

40. Echter, ten aanzien van de onderdelen van het voorstel van 17 oktober 2008 die in geen enkele relatie staan tot het wetsvoorstel 31 374 en de onderhavige voorstellen zal de Raad afzonderlijk besluiten. Het betreft de wijzigingen die betrekking hebben op de artikelen B1.3, B2.3, B5.2.2 en B6.3 van de Allocatievoorwaarden Gas, alsmede artikel 5.2.2 van de Meetvoorwaarden Gas – RNB.
41. Ten aanzien van het tijdstip van inwerkingtreding van een aantal hier aan de orde zijnde artikelen overweegt de Raad als volgt. De gezamenlijke netbeheerders hebben in het eerste gewijzigde voorstel aangegeven met de introductie van het begrip 'profielafnemer(s)' de afhankelijkheid tussen de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel en het wetsvoorstel 31 374 te hebben opgelost. De overige wijzigingen met betrekking tot de grenswijziging kleinverbruik / grootverbruik gas zouden gelijktijdig met de besluitvorming rond het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel gas in werking kunnen treden. De Raad constateert echter dat in artikel 4.3.1.3 van de Allocatievoorwaarden Gas wordt voorgesteld om de categorie 'GKV' te laten vervallen. Deze categorie 'GKV' wordt gebruikt voor afnemers die onder het huidige regime kleinverbruiker zijn en dus een jaarafname van 170.000 m³(n) hebben en beschikken over een telemetriemeter. Voor de allocatie worden deze afnemers niet afgerekend op het profiel maar op basis van de uurlijks uitgelezen meetgegevens. Doordat deze afnemers over het algemeen aansluitingen hebben die groter zijn dan 40 m³(n) per uur, zullen zij na de aanvaarding van het wetsvoorstel 31 374 grootverbruiker worden. Vanaf dat moment zullen zij vallen onder de categorie 'GXX' en zullen zij voor de allocatie worden afgerekend aan de hand van de telemetriegegevens. De noodzaak om vanaf dat moment nog te beschikken over een categorie 'GKV' komt daarmee te vervallen. Echter, tot die tijd zijn de afnemers nog kleinverbruikers en vallen zij onder de regeling inzake pieklevering. Daarom moeten zij tot de inwerkingtreding van de uit het wetsvoorstel 31 374 voortvloeiende wet als zodanig nog herkend kunnen worden. Dit is de reden dat de wijziging van artikel 4.3.1.3 van de Allocatievoorwaarden Gas niet tegelijkertijd met het onderhavige besluit in werking kan treden. De wijziging van artikel 4.3.1.3 van de Allocatievoorwaarden Gas zal daarom in werking treden op een door de Raad nader te bepalen tijdstip.
42. Dit betekent dat ook alle wijzigingen van artikelen die direct dan wel indirect samenhangen met de definitie van 'GKV' door middel een afzonderlijk besluit in werking zullen treden. Dit betreft de artikelen 4.3.1.3, 4.3.1.4, 4.3.1.5, 4.3.1.6, 4.3.1.7, B2.3, B2.4 en B5.6.5 van de Allocatievoorwaarden Gas en de artikelen 3.1.3 en 3.1.3a van de Meetvoorwaarden Gas – RNB.

Verhouding van de onderhavige voorstellen tot het voorstel Openbaarheid profielen

43. De gezamenlijke netbeheerders hebben op 3 juli 2008 een codewijzigingsvoorstel (kenmerk N 208-104) inzake de openbaarheid van profielen, bij de Raad bekend onder zaaknummer: 103021, ingediend. Hierin worden wijzigingen voorgesteld ten aanzien van onder meer de artikelen B1.6.1, B1.6.4, B1.6.5 en B1.6.6 van de Allocatievoorwaarden Gas.
44. Genoemd voorstel heeft betrekking op de openbaarheid van profielen zoals die in de Allocatievoorwaarden Gas worden gebruikt. In het voorstel wordt hiervoor een organisatie benoemd die verantwoordelijk is voor de distributie van de profielen aan de verschillende partijen. Tevens wordt voorgesteld hoe de financiering ten aanzien van de profielen dient te worden uitgevoerd.
45. De Raad heeft geconstateerd dat dit voorstel op enkele onderdelen in strijd is met de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, in het bijzonder met een of meerdere belangen genoemd in artikel 36, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet.
46. Ten aanzien van de bepalingen die betrekking hebben op de gasvoorwaarden heeft de Raad op 15 oktober 2010 op grond van het bepaalde in artikel 12f, derde lid, van de Gaswet de gezamenlijke netbeheerders een opdracht tot wijziging gegeven.
47. De Raad constateert dat in de thans voorliggende voorstellen dezelfde wijzigingen ten aanzien van de openbaarheid van profielen, zoals opgenomen in de artikelen B1.6.1, B1.6.4, B1.6.5 en B1.6.6 van de Allocatievoorwaarden Gas, zijn opgenomen als in het voornoemde wijzigingsvoorstel van 3 juli 2008.
48. De Raad heeft besloten om de in de thans voorliggende voorstellen opgenomen wijzigingen met betrekking tot de artikelen B1.6.1, B1.6.4, B1.6.5 en B1.6.6 van de Allocatievoorwaarden Gas niet te behandelen in dit besluit maar deze mee te nemen in de besluitvorming met betrekking tot het voornoemde wijzigingsvoorstel van 3 juli 2008.

Verhouding van de onderhavige voorstellen tot het voorstel Capaciteit direct aangeslotenen

49. In de onderhavige voorstellen zijn ook de teksten gemarkeerd die onderwerp zijn van het wijzigingsvoorstel van 5 juni 2009 inzake capaciteit direct aangeslotenen (kenmerk N 2009-276). Gezamenlijke netbeheerders hebben dit voorstel naar aanleiding van een wijzigingsopdracht van de Raad bij brief van 20 oktober 2010 (kenmerk N 2010-453)

ingetrokken. Gelet op de gewenste inwerkingtreding van het onderhavige besluit per 1 april 2011 is de Raad niet meer in de gelegenheid – anders dan bij de verwevenheid van de onderhavige voorstellen met het wijzigingsvoorstel inzake de grenswijziging kleinverbruik/grootverbruik – om aan gezamenlijke netbeheerders de opdracht te geven de onderhavige voorstellen te ontdoen van alle voorgestelde wijzigingen zoals opgenomen in het wijzigingsvoorstel van 5 juni 2009. De Raad stelt de thans voorliggende wijzigingen derhalve vast zonder de in de vorige volzin bedoelde wijzigingen mee te nemen. Dit betekent dat het begrip ‘direct aangeslotene’ niet in de Begrippenlijst Gas wordt opgenomen en dat de in het voorstel van 5 juni 2009 voorgestelde (wijzigingen in de) artikelen 2.1.2, 2.1.2c, 3, 3.4, 3.4.1, 3.4.2, 4.1.4.1, 4.4.1, 4.4.2, 4.4.3, 5.1.1, B1.1, B1.2, B1.4, B1.5, B1.6, B1.7 en B1.8 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB en de artikelen 2.1.2 en 2.2.2 van de Allocatievoorwaarden Gas niet worden overgenomen. Waar nodig heeft de Raad bovendien ambtshalve de term ‘direct aangeslotene’ geschrapt en vervangen door de term ‘aangeslotene met exitcapaciteit’. Dit begrip was al gedefinieerd in de Begrippenlijst en wordt onder meer in de Transportvoorwaarden Gas – LNB gehanteerd.

Uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 10 november 2010

50. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft op 10 november 2010 uitspraak (AWB 07/965 en 07/966) gedaan in een beroep van GTS en VEMW tegen het besluit van de Raad van 29 oktober 2007 (kenmerk 102379). Wegens strijd met artikel 12b, lid 2a van de Gaswet heeft het College onder meer het besluit van 29 oktober 2007 vernietigd voor zover artikel 2.1.1 en paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB in stand zijn gehouden en heeft het College het besluit van 27 juni 2006 (kenmerk 101929-49) herroepen voor zover daarbij artikel 2.1.1, paragraaf 3.1 en artikel 7.3 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB zijn vastgesteld. Dit betekent dat genoemde bepalingen zijn komen te vervallen. De gezamenlijke netbeheerders zullen derhalve een nieuw wijzigingsvoorstel moeten indienen teneinde artikel 12b lid 2a van de Gaswet alsnog in de voorwaarden te implementeren. De Raad heeft de gezamenlijke netbeheerders hiertoe bij separate brief opdracht geven.
51. Gelet op het feit dat de Transportvoorwaarden Gas – LNB als gevolg van deze uitspraak geen onderling samenhangende bepalingen meer bevatten ter zake van de vraag onder welke voorwaarden de transportdienst kan worden gecontracteerd èn gezien de breed gedragen wens om het nieuwe balanceringsregime per 1 april 2011 in werking te laten treden, heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders op 18 november 2010 een tweede wijzigingsopdracht verstrekt. De strekking van deze wijzigingsopdracht is dat het wegvallen van artikel 2.1.1 en paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB waar nodig voorlopig wordt gerepareerd, in afwachting van het in het vorige

randnummer genoemde nog in te dienen wijzigingsvoorstel. De Raad benadrukt dat de tijdspanne waarvoor de hier bedoelde reparatie zal gelden zo kort mogelijk dient te zijn.

52. De gezamenlijke netbeheerders hebben bij brief van 23 november 2010 op de tweede wijzigingsopdracht gereageerd en hebben wijzigingen voorgesteld ten aanzien van de artikelen 2.1.1, 3.2.1, 3.3.1, 3.3.2, 3.4.1 en 3.4.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Daarnaast hebben de gezamenlijke netbeheerders voorgesteld een nieuw artikel 3.2.o van de Transportvoorwaarden Gas – LNB te introduceren. Tenslotte zijn de eerder voorgestelde wijzigingen met betrekking tot paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB komen te vervallen.
53. De Raad kan zich verenigen met de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde wijzigingen, met uitzondering van de slotzin van artikel 2.1.1. Deze zin luidt: “Om gebruik te maken van de gecontracteerde diensten dient een partij te beschikken over een erkenning als bedoeld in artikel 3.2.o.”. De Raad acht deze zin strijdig met de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven en daarmee eveneens strijdig met het belang van het betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functioneren van de gasvoorziening als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel b van de Gaswet. Immers, het College heeft in zijn uitspraak geoordeeld dat uit artikel 2.1.1 en paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voortvloeit dat uitsluitend door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet erkende shippers kunnen contracteren met betrekking tot het transport van gas, hetgeen het College niet verenigbaar acht met het bepaalde in artikel 12b, lid 2a, onder a van de Gaswet. Het in de voorwaarden opnemen van de door de gezamenlijke netbeheerders voorgestelde slotzin zou bewerkstelligen dat in de Transportvoorwaarden opnieuw – met voorbijgaan aan de uitspraak van het College – zou worden vastgelegd dat uitsluitend erkende shippers (thans: programmaverantwoordelijken) met de netbeheerder van het landelijk gastransportnet kunnen contracteren. De vraag wie en onder welke voorwaarden de transportdienst bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet kunnen afnemen dient echter naar het oordeel van de Raad onderwerp te zijn van een overleg als bedoeld in artikel 12d, eerste lid Gaswet en een nieuw voorstel tot wijziging van de technische voorwaarden.
54. Bij brief van 9 maart 2011 (kenmerk: 102846/10.B1442) heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders verzocht om zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen zes maanden voorstellen in te dienen teneinde de in lid 2a van artikel 12b van de Gaswet aangehaalde onderwerpen in de technische voorwaarden gas te regelen. Indien de Raad binnen deze termijn niet de bedoelde voorstellen heeft ontvangen, zal hij op grond van het bepaalde in artikel 12c, tweede lid van de Gaswet eigener beweging een ontwerp van een daartoe

strekking besluit opstellen en aan de gezamenlijke netbeheerders en de representatieve organisaties zenden.

55. Gelet op het voorgaande stelt de Raad de in het tweede gewijzigde voorstel opgenomen wijzigingen overeenkomstig dat voorstel vast, met uitzondering van de slotzin van artikel 2.1.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB.

B Overzicht nieuw balanceringsregime en nieuw marktmodel

56. Dit onderdeel beschrijft de basis van de onderhavige wijzigingsvoorstellen: het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel, en legt uit wat de redenen zijn voor de invoering ervan. Het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel zijn nauw met elkaar verweven, maar zullen hieronder voor de duidelijkheid toch separaat worden beschreven.

Inleiding

57. In de brief van 18 februari 2008⁶ aan de Tweede Kamer heeft de Minister van Economische zaken, mede op advies⁷ van de Raad, aangegeven dat verbeteringen in het huidige balanceringsregime en marktmodel noodzakelijk zijn om de Nederlandse gasmarkt een extra impuls te geven. Hieraan is uitvoering gegeven in het wetsvoorstel 31 904 dat heeft geleid tot de wet van 2 december 2010 tot wijziging van de Gaswet.
58. Het *balanceringsregime* bevat regels die er toe strekken dat shippers hun invoeding en onttrekking van gas zodanig afstemmen dat het gastransportnet in balans blijft en blijft functioneren. In het huidige regime ontbreekt het de shippers aan voldoende informatie om zelf te balanceren en zijn de onbalansboetes niet marktgebaseerd.
59. Het *marktmodel* bevat regels over de aan- en verkoop van gas. In het huidige marktmodel kunnen de meeste afnemers het gas dat zij afnemen niet doorverkopen. Voor hen is het moeilijk om op de TTF (gasmarkt) actief te zijn, omdat ze dan zelf shipper dienen te worden met alle bijkomende verplichtingen (waaronder de verantwoordelijkheid voor onbalans).
60. De gezamenlijke netbeheerders hebben in overleg met marktpartijen een nieuw balanceringsregime en marktmodel ontworpen dat bovengenoemde problemen aanpakt. Het nieuwe balanceringsregime voorziet shippers van informatie over zowel hun eigen

---

⁶ Kamerstukken II, 2007/08, 29 023, nr. 48.

⁷ Versnelling van de ontwikkeling van TTF en de groothandelsmarkt voor gas, NMa/DTe september 2007.

onbalanspositie als de onbalanspositie van het systeem. Met behulp van deze informatie kunnen ze zelf in balans blijven en ook het systeem helpen in balans te blijven. Het nieuwe marktmodel geeft afnemers het recht om zelf te bepalen wat zij met hun geleverde gas doen: gebruiken of doorverkopen. Tevens biedt het de afnemers de mogelijkheid om hun verantwoordelijkheid voor onbalans over te dragen aan een andere (commerciële) partij en toch zelf actief te zijn op de TTF.

Het nieuwe balanceringsregime

61. Het nieuwe balanceringsregime beoogt dat programmaverantwoordelijken (dit begrip vervangt het begrip 'shipper') hun invoeding van gas afstemmen op hun onttrekking van gas, zodat de druk in het gastransportnet niet te hoog of te laag wordt. Dit doel wordt bereikt doordat programmaverantwoordelijken (hierna ook aangeduid als: PV-ers) één dag van tevoren programma's opsturen naar de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, waarin zij aangeven hoeveel gas zij gaan onttrekken en invoeden. Deze programma's worden door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gecontroleerd, zodat deze weet dat er nagenoeg evenveel gas wordt ingevoerd als onttrokken.
62. Het nieuwe marktmodel eist dat invoeders en afnemers aparte programma's indienen, die op elkaar aansluiten. De entry PV-er (invoeder) en exit PV-er (onttrekker) sturen beiden een dag van tevoren hun programma's op aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. De entry PV-er stuurt een entryprogramma, waarin hij aangeeft hoeveel gas per uur hij invoedt en overdraagt aan de exit PV-er op het zogenaamde virtuele punt voor programmaverantwoordelijkheid (VPPV). De exit PV-er stuurt een programma op waarin hij aangeeft hoeveel gas hij onttrekt aan het net en hoeveel gas hij overneemt van de entry PV-er op het VPPV. Voor zowel het entry- als exitprogramma geldt dat de dagelijkse cumulatieve invoeding gelijk is aan de onttrekking. De invoeding van gas per uur hoeft echter niet altijd precies te kloppen met de onttrekking van gas per uur. PV-ers kunnen de dempingsformule gebruiken, die uurlijkse afwijkingen in invoeding en onttrekking toelaat. Met de dempingsformule kan de PV-er aan de hand van zijn uurlijkse onttrekkingen, de bijhorende uurlijkse invoeding uitrekenen. Voor PV-ers die leveren aan kleinverbruikers is het verplicht om van de dempingsformule gebruik te maken. Een nadere uitleg wordt hierna gegeven in onderdeel G van dit besluit.
63. Op de gasdag zelf worden de programma's, die een dag tevoren zijn opgestuurd, als basis gebruikt voor het bepalen van de onbalans van een PV-er. De onbalans is het verschil tussen het programma en de werkelijk gemeten gasstromen. Als bijvoorbeeld de afnemers van een exit PV-er meer afnemen dan in het programma staat aangegeven

raakt de exit PV-er in onbalans. Dit kan de exit PV-er corrigeren door meer gas te kopen op de TTF.

64. Een groot voordeel van het nieuwe balanceringsregime is dat de PV-er zijn onbalanspositie kent en dus gerichte acties kan ondernemen om zijn onbalanspositie te herstellen. Bovendien is er goede stuurinformatie beschikbaar: over de balanspositie van het systeem wordt op 5-minutenbasis informatie verstrekt. Zelfs indien de PV-er niet in staat is snel zijn positie te herstellen, heeft dat niet direct financiële gevolgen als het gastransportnet zelf niet in onbalans raakt. Het gastransportnet heeft namelijk een bepaalde buffer. Deze buffer wordt ook wel de groene zone genoemd. Binnen deze zone mogen PV-ers tijdelijk in onbalans zijn. Ook worden alle onbalansposities bij elkaar opgeteld waarbij tegengestelde onbalansposities elkaar opheffen. Het net is pas in onbalans indien de onbalansen elkaar niet opheffen en tevens een te grote hoeveelheid van de buffer is gebruikt.
65. Op het moment dat de onbalans van het gastransportnet te groot wordt en de grenzen van de groene zone worden overschreden, onderneemt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet actie. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet koopt dan fysiek gas op de biedladder om de onbalans van het gastransportnet te herstellen. De biedladder is een platform waar marktpartijen gas aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet aanbieden om in te voeden of te onttrekken aan het net in tijden dat dit nodig is. De kosten die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet maakt, worden pro rata doorgegeven aan de PV-ers die de onbalans in het systeem hebben veroorzaakt. In feite balanceert de markt het gastransportnet, omdat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet slechts een doorgeefluik is tussen marktpartijen die gas aanbieden en PV-ers die in onbalans zijn en dit gas moeten betalen.
66. Naar verwachting is het gas dat op de biedladder wordt verhandeld voor de PV-ers die in onbalans zijn ongunstiger geprijsd dan het gas op de TTF, omdat in de prijs voor het biedladdergas reserveringskosten zijn verwerkt. Aanbieders van biedladdergas zijn niet zeker dat de biedladder dagelijks wordt afgeroepen en verwerken deze onzekerheid in de prijs. Dit is dan ook de prikkel voor PV-ers om via de TTF te balanceren. Immers, als de biedladder wordt afgeroepen, betalen de PV-ers die de onbalans hebben veroorzaakt een relatief hoge gasprijs. Overigens hebben de PV-ers nog een extra middel om financiële risico's te voorkomen. Zij kennen ook de onbalanspositie van het gastransportnet en kunnen dus voorspellen wanneer de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de biedladder moet afroepen. Als zij zorgen dat ze op dat moment niet in onbalans zijn, levert dat voor hen geen financiële consequenties op. Verder redenerend: als alle PV-ers op deze prikkel reageren, zorgen hun gezamenlijke acties ervoor dat het systeem niet in

onbalans raakt; de biedladder hoeft niet gebruikt te worden en de handel concentreert zich op de TTF.

67. Als de biedladder wordt afgeroepen, treedt gelijktijdig een ander principe in werking, namelijk assistentiegas. Assistentiegas is bedoeld om PV-ers die het gastransportnet juist in balans houden wanneer het gastransportnet in onbalans is, te belonen. Deze PV-ers hebben een onbalans die tegengesteld is aan de onbalans van het systeem. Tevens biedt assistentiegas PV-ers die niet op de TTF kunnen of willen handelen, de mogelijkheid om bij te dragen aan het in balans houden van het gastransportnet. PV-ers die onbalans veroorzaken kopen gas van PV-ers die het systeem juist in balans houden, tegen de biedladderprijs. Anders dan bij biedladdergas gebeurt er bij assistentiegas fysiek niets. Bij assistentiegas worden onbalansposities slechts uitgewisseld.
68. In principe is de TTF in combinatie met de biedladder voldoende om het systeem fysiek in balans te houden. Echter, als het afroepen van de biedladder niet voldoende gas oplevert, kan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet besluiten noodmaatregelen af te kondigen. Dit betekent dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet instructies geeft aan PV-ers om extra gas in te voeden of te onttrekken. De Raad gaat hier in onderdeel S nader op in. Daarnaast kan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de prijs op de biedladder kunstmatig verhogen door bij de prijs een zogenaamde prikkelcomponent op te tellen. De Raad gaat hier in onderdeel I nader op in. PV-ers zullen dan door de hogere prijs op de biedladder eerder geneigd zijn om via de TTF hun onbalansen op te vangen, dan te wachten op het afroepen van de biedladder.
69. Samengevat geeft het nieuwe balanceringsregime marktpartijen de middelen (informatievoorziening, buffer, biedladder) om zelf in balans te blijven en daarmee tevens het systeem in balans te houden. Dit levert handel op voor de TTF, omdat PV-ers de TTF gebruiken om in balans te blijven. Het nieuwe balanceringsregime is marktgericht, omdat alle balanceracties worden uitgevoerd door de markt via de TTF of de biedladder. Hiermee voldoet het systeem aan het bepaalde in artikel 21 van Verordening 715/2009.

Het nieuwe marktmodel

70. In het huidige marktmodel voeden shippers gas in het landelijk gastransportnet en leveren dat vervolgens af bij de afnemers via het gasontvangststation waarop de distributienetten zijn aangesloten of op de aansluiting in het geval afnemers rechtstreeks zijn aangesloten op het landelijke gastransportnet. De shipper die het gas aflevert bij de afnemer controleert de hele keten van invoeding tot het afnamepunt. Een afnemer heeft alleen de mogelijkheid om op de TTF te handelen als hij besluit om zelf shipper te

worden met alle bijhorende verplichtingen, waaronder de verantwoordelijkheid voor onbalans en de financiële consequenties die dit met zich meebrengt.

71. Het nieuwe marktmodel bestaat uit twee belangrijke onderdelen: de scheiding van invoeders en onttrekkers (het nieuwe artikel 17b van de Gaswet) en de verplichting van de verkoper van gas om gelijkwaardige aanbiedingen te doen op de TTF en op de aansluiting (het nieuwe artikel 66d van de Gaswet).

Scheiding van invoeders en onttrekkers, artikel 17b

72. In het nieuwe marktmodel worden invoeding en onttrekking van elkaar gescheiden. Entry PV-ers zijn verantwoordelijk voor de invoeding van gas en afwijkingen van hun entryprogramma. Exit PV-ers zijn verantwoordelijk voor de onttrekking van gas en afwijkingen van hun exitprogramma. Entry- en exitprogramma's worden gekoppeld door het VPPV, het virtuele punt voor programmaverantwoordelijkheid. Indien de entry en exit PV-ers verschillende partijen zijn, vindt de handel tussen deze partijen plaats op de TTF. Afnemers – personen met een aansluiting op het gastransportnet – onttrekken gas aan het gastransportnet en zijn derhalve ingevolge artikel 17b, tweede lid, Gaswet verantwoordelijk voor het opstellen van een programma en zijn dus (exit)PV-ers.

Verplichting van gelijke aanbiedingen op de TTF en aansluiting, artikel 66d

73. Artikel 66d van de Gaswet bepaalt dat de verkoper van gas de overname van de programmaverantwoordelijkheid separaat van de verkoop van gas moet aanbieden. De verkoper mag de programmaverantwoordelijkheid niet opeisen en mag ook geen voorwaarden stellen aan de koper. Vermeden moet worden dat het aantrekkelijker voor de koper van gas wordt om ook zijn programmaverantwoordelijkheid over te dragen aan de verkoper. Dit komt er concreet op neer dat de verkoper van gas gelijkwaardige aanbiedingen moet doen voor a) levering van gas op de TTF, waarbij de koper zelf PV-er blijft en zijn eigen onbalans moet regelen en b) levering van gas plus flexibiliteit, waarbij de verkoper de programmaverantwoordelijkheid overneemt van de koper.
74. Er is een uitzondering op bovenstaande regel, namelijk als de koper afsprekt met de verkoper dat de hoeveelheid gas die wordt geleverd afhangt van de feitelijke afname van de klanten van de koper. De verkoper levert dan altijd en onbepaald wat de klant van de koper nodig heeft (profielcontracten). Dit gebeurt voornamelijk bij kopers die op hun beurt weer verkopers aan huishoudens zijn, omdat de vraag van huishoudelijke afnemers sterk temperatuurgerelateerd is en minder goed voorspelbaar. Als deze clausule niet zou bestaan, zouden er geen profielcontracten meer worden aangeboden, omdat volgens artikel 66d van de Gaswet profielcontracten dan ook moeten worden aangeboden op de TTF. Hiervan kan misbruik worden gemaakt, omdat leveranciers dan in principe onbepaald gas kunnen verkrijgen en doorverkopen op de TTF. In de profielcontracten is

de hoeveelheid gas namelijk niet vastgesteld. Artikel 66d maakt het dus mogelijk dat er nog steeds profielcontracten kunnen worden aangeboden zonder dat de koper of verkoper het hiervoor bedoelde misbruik kunnen plegen.

Opties voor de afnemers

75. Artikel 17b en artikel 66d van de Gaswet bieden de volgende drie opties voor afnemers:
- de afnemer draagt zelf zijn programmaverantwoordelijkheid. De entry PV-er (invoeder) draagt het gas aan de afnemer over via de TTF. Dit geeft de afnemer de mogelijkheid om zelf te bepalen wat hij met het geleverde gas doet: gebruiken of doorverkopen. Ook kan hij besluiten een deel van het gas uit andere bronnen te halen;
  - de afnemer draagt zijn programmaverantwoordelijkheid over aan een entry PV-er en kan nu niet meer zelf via de TTF gas verhandelen. De entry PV-er mag dit contract niet zodanig aantrekkelijk maken dat de exit PV-er waarschijnlijk zal kiezen zijn programmaverantwoordelijkheid over te dragen;
  - de afnemer draagt zijn programmaverantwoordelijkheid over aan een andere partij dan de entry PV-er. Met deze commerciële partij kan de afnemer dan afspraken maken waarbij hij bijvoorbeeld blokken gas (vaste hoeveelheden) op de TTF koopt, terwijl de commerciële partij de onbalans regelt. Dit biedt de afnemer dus de mogelijkheid op de TTF te handelen, zonder de zorgen voor eventuele onbalansen. De verwachting is dat er commerciële partijen ontstaan die de programmaverantwoordelijkheid van meerdere afnemers combineren om schaalvoordelen te genereren.

Het nieuwe marktmodel biedt dus meer mogelijkheden voor afnemers om zelf op de TTF actief te zijn en vergroot daarmee de liquiditeit van de TTF.

Evaluatie en eventuele aanpassing van de balanceringsvoorwaarden

76. De Raad stelt de voorwaarden vast nadat hij zich ervan heeft vergewist dat de voorwaarden niet in strijd zijn met de belangen, regels en eisen bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet. De Raad realiseert zich echter wel dat het gedrag van partijen op de markt niet met zekerheid kan worden voorspeld. Dat kan er toe leiden dat de technische voorwaarden te zijner tijd, als gevolg van nieuwe inzichten en ervaringen met de werking van het in het onderhavige besluit vastgestelde balanceringsregime en nieuwe marktmodel, zullen moeten worden aangepast. De Raad is voornemens om 18 maanden na inwerkingtreding van het balanceringsregime een rapport op te leveren met daarin een evaluatie van het balanceringsregime. De evaluatie is gebaseerd op informatie die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet aanlevert. Per onderdeel in dit besluit is aangegeven welke informatie de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dient aan te leveren. De informatie heeft betrekking op de periode van 12 maanden na inwerkingtreding van het balanceringsregime.

77. Een evaluatie van het onderhavige besluit is tevens wenselijk met het oog op internationale ontwikkelingen waarin veelal van een systematiek van dagbalancering lijkt te worden uitgegaan. Een systematiek van cumulatieve balancering, zoals in het onderhavige besluit, is in combinatie met de beschikbaarheid van stuurinformatie naar het oordeel van de Raad in overeenstemming met de belangen, regels en eisen bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet en betekent tevens een belangrijke verbetering ten opzichte van het huidige balanceringsregime.
78. VOEG brengt in zijn zienswijze hier tegenin dat het wenselijk is om de codetekst zodanig op te stellen dat niet noodzakelijkerwijs voor uurbalancering wordt gekozen. Het doel is om in de code te regelen dat balancering wordt toegepast voor zo lang mogelijke periodes (blokken van uren) als haalbaar is met inachtneming van de leveringszekerheid, aldus VOEG. De Raad is van oordeel dat het nieuwe balanceringsregime zoals dat thans wordt voorgesteld geen belemmeringen aanbrengt voor dagbalancering of balancering op basis van blokken van uren, mocht als gevolg van internationale ontwikkelingen een dergelijke systematiek in de toekomst de voorkeur verdienen. Dat dan wel een codewijziging is vereist, acht de Raad in het licht van de voorgenomen evaluatie van het nieuwe balanceringsregime niet onoverkomelijk. De Raad neemt de door VOEG voorgestelde wijzigingen derhalve niet over.

C Werking balanceringsregime

79. Zoals gezegd, is het doel van het nieuwe balanceringsregime er voor te zorgen dat PV-ers hun invoeding van gas afstemmen op hun onttrekking van gas, zodat de druk in het gastransportnet niet te hoog of te laag wordt. Dit doel wordt onder andere bereikt doordat PV-ers één dag van tevoren programma's opsturen naar de netbeheerder van het landelijk gastransportnet waarin zij aangeven hoeveel zij onttrekken en invoeden. Deze programma's worden door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gecontroleerd, zodat hij weet dat er evenveel gas wordt ingevoerd als onttrokken.
80. Het nieuwe marktmodel maakt bovenstaande controle iets ingewikkelder omdat het eist dat invoeders en afnemers aparte programma's moeten indienen die op elkaar aansluiten. Een voorbeeld hiervan is te zien in Tabel 1. De entry PV-er (invoeder) en exit PV-er (onttrekker) hebben beiden een dag van tevoren een programma bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ingediend. De entry PV-er voedt om 16:00 uur 110 eenheden gas in en draagt de programmaverantwoordelijkheid over op het VPPV aan de exit PV-er die deze 110 eenheden gas onttrekt aan het net. Voor elk uur hebben de PV-ers deze informatie opgegeven in hun programma's die van tevoren bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zijn ingediend. De invoeding van gas per

uur hoeft echter niet altijd precies gelijk te zijn aan de onttrekking van gas per uur. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet kan om transporttechnische redenen ervoor kiezen om hiervan af te wijken. Bij demping, dat wordt behandeld in onderdeel G, is dit het geval. Over een hele dag bekeken zijn de gecumuleerde invoeding en onttrekking wel altijd in balans.

81. Indien PV-ers op de gasdag zelf afwijken van hun programma, dan zijn zij in onbalans. Stel dat de entry PV-er 120 invoedt in plaats van de beloofde 110, dan is hij 10 in onbalans. De onbalanspositie van een bepaalde PV-er wordt bepaald door alle onbalansen van de afgelopen uren op te tellen en wordt portfolio onbalans signaal (POS) genoemd. Dus als de PV-er in uur 17 een onbalans van -5 heeft, dan is zijn POS $10 - 5 = 5$ (onbalanspositie tot en met 16 uur minus onbalans van uur 17). De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zorgt ervoor dat de entry PV-er uurlijkse informatie krijgt over zijn onbalanspositie.

Tabel 1

Uur	Entry Programma (Entry PV-er)		VPPV	Exit Programma (Exit PV-er)	
	Fysieke Entry	Virtuele Exit		Virtuele Entry	Fysieke Exit
16	110	110		110	110

82. Als een PV-er in onbalans is, heeft dat niet direct financiële gevolgen. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet neemt alleen actie als de onbalans van het systeem (gastransportnet) buiten bepaalde grenzen treedt. De onbalans van het systeem is de som van alle onbalansen (zowel positief als negatief) van de individuele PV-ers en wordt

Figuur 1: weergave van de zones, het SBS en POS.

weergegeven in het systeem balans signaal (SBS). In Figuur 1 is te zien dat op een bepaald moment het systeem buiten de donkergroene zone treedt. Op dat moment

roept de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de biedladder af en treden er twee mechanismen in werking.

83. Ten eerste koopt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet fysiek gas op de biedladder en brengt dat in rekening bij degenen die het tekort hebben veroorzaakt. In Figuur 1 is dat onder andere de PV-er van wie het POS is weergegeven. Het proces van het systeem herstellen wordt daarom ook wel “de biedladder afroepen” genoemd en deze term wordt ook in het vervolg van dit besluit gebruikt.
84. De biedladder zelf bevat biedingen die PV-ers de dag voor de gasdag hebben gedaan om gas aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet te leveren of af te nemen. Het resultaat hiervan is dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op elk uur van de dag een bepaalde hoeveelheid gas achter de hand heeft om de systeembalans te kunnen herstellen. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zal net zoveel biedingen afroepen als nodig is om de systeembalans te herstellen en zal eerst de goedkoopste biedingen afroepen. De uiteindelijke prijs van het biedladdergas wordt bepaald door de prijs van de laatste bieding die wordt afgeroepen; dit is de marginale prijs.
85. Ten tweede koopt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet tegelijkertijd assistentiegas van partijen die een overschot hebben en verkoopt dat aan de partijen die het tekort veroorzaken. De partijen van wie de netbeheerder van het landelijk gastransportnet het gas koopt krijgen een gunstige prijs voor dat gas en partijen aan wie de netbeheerder van het landelijk gastransportnet het gas verkoopt betalen een ongunstige prijs. Hier treedt geen fysieke stroming op; het gaat om gas dat zich al in het gastransportnet bevindt. Op deze manier kunnen ook partijen die niet in staat zijn op de TTF te handelen, bijdragen aan de systeembalans. Bij beide mechanismen is de financiële positie van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet neutraal: hij is slechts een tussenpersoon. De werkelijke afrekening vindt plaats tussen de PV-er in onbalans en de PV-ers die gas ter beschikking hebben gesteld.
86. Bovenstaande mechanismen zijn het best uit te leggen aan de hand van Tabel 2. De eerste kolom laat alle PV-ers zien. PV-er D is actief op de biedladder. De tweede kolom geeft de posities (POS) weer van de PV-ers en het systeem. PV-ers A en B hebben een tekort van 100 en veroorzaken daarmee een tekortsituatie van -120 voor het systeem. PV-er C helpt het systeem juist omdat zijn positie positief is. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet stelt vast dat het systeem teveel in onbalans is en wil het tekort reduceren naar -70, zodat het systeem weer binnen de donkergroene zone belandt. Hij koopt daarom 50 eenheden gas van D tegen een voor D gunstige prijs en verkoopt dat aan PV-ers A en B. In de volgende kolom is te zien dat D een fysieke actie onderneemt

door 50 te leveren. Hierdoor komt zijn positie weer op nul. In de volgende kolom is te zien wat assistentiegas inhoudt. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet koopt 80 van partij C (balansassisterende partij) en verkoopt dit aan PV-ers A en B (de onbalansveroorzakende partijen). De laatste kolom geeft de gevolgen weer van de biedladder en assistentiegas. PV-ers A en B hebben een kleinere tekortpositie, de positie van C is gereduceerd tot nul en het systeem is van een tekort van 120 naar een tekort van 70 gegaan, dat blijkbaar binnen de toegestane bandbreedte is. PV-ers C en D zijn 'beloond' met een gunstige prijs (ten opzichte van de prijs op de gasmarkt) voor het herstellen van de systeembalans. PV-ers A en B zijn 'gestraft' voor het veroorzaken van de systeemonbalans doordat ze verplicht waren om gas tegen een ongunstige prijs te kopen.

Tabel 2: Acties van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet n.a.v. een tekortsituatie

PV	Positie (POS)	Biedladder	Fysieke actie	Assistentiegas	Nieuwe positie
A	-100	+25 ☹ €		+40 ☹ €	-35
B	-100	+25 ☹ €		+40 ☹ €	-35
C	+80			-80 ☺ €	0
D (Biedladder)	0	-50 ☺ €	+50		0
systeem	-120		-70		-70

87. Op andere periodes in de dag is het systeem wel in onbalans, maar door de natuurlijke buffer van het systeem hoeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet geen actie te ondernemen. In Figuur 1 is te zien dat het systeem zich in deze periodes in de donkergroene zone bevindt. Dit maakt de bedrijfsvoering van PV-ers eenvoudiger, omdat zij niet onmiddellijk worden afgerekend op hun onbalans en de tijd hebben om deze onbalans te herstellen. PV-ers zullen dus altijd het systeem en hun eigen positie in de gaten moeten houden. Indien zij zien dat het systeem een tekort aan gas heeft, moeten zij zorgen dat zij, voor wat betreft hun eigen portfolio, geen tekort aan gas hebben. Dit gas kopen zij op de TTF. Zij kunnen hun fysieke invoeding of onttrekking wijzigen. Zo voorkomen zij dat zij het relatief duurdere biedladdergas moeten kopen en houden zij tegelijkertijd het systeem in balans.
88. In principe is de TTF en het wijzigen van fysieke invoeding en onttrekking in combinatie met de biedladder voldoende om het systeem in balans te houden. Echter, als de biedladder niet voldoende gas levert, kan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet noodmaatregelen afkondigen. Dit betekent dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet instructies geeft aan PV-ers om extra gas in te voeden of te onttrekken. Daarnaast kan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de prijs op

de biedladder kunstmatig verhogen door bij de prijs een zogenaamde prikkelcomponent op te tellen. PV-ers zullen dan eerder geneigd zijn om via de TTF hun onbalansen op te vangen, dan te wachten op het afroepen van de biedladder.

D Programmaverantwoordelijkheid

89. In de Gaswet is de programmaverantwoordelijkheid geregeld in artikel 17b. Wettelijke programmaverantwoordelijkheid is geïntroduceerd om ervoor te zorgen dat afnemers zelf zeggenschap hebben over hun aansluiting en dus zelf kunnen bepalen wat zij met hun gas doen: gebruiken of doorverkopen. Het inleidende voorstel van de gezamenlijke netbeheerders bevat een aantal wijzigingen met betrekking tot paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. In deze paragraaf heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de bevoegdheid eisen te stellen aan PV-ers. Slechts erkende PV-ers kunnen gebruik maken van diensten van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Die erkenning wordt door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gegeven als voldaan is aan de in de Transportvoorwaarden gestelde eisen zoals kredietwaardigheid en het kunnen indienen van programma's. Zoals gezegd is het inleidende voorstel gewijzigd door het tweede gewijzigde voorstel, dit naar aanleiding van de hiervoor genoemde uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven. De erkenningseisen zijn nu opgenomen in artikel 3.2.0 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB.
90. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft de programma's van die programmaverantwoordelijken nodig om de consistentiecontrole van programma's volgens het voorgestelde artikel 4.1.1.3 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB uit te kunnen voeren. Zonder deze consistentiecontrole loopt de integriteit van het landelijk gastransportnet gevaar.⁸ Dit geldt ook voor het programma van de beurs, APX-ENDEX. APX-ENDEX is de door de Minister op grond van artikel 66b van de Gaswet aangewezen beurs. Indien de netbeheerder van het landelijk gastransportnet deze programma's niet heeft, kan hij niet controleren of handelstransacties in entry- of exitprogramma's wel aansluiten op andere entry- of exitprogramma's.
91. APX-ENDEX geeft in zijn zienswijze aan dat hij uit de codes afleidt dat eenieder, die gebruik wil maken van de diensten van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, erkende programmaverantwoordelijke dient te zijn. Men kan echter volgens artikel 17b van de Gaswet alleen programmaverantwoordelijke zijn als men gas invoedt dan wel onttrekt aan het net. Aangezien de beurs geen gas invoedt of onttrekt is de beurs geen programmaverantwoordelijke in de zin van de wet en zou dus ook geen

---

⁸ Dit blijkt uit de reactie van de gezamenlijke netbeheerders op het informatieverzoek van de Raad.

erkende programmaverantwoordelijke zijn en dus geen programma's hoeven in te dienen. APX-ENDEX meent dat de voorstellen van de gezamenlijke netbeheerders verder gaan dan de wet voorschrijft. Bovendien levert de beurs door haar positie helemaal geen bijdrage aan het balanceren, aldus APX-ENDEX.

92. De Raad is van oordeel dat programmaverantwoordelijkheid ook geldt voor administratieve netgebruikers, zoals de beurs. De erkenning door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet en de eisen die daaraan worden gesteld, zijn een nadere invulling van het wettelijke begrip programmaverantwoordelijkheid. Artikel 4.1.1.5 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB is een speciaal op de beurs toegesneden bepaling, waardoor de beurs zelf geen onbalansrisico loopt. Zoals hiervoor is uitgelegd, draagt het indienen van een programma door de beurs bij aan het door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in evenwicht houden van het net.
93. VEMW geeft in zijn zienswijze aan dat hij voorstander is van een systeem waarbij de afnemer feitelijk beschikking heeft over zijn exitcapaciteit. Door te hoge eisen aan de *erkende* programmaverantwoordelijke te stellen, wordt de afnemer gedwongen zijn programmaverantwoordelijkheid over te dragen, hetgeen in strijd is met de expliciete doelstelling van de Gaswet, het versterken van de positie van afnemers.
94. Wat betreft de zienswijze van VEMW merkt de Raad op dat het juist is dat de positie van afnemers door dit voorstel is versterkt. Mede door de introductie van programmaverantwoordelijkheid is het mogelijk om handel en verantwoordelijkheid voor onbalans te scheiden. Dit maakt het mogelijk voor partijen die niet programmaverantwoordelijk kunnen of willen zijn de programmaverantwoordelijkheid over te dragen, maar toch actief te blijven in de handel van gas.
95. Voor wat betreft de voorwaarden die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet stelt aan de erkenning van PV-ers is de Raad van oordeel dat de gezamenlijke netbeheerders dit onderwerp zullen moeten betrekken bij het opstellen van een nieuw codewijzigingsvoorstel naar aanleiding van de meergenoemde uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Omdat de Raad het noodzakelijk acht dat de Transportvoorwaarden Gas – LNB ten minste enige bepalingen bevatten omtrent de bedrijfsvoering van de netbeheerder van het landelijk transportnet en omwille van een spoedige invoering van het balanceringsregime heeft de Raad ertoe besloten de bestaande erkenningseisen voornamelijk in de Transportvoorwaarden Gas – LNB te handhaven. De Raad gaat thans derhalve niet verder inhoudelijk op dit onderdeel van de zienswijze van VEMW in; de Raad zal de zienswijze van VEMW te zijner tijd betrekken bij de beoordeling van het in te dienen nieuwe codewijzigingsvoorstel.

E Gevolgen faillissement leverancier grootverbruiker voor programmaverantwoordelijke

96. De gezamenlijke netbeheerders hebben een nieuw artikel 3.3.6 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB voorgesteld dat een regeling bevat voor het geval de leverancier niet meer aan zijn leveringsverplichtingen kan voldoen. EnergieNed heeft in zijn zienswijze met betrekking tot dit artikel opgemerkt dat het te rechtvaardigen is indien PV-ers een gedeelte van een leveranciersfaillissement dragen in geval van kleinverbruikers en kleine bedrijven, echter dit zou niet moeten gelden voor zeer grote professionele gasverbruikers. Het voorstel zou ook beter moeten aansluiten bij het Besluit leveringszekerheid Gaswet. Daarnaast vraagt EnergieNed zich af of het zo is dat de PV-er gedurende de 5 dagen waarvan in 3.3.6 sprake is, gas moet gaan leveren en zo ja, wie daarvoor het prijsrisico draagt.
97. Met betrekking tot de zienswijze van EnergieNed merkt de Raad op dat het voorgestelde artikel 3.3.6 in zoverre aansluit bij het Besluit leveringszekerheid Gaswet dat de regeling niet van toepassing is in het geval van surseance van betaling of faillissement van een vergunninghouder als bedoeld in het Besluit. Artikel 3.3.6 is dus van toepassing op alle overige leveranciers, waaronder leveranciers die leveren aan grote professionele gasverbruikers. De Raad acht de voorgestelde regeling met het oog op het betrouwbaar en doelmatig functioneren van de gasvoorziening en het doelmatig handelen van netgebruikers redelijk. Daarbij neemt de Raad in aanmerking dat de PV-er gedurende de in artikel 3.3.6 bedoelde periode van vijf dagen geen financieel risico draagt voor het tijdelijk continueren van zijn programmaverantwoordelijkheid. Het nieuwe artikel 1.2.3 van de Aansluitvoorwaarden Gas – LNB bepaalt immers dat de aangeslotene gehouden is tot het vergoeden van de extra kosten die de PV-er in dit kader maakt. Mocht het zo zijn dat de PV-er gas moet gaan leveren, dan zal de aangeslotene de PV-er daarvoor financieel moeten compenseren. De Raad acht artikel 3.3.6 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB derhalve niet in strijd met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

F Overgangsregeling programmaverantwoordelijkheid

98. De gezamenlijke netbeheerders hebben in het inleidende voorstel een nieuwe paragraaf 3.6 in de Transportvoorwaarden Gas - LNB opgenomen. Paragraaf 3.6 regelt de automatische transitie van shippers naar programmaverantwoordelijken. Het voorstel luidt als volgt:

3.6 Overgangsregeling

3.6.1 De shipper die, op het moment van de inwerkingtreding van de voorwaarden met betrekking tot de programmaverantwoordelijkheid zoals opgenomen in de Transportvoorwaarden Gas - LNB, in het aansluitingenregister van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet vermeld staat bij een aansluiting, wordt geacht vanaf dat moment programmaverantwoordelijkheid voor deze aansluiting te dragen, tenzij de aangeslotene vooraf gemeld heeft aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dat hij zelf programmaverantwoordelijkheid zal uitoefenen of deze aan een erkende programmaverantwoordelijke zal overdragen. Indien door de inwerkingtreding van deze voorwaarden de allocatierol van een erkende programmaverantwoordelijke verandert dan zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de erkende programmaverantwoordelijke daarover informeren.

3.6.2 Shippers worden bij de inwerkingtreding van de voorwaarden met betrekking tot de programmaverantwoordelijkheid zoals opgenomen in de Transportvoorwaarden Gas - LNB van rechtswege erkende programmaverantwoordelijke.

99. Bij de toetsing van het inleidende voorstel aan de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet, heeft de Raad vastgesteld dat in het voorstel een regeling ontbreekt die geldt voor shippers die, op het moment van de inwerkingtreding van de voorwaarden met betrekking tot de programmaverantwoordelijkheid zoals opgenomen in de Transportvoorwaarden Gas - LNB, in het aansluitingenregister van de regionale netbeheerder vermeld staan bij een aansluiting. De Raad acht het inleidende voorstel op dit onderdeel strijdig met artikel 12f, eerste lid, onderdeel e, van de Gaswet, te weten het belang van een goede kwaliteit van de dienstverlening van netbeheerders.
100. Om de strijdigheid op te heffen, heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders opgedragen het inleidende voorstel te wijzigen door ook een regeling voor te stellen die geldt voor shippers die, op het moment van de inwerkingtreding van de voorwaarden met betrekking tot de programmaverantwoordelijkheid zoals opgenomen in de Transportvoorwaarden Gas - LNB, in het aansluitingenregister van de regionale netbeheerder vermeld staan bij een aansluiting.
101. Naar aanleiding van de wijzigingsopdracht hebben de gezamenlijke netbeheerders een gewijzigd artikel 3.6.1 voorgesteld dat als volgt luidt:

3.6.1 De shipper die, op het moment van de inwerkingtreding van de voorwaarden met betrekking tot de programmaverantwoordelijkheid zoals opgenomen in de

Transportvoorwaarden Gas - LNB, in het aansluitingenregister van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet of van de regionale netbeheerder vermeld staat bij een aansluiting, wordt geacht vanaf dat moment programmaverantwoordelijkheid voor deze aansluiting te dragen, tenzij de aangeslotene vooraf gemeld heeft aan zijn netbeheerder dat hij zelf programmaverantwoordelijkheid zal uitoefenen of deze aan een erkende programmaverantwoordelijke zal overdragen. Indien door de inwerkingtreding van deze voorwaarden de allocatierol van een erkende programmaverantwoordelijke op het landelijk gastransportnet verandert dan zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de erkende programmaverantwoordelijke daarover informeren.

102. Naar het oordeel van de Raad heeft het eerste gewijzigde voorstel de strijdigheid met artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet weggenomen. De Raad stelt derhalve paragraaf 3.6 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB dienovereenkomstig vast.

G Plaatsing van de demping

103. Demping is de transporttechnisch noodzakelijke afwijking tussen de momentane invoeding in het landelijke gastransportnet en de momentane onttrekking. Zonder demping heeft het gastransportnet onvoldoende transportcapaciteit om onder alle omstandigheden aan de vraag naar gas te voldoen. Demping maximaliseert de buffer van het gastransportnet, waar alle PV-ers door middel van de groene zone gebruik van kunnen maken. Deze buffer geeft hun de mogelijkheid om tijdelijk in onbalans te zijn, zonder directe financiële gevolgen. Om demping te realiseren op het landelijk gastransportnet is het noodzakelijk dat demping wordt toegepast op de programma's van portfolio's van individuele PV-ers. De gezamenlijke netbeheerders stellen in artikel 4.1.1.2 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB voor om de demping op het exitprogramma te plaatsen en voor PV-ers met programma's waarin zich kleinverbruikers bevinden verplicht te stellen. In de programma's geven de PV-ers een dag van tevoren op wat zij uurlijks invoeden en onttrekken.

Fysieke noodzaak van demping

104. De gezamenlijke netbeheerders hebben ten aanzien van de noodzaak van demping het volgende aangevoerd. De gasvraag in Nederland volgt een dagelijks patroon. Deze wisselende gasvraag wordt vooral veroorzaakt door de 6,5 miljoen huishoudens. In de ochtend en avond gebruiken zij meer gas dan 's middags en 's nachts. Deze wisselende gasvraag levert een behoorlijke belasting op voor het gastransportnet. Immers een hogere gasvraag leidt bij constante invoeding van gas tot een daling van de druk in het gastransportnet. Als de druk onder een bepaald niveau komt, is gastransport niet meer mogelijk. Andersom leidt een momentane lage gasvraag bij constante invoeding van gas tot een drukverhoging in het net. Het moge duidelijk zijn dat de invoeding goed moet

worden afgestemd op de onttrekking van gas. Voor het goed functioneren van het landelijke gastransportnet is het van belang dat de momentane fysieke invoeding van gas in geringe mate afwijkt van de momentane fysieke onttrekking van gas. Dit verschil wordt in het balanceringsregime demping genoemd. Over de gehele dag is de invoeding uiteraard wel gelijk aan de onttrekking van gas. Enerzijds omdat huishoudens de grootste bijdrage leveren aan de wisselende gasvraag, anderzijds omdat hun gasvraag in voldoende mate voorspelbaar is, is demping voor PV-ers die huishoudens in hun programma hebben verplicht gesteld. Overigens geldt dat het toepassen van demping in programma's met afnemers met een voldoende voorspelbare gasvraag ook de efficiëntie van het gastransportnet bevordert.

105. Het is duidelijk dat demping noodzakelijk is voor het efficiënt bedrijven van het gastransportnet. Hoe PV-ers met demping in het net moeten omgaan is geregeld in het nieuwe balanceringsregime. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat wettelijk gezien degenen die gas invoeden gescheiden zijn van degenen die gas onttrekken. Het nieuwe balanceringsregime maakt een scheiding tussen entry PV-ers, die programmaverantwoordelijk zijn voor het gas dat zij invoeden op hun entry en transporteren tot een virtueel punt (het VPPV), en exit PV-ers, die programmaverantwoordelijk zijn voor het gas dat zij van dit virtuele punt nemen en transporten naar hun exit punt.
106. De invoeding van de entry PV-ers dient dus afgestemd te worden op de onttrekking van de exit PV-ers, zodat het fysieke dempingseffect ontstaat. Demping kan in theorie op drie manieren verdeeld worden: demping op het exitprogramma, demping op het entryprogramma of een verdeling over het entry- en exitprogramma, bijvoorbeeld 50%/50%.
107. Vanuit het oogpunt van systeembalanshandhaving en de integriteit van het gastransportnet, verdient het de voorkeur dat demping op de exit wordt geplaatst. Voor het functioneren van het balanceringsregime is het cruciaal dat de afname van huishoudens gedempt wordt. Huishoudens leveren de grootste bijdrage aan de wisselende gasvraag en de daarmee gepaard gaande belasting van het gastransportnet. Het kleinverbruik (huishoudens) bevindt zich aan de exitzijde van het net en wordt in de Allocatievoorwaarden Gas als aparte (afname)categorie onderscheiden. Wanneer de demping op de exit is geplaatst is de toepassing van de demping op het kleinverbruikersegment voor de PV-er eenduidig en kan deze worden geverifieerd door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Bij demping op de entry is dit niet mogelijk, aangezien op een entrypunt geen afnamecategorieën worden onderscheiden, waardoor het toepassen van de demping op een specifiek segment niet mogelijk is. Een 50/50% verdeling heeft nog extra nadelen. Door tussenkomst van de TTF en VPPV

worden programma's en gas vele malen verhandeld waardoor het verdelen van demping zeer complex wordt. Als dit al zou slagen, dan zou dit niet op een transparante manier te regelen zijn.

108. De gezamenlijke netbeheerders stellen in artikel 4.1.1.2 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB voor om de demping op het exitprogramma te plaatsen.
109. Operationeel werkt de demping als volgt. Entry en exit PV-ers stellen een dag voor de gasdag een programma op dat bestaat uit per uur de onttrekking en invoeding van gas. Met dit programma kan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet het gastransport plannen voor de daarop volgende gasdag. Bij entry PV-ers zal de fysieke invoeding per uur altijd gelijk zijn aan de onttrekking per uur (ten gevolge van het overgaan van programmaverantwoordelijkheid) op het VPPV. Bij exit PV-ers daarentegen wijkt door toepassing van demping de uurlijkse invoeding via het VPPV af van de fysieke onttrekking. Over een gehele dag bezien zijn invoeding en onttrekking gelijk aan elkaar. Demping heeft dus geen invloed op de inkoop en verkoop van gas gedurende een dag. De programma's van entry en exit PV-ers dienen op het VPPV op elkaar aan te sluiten.
110. In Tabel 3 is een voorbeeld te zien van een entryprogramma en exitprogramma die op elkaar aansluiten. Voor het gemak is ervan uitgegaan dat een dag 3 uur heeft, maar eigenlijk zou de tabel dus 24 uur moeten bevatten. Te zien is dat demping ervoor zorgt dat er een afwijking ontstaat tussen de fysieke onttrekking en de invoeding van de exit PV-er. De fysieke onttrekking wordt bepaald door de vraag van afnemers en de bijbehorende invoeding wordt berekend met behulp van de dempingsformule, die door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet beschikbaar wordt gesteld. Zowel de maximale als minimale invoeding zijn minder extreem dan de bijbehorende fysieke onttrekking. Over de gehele dag is de invoeding gelijk aan de onttrekking. Voor het entryprogramma is er geen verschil tussen fysieke invoeding en onttrekking.

Tabel 3: Voorbeeld van een entry en exit programma, waarbij demping op de exit is geplaatst

Uur	Entry Programma (Partij A)		VPPV	Exit Programma (Partij B)	
	Fysieke invoeding	Onttrekking		Invoeding	Fysieke Onttrekking
6:00 – 7:00	110	110		110	120
7:00 – 8:00	130	130		130	150
8:00 – 9:00	110	110		110	80
Totaal	350	350		350	350

Commercieel voordeel voor PV-ers die demping toepassen

111. Naast het gemeenschappelijke voordeel van demping door het maximaliseren van de buffer van het gasnet, kan demping een commercieel voordeel opleveren voor de

individuele PV-er die demping toepast op zijn programma. Een onderdeel van de onderhandeling kan de maximale capaciteit zijn van de gasstromen in de programma's. Demping kan een commercieel voordeel opleveren omdat demping, gegeven een bepaald afnamepatroon, de fluctuaties en de benodigde maximale capaciteit van de bijhorende invoeding vermindert. Tabel 4 is afgeleid van Tabel 3 en laat het uur zien, waarbij de fysieke onttrekking en bijbehorende invoeding voor de exit PV-er maximaal is; dit is het uur van 7:00 tot 8:00. De demping zorgt ervoor dat voor deze maximale onttrekking van 150 slechts 130 nodig is als invoeding. Als de maximale uurlijkse onttrekking onderdeel is van de onderhandelingen tussen entry en exit PV-ers op de TTF, betekent dit voor de exit PV-er dat hij in plaats van een capaciteit van 150 slechts een capaciteit van 130 nodig heeft. Dit zou voor de exit PV-er een bepaalde commerciële waarde kunnen betekenen.

Tabel 4: maximaal benodigde capaciteit bij demping op de exit voor het uur van 7:00 – 8:00.

Uur	Entry Programma (Partij A)		VPPV	Exit Programma (Partij B)	
	Fysieke invoeding	Onttrekking		Invoeding	Fysieke Onttrekking
7:00 – 8:00	130	130		130	150

112. Overigens is het zo dat hoe minder de afname of fysieke onttrekking varieert, des te minder demping wordt gebruikt. Voor sommige exit PV-ers die afnemers met een constante afname in hun programma hebben, treedt er helemaal geen demping op.

113. Naar het oordeel van de Raad zal demping in werkelijkheid waarschijnlijk geen significant commercieel voordeel voor exit PV-ers opleveren. De markt waarop exit PV-ers werkzaam zijn, kenmerkt zich naar verwachting door een effectieve mate van concurrentie. In een dergelijke markt worden commerciële voordelen in de vorm van lagere kosten als gevolg van de concurrentie doorgegeven aan de afnemers door middel van een lagere prijs. Indien een exit PV-er namelijk besluit om het commerciële voordeel van demping voor zichzelf te houden, dan zal hij uit de markt worden geprijsd door een andere PV-er die het voordeel wel doorgeeft. Dit mechanisme dat wordt aangedreven door concurrentie leidt tot een prikkel voor exit PV-ers om het voordeel door te geven aan de afnemers. Dat de markt waarop exit PV-ers werkzaam zijn zich naar verwachting kenmerkt door een effectieve mate van concurrentie, leidt de Raad onder andere af uit de volgende criteria waaraan die markt voldoet:
  - a. *Een groot aantal aanbieders en potentiële aanbieders.* Er zijn in november 2010 volgens informatie van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet circa 100 entry en exit PV-ers. Het grootste deel van deze PV-ers zijn exit PV-ers. Entry PV-ers kunnen bovendien zonder noemenswaardige belemmeringen actief worden als exit PV-er. De

Raad verwacht daarom dat het aantal (potentiële) aanbieders meer dan voldoende zal zijn.

- b. *Transparantie*. De werking van het nieuwe balanceringsregime en marktmodel is beschreven in de technische voorwaarden gas en de transparantie is daarmee gewaarborgd. Dit geldt in het bijzonder voor het kostenverlagende effect van demping; door het publiceren van de dempingsformule door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet kan het kostenverlagende effect door elke PV-er zelf worden berekend. Daarnaast is er voor de Raad geen reden om aan te nemen dat de prijzen die aanbieders vragen intransparant zullen zijn.
- c. *Homogeen product*. Het product programmaverantwoordelijkheid is in de voorwaarden tot in detail vastgelegd. Aanbieders wordt daarmee de mogelijkheid ontnomen om op significant niveau hun producten te diversificeren. De markt zal zich naar alle waarschijnlijkheid dan ook kenmerken door een homogeen productaanbod, zodat concurrentie met name op de prijs plaats zal vinden. Daarnaast is het product gas zelf een homogeen product. Door de gesocialiseerde kwaliteitsconversie is er slechts één gaskwaliteit.
- d. *Mogelijkheid tot overstappen*. De Raad ziet geen belemmeringen voor klanten van PV-ers om over te stappen naar andere PV-ers.

Zienswijzen

- 114. GasTerra merkt in zijn zienswijze op dat, ongeacht of de markt nu in de praktijk daadwerkelijk wel of niet transparant is, de regulering niet-discriminatoire dient te zijn ten aanzien van de twee typen netgebruikers in het kader van het balanceringsregime: de invoeders en de onttrekkers. De Gaswet is wat dat aangaat doelbewust volkomen symmetrisch geformuleerd door de wetgever: er zijn invoeders met entryprogramma's en onttrekkers met exitprogramma's. Daartussen zitten de TTF en het VPPV, waarbij het de bedoeling is dat zoveel mogelijk gas via die punten overgedragen wordt. Door de invoeders een commercieel voordeel te misgunnen worden deze zonder redelijk onderscheid gediscrimineerd en moeten zij meer productiekosten maken, aldus GasTerra. GasTerra stelt voor om de demping te verdelen over de entry- en exitprogramma's.
- 115. NOGEPA sluit zich in zijn zienswijze voor wat betreft demping grotendeels aan bij de woorden van GasTerra. Invoeders wordt bij het plaatsen van demping op het exitprogramma enig onrecht aangedaan. De demping vertegenwoordigt een commercieel voordeel dat eerlijk dient te worden verdeeld over entry- en exitprogramma's. Producenten hebben naar de aard van hun bedrijfsvoering over het algemeen voornamelijk of uitsluitend entryprogramma's, waardoor zij worden uitgesloten van de voordelen die demping in het systeem biedt. Dat acht NOGEPA

discriminatorisch en onwenselijk. NOGEPa vindt daarom dat de voorstellen op dit punt moeten worden herzien.

Beoordeling door de Raad

116. GasTerra en NOGEPa stellen dat er twee typen netgebruikers zijn, namelijk invoeders en onttrekkers. De Gaswet maakt naar hun oordeel geen onderscheid tussen beiden, waardoor beiden volgens GasTerra en NOGEPa dan ook gelijk moeten worden behandeld en er geen sprake mag zijn van discriminatie. Het commerciële voordeel van demping moet dan ook gelijkmatig worden verdeeld.
117. In de markt waarin exit PV-ers actief zijn, is er naar verwachting sprake van effectieve concurrentie. Om deze reden wordt het commerciële voordeel van demping grotendeels doorgegeven, zodat er geen significant commercieel voordeel voor exit PV-ers resteert. Naar het oordeel van de Raad kan er daarom geen sprake zijn van discriminatie van entry PV-ers.
118. De Raad is met de gezamenlijke netbeheerders van oordeel dat vanuit het oogpunt van systeembalanshandhaving en de integriteit van het gastransportnet, het de voorkeur verdient dat demping op de exit wordt geplaatst. Voor het functioneren van het balanceringsregime is het cruciaal dat de afname van huishoudens gedempt wordt. Zoals reeds opgemerkt, leveren huishoudens de grootste bijdrage aan de wisselende gasvraag en de daarmee gepaard gaande belasting van het gastransportnet. Het kleinverbruik (huishoudens) bevindt zich aan de exitzijde van het net en wordt in de Allocatievoorwaarden Gas als aparte (afname)categorie onderscheiden. Wanneer de demping op de exit is geplaatst is de toepassing van de demping op het kleinverbruikersegment voor de PV eenduidig en kan deze worden geverifieerd door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Bij demping op de entry is dit niet mogelijk, aangezien op een entrypunt geen afnamecategorieën worden onderscheiden, waardoor het toepassen van de demping op een specifiek segment niet mogelijk is.
119. De Raad is van oordeel dat het voorstel voor het plaatsen van demping op de exit in overeenstemming is met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van Gaswet. Hiervoor heeft de Raad reeds opgemerkt dat de verwachting is dat er commerciële partijen ontstaan die de programmaverantwoordelijkheid van meerdere afnemers combineren om schaalvoordelen te genereren. De Raad is van oordeel dat een evaluatie noodzakelijk is om te bepalen in welke mate een dergelijke markt concurrerend is. De mate van concurrentie zal namelijk afhangen van nog onbekend marktgedrag. In de evaluatie zullen de criteria worden gebruikt die in randnummer 113 zijn genoemd en zal onderdeel uitmaken van de in randnummer 76 genoemde evaluatie van het gehele balanceringsregime. De Raad streeft er naar de

rapportage van de evaluatie binnen achttien maanden na de start van het nieuwe balanceringsregime te publiceren.

H Verdeling van de buffer over de groene zone en de bèta

Voorstellen

120. Wanneer het gastransportnet niet volledig is belast, dan kan het net naast de transportfunctie ook de functie van gasopslagmedium (buffer) vervullen. Om deze buffer te creëren is wel de hulp nodig van PV-ers, omdat zij een bepaalde voedingsstrategie moeten hanteren om de buffer te maximaliseren. Deze buffer is beschikbaar voor alle PV-ers, zodat zij zich binnen een bepaalde marge een afwijking kunnen veroorloven tussen hun invoeding en onttrekking van gas. De PV-ers dienen een dag vooruit een programma bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in waarin zij aangeven wat zij op de gasdag zelf per uur invoeden en afnemen. De PV-ers stellen het programma op aan de hand van een door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet beschikbaar gestelde dempingsformule. Deze formule berekent uit de hoeveelheid die PV-ers per uur onttrekken, de hoeveelheid die PV-ers per uur moeten invoeden. PV-ers die aan kleinverbruikers leveren zijn verplicht deze dempingsformule te gebruiken, maar hebben hier ook voordeel van omdat zij gedempt mogen invoeden, dat wil zeggen dat hun invoeding onderhevig is aan minder fluctuaties en dat de maximale benodigde capaciteit lager is dan zonder demping het geval zou zijn. De dempingsformule zorgt voor een ideale voedingsstrategie die de buffer maximaliseert. De parameter in de dempingsformule die hiervoor verantwoordelijk is, is de alfa.
121. Naast de parameter alfa bevat de dempingsformule ook nog een parameter bèta. De bèta kan de demping vergroten. De keerzijde is dat bij een bèta groter dan nul (zoals mogelijk in de zomermaanden) de voedingsstrategie niet optimaal is en de gemeenschappelijke buffer kleiner wordt. De gemeenschappelijke buffer wordt ook wel de groene zone genoemd. Het punt is dat vooral PV-ers die leveren aan kleinverbruikers profiteren van de extra demping veroorzaakt door de bèta. PV-ers die niet kiezen voor de dempingsformule, omdat zij daar weinig profijt van zien, worden dus benadeeld als de bèta wordt ingezet, omdat deze bèta ten koste gaat van de gemeenschappelijke buffer. Hier ontstaat dus een belangenconflict.
122. De werking van de dempingsformule, alfa, bèta en groene zone hebben de gezamenlijke netbeheerders beschreven in de voorstellen voor de artikelen 4.1.1.2 en 4.1.2.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Artikel 4.1.1.2 beschrijft dat PV-ers een dempingsformule kunnen gebruiken die de relatie voorschrijft tussen entry- en exithoeveelheden per uur. In deze formule geven de alfa en bèta de demping tussen entry

en exit aan. Artikel 4.1.2.1 geeft de grootte van de groene zone aan. Deze wordt twee uur voor het begin van de gasdag gepubliceerd.

Zienswijzen

123. Centrica en VOEG hebben in hun zienswijzen aangegeven meer transparantie te willen over de manier waarop de alfa, bèta en groene zone worden berekend en op basis waarvan deze gewijzigd worden. EFET geeft in zijn zienswijze aan dat hij vreest dat door toepassing van de bèta de groene zone te klein wordt. Vooral voor programmaverantwoordelijken die de bèta niet willen gebruiken is dit nadelig. VME is van mening dat de grenzen van de zones en de dempingsformule een op te vragen bericht zou moeten zijn of automatisch op te halen waarden. De kans op fouten wordt hiermee kleiner.

Wijzigingsopdracht

124. De Raad heeft in zijn wijzigingsopdracht aangegeven dat de gezamenlijke netbeheerders in de technische voorwaarden onvoldoende gedetailleerd hebben beschreven hoe de bèta precies wordt ingezet en welke parameters bepalend zijn voor de grootte ervan. Zo is naar het oordeel van de Raad niet duidelijk wanneer en hoelang de bèta wordt ingezet en hoe hoog deze bèta in dat geval zal zijn, hetgeen de rechtszekerheid van programmaverantwoordelijken schaadt. Programmaverantwoordelijken willen verder duidelijkheid over de verdeling van de buffer over de bèta en de groene zone, omdat dit belangrijke consequenties kan hebben voor het balanceren van hun programma's. Als duidelijk is wat zij kunnen verwachten van de bèta, kunnen zij hierop anticiperen. Het voorgaande heeft de Raad tot de conclusie geleid dat het inleidende voorstel strijdig is met het belang van het op een transparante wijze in evenwicht houden van het landelijk gastransportnet als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel f van de Gaswet.
125. Om de strijdigheid op te heffen heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders opgedragen het voorstel te wijzigen, bijvoorbeeld door in ieder geval de volgende punten toe te voegen:
- a. een beschrijving van de methode volgens welke de bèta wordt ingezet en de hoogte van de bèta wordt bepaald;
  - b. de perioden waarin de bèta wordt ingezet;
  - c. de manier waarop de inzet en methodiek van de bèta met PV-ers wordt gecommuniceerd.
- De gezamenlijke netbeheerders hebben als reactie op de wijzigingsopdracht artikel 4.1.1.2 gewijzigd en een nieuw artikel 4.1.1.2a toegevoegd.
126. De Raad constateert dat de gezamenlijke netbeheerders thans een methode hebben beschreven die bij de start van het balanceringsregime zal worden gehanteerd, maar die

op basis van marktgedrag eventueel nog aangepast kan worden. De methode komt er in het kort op neer dat als de biedladder minder dan 30 keer per zomermaand wordt afgeroepen (drempelwaarde biedladderfrequentie), de groene zone blijkbaar groot genoeg is en de bèta verhoogd kan worden. Als de biedladder meer dan 30 keer per zomermaand wordt afgeroepen is de groene zone blijkbaar te klein en wordt de bèta verlaagd. De biedladderfrequentie is belangrijk omdat deze frequentie, samen met de hoeveelheid gas en de prijs van dat gas, een maat is voor de onbalansrisico's van PV-ers. Uit het gewijzigde voorstel blijkt voorts dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de bèta louter in de zomermaanden inzet volgens de zojuist beschreven methode. Verder blijkt uit het gewijzigde voorstel dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet communiceert met PV-ers via zijn website.

Beoordeling door de Raad

127. De Raad komt tot de conclusie dat de gezamenlijke netbeheerders met het gewijzigde voorstel tegemoet zijn gekomen aan de zienswijzen van Centrica en VOEG. De kwalitatieve relatie tussen alfa, bèta en groene zone is uiteengezet in randnummer 120 en 121 van dit besluit. De precieze grootte van alfa en de groene zone wordt door computerprogramma's berekend en is niet kwantitatief in de voorwaarden te beschrijven.
128. Wat betreft de zienswijze van VME over de opvraagbaarheid van de grenzen van de zones, merkt de Raad op dat artikel 4.1.2.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB bepaalt dat deze grenzen voor eenieder uiterlijk twee uur voor het begin van de gasdag opvraagbaar zijn bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet.
129. Wat betreft de zienswijze van EFET merkt de Raad het volgende op. De bèta zal in winter- en flankmaanden nul zijn. In de zomer kan de bèta wel ingezet worden omdat de gasstromen en de bijhorende onbalansposities dan relatief klein zijn en de buffer relatief groot. De gezamenlijke netbeheerders hebben in het gewijzigde voorstel toegelicht dat het doel van de inzet van de bèta is om vlakker invoeden mogelijk te maken, niet om de biedladder vaker af te roepen. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zal de bèta zodanig inzetten dat de donkergroene zone altijd een bepaalde minimale omvang heeft, zodat voorkomen wordt dat de biedladder te vaak wordt afgeroepen. De vrees van EFET acht de Raad derhalve ongegrond.
130. De methode op basis waarvan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de inzet van de bèta bepaalt en daarmee de verdeling van de buffer over de bèta en de groene zone is in het gewijzigde voorstel verwerkt en bij inwerkingtreding van het balanceringsregime bekend. De Raad is van oordeel dat het aangepaste voorstel voor de verdeling van de bèta en de groene zone in overeenstemming is met de belangen, regels en eisen zoals genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

131. Afhankelijk van het feitelijke marktgedrag dat soms moeilijk te voorspellen is, kan het wenselijk zijn om de methode in de toekomst aan te passen. Hoewel het op het moment van het vaststellen van dit besluit niet de verwachting is, is het niet onmogelijk dat de biedladder weliswaar vaak wordt afgeroepen, maar dat de prijs en de hoeveelheid van het gas dat wordt verhandeld, slechts leiden tot lage onbalansrisico's. Op dat moment kan overwogen worden om de drempelwaarde van de biedladderfrequentie aan te passen. De Raad wil daarom evalueren of de methode na verloop van tijd aangepast moet worden.
132. De Raad heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzocht om binnen 12 maanden na inwerkingtreding van het onderhavige besluit dit onderdeel te evalueren en daarover aan de Raad te rapporteren. De Raad legt deze rapportage mede ten grondslag aan de in randnummer 76 bedoelde evaluatie. Deze evaluatie is gestoeld op de overweging dat de gevolgen van de voorstellen afhankelijk zijn van moeilijk te voorspellen marktgedrag en dat binnen een jaar het nieuwe balanceringsregime geëvalueerd wordt om eventueel onvoorziene en momenteel onvoorziebare gevolgen te mitigeren. Aan de hand van de evaluatie kan de Raad besluiten een ontwerpbesluit te initiëren of de gezamenlijke netbeheerders verzoeken een codewijzigingsvoorstel in te dienen.

I Biedladder, onderdeel prikkelcomponent

Voorstellen

133. De gezamenlijke netbeheerders hebben in paragraaf 4.1.5 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voorgesteld om de onbalansprijs op te bouwen uit de biedladderprijs vermeerderd met een zogenaamde prikkelcomponent. Dus: $\text{onbalansprijs} = \text{biedladderprijs} + \text{prikkelcomponent}$. De prikkelcomponent geeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de mogelijkheid om de onbalansprijs op de biedladder te verhogen. Een verhoging van de onbalansprijs geeft PV-ers een prikkel om onbalans te vermijden door bijvoorbeeld te handelen op de TTF. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zal de prikkelcomponent alleen inzetten indien de biedladder te vaak wordt afgeroepen. Dit kan het geval zijn als PV-ers menen dat de financiële risico's van het afroepen van de biedladder niet opwegen tegen de inspanningen om in balans te blijven door handel op de TTF of het aanpassen van afname of productie. Totdat de biedladder wordt afgeroepen kunnen zij namelijk gratis gebruik maken van de buffer van het net, de groene zone. PV-ers maken continu de afweging tussen de voordelen van het gratis gebruiken van de groene zone en de nadelen van de financiële consequenties die het afroepen van de biedladder oplevert.

134. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet streeft er naar de waarde van de prikkelcomponent zo laag mogelijk te houden en ziet de prikkelcomponent als een van de weinige middelen waarmee hij kan voorkomen dat de biedladder te vaak wordt afgeroepen.

Zienswijzen

135. GasTerra meent dat het niet de taak is van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet om de marktprijzen te beïnvloeden en is daarom geen voorstander van toepassing van een prikkelcomponent. Indien de Raad dit voorstel toch overneemt zou volgens GasTerra tevens bepaald moeten worden dat voor het gebruik van een prikkelcomponent door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet vooraf toestemming moet worden gevraagd aan de Raad.
136. VEMW en EFET menen dat transparantie ontbreekt bij de vaststelling van de prikkelcomponent. EFET vraagt zich daarnaast af hoe de prikkelcomponent zich verhoudt tot de reserveringsvergoeding.
137. NOGEPa geeft aan dat hij de prikkelcomponent marktversturend vindt. De prikkelcomponent dient bij nul te beginnen en slechts in uitzonderlijke gevallen te worden toegepast. De Raad dient te controleren of winsten van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet terugvloeien naar marktpartijen, aldus NOGEPa. Ook VME is geen voorstander van een prikkelcomponent, omdat hij van mening is dat de prijsvorming aan de markt moet worden overgelaten. VME vindt dat het onduidelijk is wie de hoogte van de prikkelcomponent bepaalt en hoe dat gebeurt.
138. VOEG vindt het simpele feit dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet over de mogelijkheid beschikt een prikkelcomponent te hanteren ongewenst. VOEG verzoekt hierbij dan ook om deze mogelijkheid te schrappen. Een prikkelcomponent is onnodig omdat marktpartijen ook zonder prikkelcomponent altijd zullen proberen een gebalanceerd programma in te dienen en conform dat programma te handelen omdat onbalansen verrekenend kunnen worden tegen de biedladderprijs. Een extra prikkelcomponent leidt dan tot onnodige maatregelen door de PV-er om onbalansen te voorkomen, met welvaartsverlies tot gevolg. Daarnaast betekent de prikkelcomponent een kunstmatige drempel voor nieuwkomers (waardoor de concurrentie op de gasmarkt wordt belemmerd). Prikkelcomponenten verhogen namelijk de kosten van onbalans in algemene zin en bevoordelen daarmee die PV-ers die naar verhouding de geringste portefeuille onbalans hebben, aldus VOEG.
139. EON is van mening dat de prikkelcomponent na een zekere tijd moet worden afgeschaft. Centrica geeft aan dat de hogere prijs van korte termijn gas al genoeg prikkel is voor

marktpartijen om in balans te blijven, een prikkelcomponent acht Centrica niet nodig. Verder is niet transparant hoe die prikkelcomponent wordt ingezet. EnergieNed ten slotte geeft aan dat een prikkelcomponent waarschijnlijk niet nodig is. EnergieNed stelt voor om in de voorwaarden op te nemen dat de prikkelcomponent binnen twee jaar wordt geëvalueerd.

140. Samenvattend geven de marktpartijen het volgende aan:
- a. de prikkelcomponent is marktverstrend, omdat deze de prijs van biedladdergas beïnvloedt;
  - b. de manier waarop de prikkelcomponent wordt ingezet is niet transparant;
  - c. de prikkelcomponent is niet nodig, omdat de biedladderprijs altijd al hoger is dan de marktprijs en voldoende prikkel geeft om in balans te blijven;
  - d. de prikkelcomponent kan door additionele kosten zorgen voor een kunstmatige toetredingsdrempel voor nieuwkomers;
  - e. de inzet van de prikkelcomponent moet gecontroleerd of geëvalueerd worden door de Raad.
141. Wat betreft de verhouding tussen de prikkelcomponent en de reserveringsvergoeding merkt de Raad op dat de reserveringsvergoeding er zorg voor dient te dragen dat er altijd gas op de biedladder beschikbaar is. De reserveringsvergoeding beperkt de biedladderprijs van het gereserveerde gas tot een bepaald maximumpercentage van de neutrale gasprijs. De prikkelcomponent is er op gericht om de onbalansprijzen te verhogen als de onbalansprijs niet genoeg prikkel geeft voor PV-ers om in balans te blijven.

Wijzigingsopdracht

142. De Raad heeft in zijn wijzigingsopdracht aangegeven het inleidende voorstel strijdig te achten met artikel 12f, eerste lid, onderdeel f van de Gaswet, te weten het belang van het op een transparante wijze in evenwicht houden van het landelijk gastransportnet. In de wijzigingsopdracht heeft de Raad dit oordeel als volgt onderbouwd. De gezamenlijke netbeheerders hebben niet voldoende gedetailleerd in het inleidende voorstel beschreven hoe de prikkelcomponent wordt ingezet. De prikkelcomponent heeft financiële gevolgen voor marktpartijen die gas op de biedladder moeten kopen en het is voor hen belangrijk om vooraf duidelijkheid te hebben over de inzet van de prikkelcomponent. Daarnaast biedt de beperkte mate van detaillering onvoldoende bescherming en rechtszekerheid aan netgebruikers, hetgeen het voorstel ook strijdig maakt met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet.

143. Om de strijdigheid op te heffen heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders opgedragen het inleidende voorstel te wijzigen, bijvoorbeeld door in ieder geval de volgende punten toe te voegen:
- a. een beschrijving van de procedure volgens welke de netbeheerder van het landelijk gastransportnet bepaalt of de prikkelcomponent geactiveerd of gedeactiveerd dient te worden;
  - b. een beschrijving van de methode die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet hanteert voor het vaststellen van de hoogte van de prikkelcomponent.
144. De gezamenlijke netbeheerders hebben hierop een gewijzigd voorstel bij de Raad ingediend, dat bestaat uit een wijziging van artikel 4.1.5.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB en toevoeging van de artikelen 4.1.5.2a en 4.1.5.2b aan de Transportvoorwaarden Gas – LNB.

Beoordeling door de Raad

145. In het eerste gewijzigde voorstel staat nu een methode/procedure beschreven die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet bij aanvang van het balanceringsregime hanteert voor de bepaling van de inzet en de hoogte van de prikkelcomponent. De prikkelcomponent zal bij aanvang van het balanceringsregime nul zijn. Indien grenswaarden van indicatoren, die op de website van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet worden gepubliceerd, worden overschreden, dan verhoogt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de prikkelcomponent met 1 €/MWh. Per week wordt vervolgens gekeken of de prikkelcomponent omhoog of omlaag kan, waarbij ook weer een stapgrootte van 1 €/MWh geldt. Afhankelijk van toekomstig marktgedrag kan het wenselijk zijn deze methode te veranderen. De verandering van de methode en de bijbehorende onderbouwing zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet 3 maanden van tevoren aankondigen op zijn website.
146. De Raad komt tot de conclusie dat het eerste gewijzigde voorstel voldoet aan de wijzigingsopdracht en dat als gevolg hiervan de werking van de prikkelcomponent transparant geworden is. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zet de prikkelcomponent alleen in als deze ook daadwerkelijk noodzakelijk is voor de balancerings van het net.
147. Wat betreft de marktverstoring en belemmering voor nieuwkomers is de Raad van mening dat als de biedladder teveel wordt afgeroepen, oftewel het systeem te vaak in onbalans raakt, de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de mogelijkheid dient te hebben om door middel van de prikkelcomponent in te grijpen. Dit kan het geval zijn als PV-ers menen dat de financiële risico's van het afroepen van de biedladder niet

opwegen tegen de inspanningen om in balans te blijven door handel op de TTF of het aanpassen van afname of productie. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zet de prikkelcomponent pas in als bepaalde grenswaarden van indicatoren, die op de website van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet worden gepubliceerd, worden overschreden. Standaard staat de prikkelcomponent op nul, maar als de prikkelcomponent wordt ingezet zal dit met relatief kleine stappen gebeuren om de mogelijke negatieve effecten van de prikkelcomponent te verminderen.

148. De Raad is van oordeel dat het gewijzigde voorstel voor de prikkelcomponent niet strijdig is met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van Gaswet. Daarnaast is de Raad tevens van oordeel dat een evaluatie noodzakelijk is om mogelijk onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. De eventueel optredende marktverstoring zal immers afhangen van toekomstig onbekend marktgedrag. Om zich een oordeel te kunnen vormen over de noodzaak van een aanpassing van de voorwaarden op het punt van de prikkelcomponent heeft de Raad de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzocht om twaalf maanden na inwerkingtreding van het onderhavige besluit dit onderdeel te evalueren en daarover aan de Raad te rapporteren.
149. De Raad legt deze rapportage mede ten grondslag aan de in randnummer 76 bedoelde evaluatie. Deze evaluatie stoelt op de overweging dat de gevolgen van de voorstellen afhankelijk zijn van moeilijk te voorspellen marktgedrag en dat binnen een jaar het nieuwe balanceringsregime geëvalueerd wordt om eventueel onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. Aan de hand van de evaluatie kan de Raad besluiten een ontwerpbesluit te initiëren of de gezamenlijke netbeheerders verzoeken een codewijzigingsvoorstel in te dienen.

J Biedladder, onderdeel reserveringsvergoeding

Voorstellen / wijzigingsopdracht

150. De gezamenlijke netbeheerders hebben in artikel 4.1.3.5 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB het instrument van een reserveringsvergoeding geïntroduceerd. De Raad is tot de conclusie gekomen dat het inleidende voorstel niet gedetailleerd genoeg is, zo wordt niet beschreven op welke manier de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gereserveerd gas inkoopt. De Raad heeft de gezamenlijke netbeheerders een wijzigingsopdracht gegeven, ertoe strekkende dat de reserveringsvergoeding gedetailleerder wordt beschreven. De gezamenlijke netbeheerders hebben voldaan aan de wijzigingsopdracht en artikel 4.1.3.4 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB aangepast en de artikelen 4.1.3.6, 4.1.3.7, 4.1.3.8, 4.1.3.9, 4.1.3.10 en 4.1.3.11 aan de

Transportvoorwaarden Gas- LNB toegevoegd. Hieronder volgt een uitleg van de reserveringsvergoeding zoals deze is opgenomen in het eerste gewijzigde voorstel.

Werking reserveringsvergoeding op hoofdlijnen

151. De reserveringsvergoeding werkt als volgt. PV-ers bieden gedurende een periode van een jaar gas aan op de biedladder, waarvan de prijs maximaal een bepaald percentage boven de marktprijs mag liggen. In ruil voor het beschikbaar stellen van dit aanbod ontvangen zij van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een vergoeding, de reserveringsvergoeding. Deze reserveringsvergoeding compenseert de PV-ers voor het feit dat zij fysieke middelen zoals gasopslagen een jaar lang *stand by* moeten laten staan om indien nodig gas te leveren op de biedladder. Ook biedt de reserveringsvergoeding compensatie voor het feit dat de prijs die zij voor het biedladdergas vragen niet hoger dan een bepaald maximum percentage van de marktprijs mag zijn. De reserveringsvergoeding is dus een vergoeding voor het reserveren van het gas, niet voor het gas zelf. PV-ers die geen overeenkomst aangaan met de netbeheerder van het landelijk gastransportnet en dus geen reserveringsvergoeding ontvangen, mogen per dag beslissen of zij hun middelen op de biedladder willen plaatsen. Ook mogen zij zelf bepalen welke prijs zij voor dit gas vragen.
152. De reserveringsvergoeding verwerkt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in de transporttarieven. De reserveringsvergoeding leidt ertoe dat er voldoende gas op de biedladder wordt aangeboden tegen een redelijke prijs.

Inkoop van gas door middel van de reserveringsvergoeding

153. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet schrijft een tender uit om gas te reserveren voor de biedladder. Marktpartijen bieden aan om tegen een vergoeding gas te reserveren voor de biedladder. De prijs van dit gereserveerde gas is vooraf onbekend, maar de marktpartijen moeten een keuze maken voor een van de drie prijsklassen. Voor invoeding zijn dit achtereenvolgens 150-120%, 200-110% en 300-105% van de neutrale gasprijs. Hoe breder de prijsklasse, des te meer winst een marktpartij potentieel kan maken als de biedladder wordt afgeroepen. Bij het vergelijken van biedingen uit verschillende prijsklassen gebruikt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een wegingsfactor, zodat uiteindelijk voor invoeding een ranglijst ontstaat van biedingen, waaruit de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de goedkoopste selecteert. Voor onttrekking ontstaat een soortgelijke ranglijst. Dit houdt in dat een marktpartij die kiest voor een brede prijsklasse (300-105%) een lage vergoeding zal vragen; zijn aanbod zal anders onderaan de ranglijst eindigen.
154. Hierna volgt een voorbeeld van een tender. Voor levering van biedladdergas kunnen PV-ers bieden op drie producten, zie onderstaande tabel:

Tabel 5: voorbeeld van een tender

	Product	Verkoop gas	
		Maximum prijs	Minimum prijs
1	levering van 100 m ³ gas	150%	120%
2	levering van 100 m ³ gas	200%	110%
3	levering van 100 m ³ gas	300%	105%

Een bieding bestaat uit de hoeveelheid reserveringsvergoeding die een PV-er vraagt in ruil voor het gedurende een jaar elke dag aanbieden van in dit geval 100 m³ gas tegen een prijs die zich bevindt tussen een minimum en maximumprijs. Om de biedingen van verschillende minimum- en maximumprijzen te vergelijken, maakt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gebruik van een wegingsfactor.

155. In onderstaande tabel zijn de resultaten van een tender te zien:

Tabel 6: resultaten van een tender

	PV-er	bieding	biedingen na wegingsfactor	
Levering 100 m ³ gas Prijsklasse 120-150% Wegingsfactor = 1/2	A	60	30	
	B	45	22,5	
	B	50	25	
Levering 100 m ³ gas Prijsklasse 200-110% Wegingsfactor = 1	C	20	20	
	A	30	30	
	B	40	40	
Levering 100 m ³ gas Prijsklasse 105-300% Wegingsfactor = 2	B	8	16	bod dat als eerste wordt gegund
	A	20	40	
	B	25	50	

In de eerste kolom staan weer de drie verschillende producten. In de tweede kolom staat het aanbod van marktpartijen voor de reserveringsvergoeding voor levering van dat product. Er zijn dus in totaal negen biedingen gedaan van drie PV-ers: A, B en C. In de derde kolom is het bod middels een wegingsfactor (1/2, 1 of 2) omgerekend, zodat de

netbeheerder van het landelijk gastransportnet de biedingen kan vergelijken. De redenering achter de wegingsfactoren is dat hoe hoger de maximale prijs die een PV-er kan vragen des te beter deze PV-er zijn eigen reserveringskosten kan terugverdienen. Hij heeft dus genoeg aan een lagere reserveringsvergoeding. Een PV-er die biedt in de prijsklasse 300-105% moet dus een laag bod doen om met de wegingsfactor van 2 te kunnen concurreren met andere biedingen. Zoals te zien is in de tabel heeft PV-er B het goedkoopste bod gedaan, oftewel PV-er B ontvangt € 8 voor het plaatsen van 100 m³ gas in de prijsklasse van 105-300% gedurende een jaar op de biedladder. Naast deze € 8, verdient de PV-er geld door, als de biedladder wordt afgeroepen, 100 m³ gas tegen 105-300% van de marktprijs te verkopen.

156. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor om bij de start van het nieuwe balanceringsregime een hoeveelheid capaciteit te reserveren van 2100 MWh/h voor een periode van een volledig jaar. Deze hoeveelheid is gebaseerd op het maximale niveau van onbalans buiten toegestane grenzen in de afgelopen jaren. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zal regelmatig de hoeveelheid gereserveerde capaciteit evalueren en indien nodig wordt deze hoeveelheid veranderd. De motivering hiervoor zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceren op zijn website.

Zienswijzen

157. APX-ENDEX en GasTerra hebben in hun zienswijzen aangegeven dat regulering van de biedladderprijs, gekoppeld aan gereserveerd gas, de marktwerking op de biedladder verstoort.
158. VOEG geeft aan dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dient te garanderen dat er voldoende gas tegen redelijke prijzen beschikbaar is op de biedladder. Dit kan door een reserveringsvergoeding te koppelen aan een prijsafpraak voor biedladdergas. Deze afspraak zou moeten inhouden dat de prijs van het biedladdergas gekoppeld wordt aan de *day ahead* prijs plus een bepaalde procentuele opslag. Op deze manier ontstaan er geen exorbitante prijzen voor gas, maar zijn er wel prikkels voor investeringen in gasopslag, aldus VOEG.
159. EFET is van mening dat de reserveringsvergoeding alleen zal worden gebruikt door PV-ers die het gehele jaar biedladdergas aanbieden. PV-ers die daartoe niet in staat zijn, hebben dan een kleinere prikkel om biedladdergas aan te bieden. Centrica en EON geven aan dat de reserveringsvergoeding een tijdelijke maatregel dient te zijn, die nodig is om het balanceringsregime te kunnen opstarten.
160. VME vindt dat het voorstel onvoldoende duidelijkheid geeft over een aantal aspecten, zoals de rol voor de toezichthouder voor het verrekenen van de kosten voor de

reserveringsvergoeding, de vraag waarvoor een overeenkomst wordt afgesloten en of deze overeenkomsten uniform dienen te zijn of niet, en de vraag of er een prijs voor het gas (volume) of voor de reservering (capaciteit) betaald wordt.

161. EnergieNed ten slotte stelt voor de overeenkomsten te maximeren in tijd, bijvoorbeeld 1 jaar en gaat er vanuit dat de overeenkomsten zijn gebaseerd op marktprijzen.

Beoordeling door de Raad

162. Wat betreft de zienswijzen van APX-ENDEX, GasTerra en VOEG merkt de Raad het volgende op. Indien de prijs van gereserveerd biedladdergas niet beperkt zou worden tot een bepaald maximum percentage van de marktprijs, bestaat het gevaar dat de prijzen dusdanig hoog kunnen worden dat het een belemmering voor toetreding tot de gasmarkt zou vormen. Daarnaast koopt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op een marktgebaseerde manier gereserveerd biedladdergas in. Hiermee is marktwerking in de inkoop van gereserveerd gas geborgd.
163. Wat betreft de zienswijze van EFET merkt de Raad het volgende op. PV-ers die geen gebruik maken van de reserveringsvergoeding en niet het gehele jaar biedladdergas kunnen aanbieden, kunnen nog steeds per dag bepalen of zij gas op de biedladder willen aanbieden. Het bestaan van een reserveringsvergoeding heeft daar geen invloed op. Zij hebben het voordeel dat zij niet gedurende het hele jaar capaciteit hoeven te reserveren en zij hebben geen prijsrestricties voor het aan te bieden gas. Dat er voldoende gas op de biedladder beschikbaar is, is hierbij het uitgangspunt. Bezien moet worden in hoeverre de hoeveelheid gereserveerd biedladdergas kan worden teruggebracht zonder de stabiliteit van het systeem aan te tasten.
164. Wat betreft de zienswijzen van Centrica en EON merkt de Raad op dat hij zal evalueren (zie hierna in randnummer 168) in hoeverre een reserveringsvergoeding in de toekomst nog noodzakelijk is. De zienswijze van VME ten aanzien van de onduidelijkheden over de reserveringsvergoeding heeft de Raad overgenomen in de wijzigingsopdracht waaraan de gezamenlijke netbeheerders hebben voldaan.
165. Wat betreft de zienswijze van EnergieNed merkt de Raad het volgende op. Als reactie op de wijzigingsopdracht hebben de gezamenlijke netbeheerders een tenderprocedure voor het contracteren van te reserveren capaciteit voorgesteld die marktgebaseerd is. De contractduur is bepaald op een jaar, maar dit zal onderdeel zijn van de evaluatie.
166. De Raad komt tot de volgende conclusie. De reserveringsvergoeding verlaagt de financiële gevolgen voor onbalans veroorzakende PV-ers als de biedladder wordt afgeroepen en zij geconfronteerd worden met gas dat is gekocht of verkocht op de

biedladder. Door de reserveringsvergoeding zijn deze PV-ers er van verzekerd dat er altijd aanbod is op de biedladder en dat de prijs van het gas aan een maximum is gebonden, te weten 300% van de neutrale gasprijs. De reserveringsvergoeding bevordert naar het oordeel van de Raad het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de gasmarkt als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel c van de Gaswet.

167. De reserveringsvergoeding op de biedladder bevordert naar het oordeel van de Raad bovendien de balanshandhaving door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet hetgeen tegemoet komt aan het belang van het betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functioneren van de gasvoorziening als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel b van de Gaswet. Het is namelijk mogelijk dat zonder de reserveringsvergoeding de netbeheerder van het landelijk gastransportnet onvoldoende gas op de biedladder tot zijn beschikking heeft om het gastransportnet te balanceren. De reserveringsvergoeding is tegen de achtergrond van de onzekerheden die gepaard gaan met de wijzigingen in het balanceringsregime essentieel voor het vertrouwen in de balanshandhaving van het gastransportnet.
168. De Raad stelt vast dat de voorgestelde reserveringsvergoeding in overeenstemming is met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van Gaswet. De Raad is echter tevens van oordeel dat een evaluatie noodzakelijk is om mogelijk onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. De hoeveelheid gereserveerde capaciteit en de manier waarop deze wordt ingekocht zullen namelijk afhangen van toekomstig marktgedrag. Zoals gezegd, is een stabiel systeem hierbij het uitgangspunt, echter bezien moet worden in hoeverre de hoeveelheid gereserveerd biedladdergas kan worden teruggebracht zonder deze stabiliteit aan te tasten. Om zich een oordeel te kunnen vormen over de noodzaak van een aanpassing van de voorwaarden op het punt van de reserveringsvergoeding heeft de Raad de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzocht om twaalf maanden na inwerkingtreding van het onderhavige besluit dit onderdeel te evalueren en daarover aan de Raad te rapporteren..
169. De Raad legt deze rapportage mede ten grondslag aan de in randnummer 76 bedoelde evaluatie. Deze evaluatie stoelt op de overweging dat de gevolgen van het nieuwe balanceringsregime afhankelijk zijn van moeilijk te voorspellen marktgedrag en dat binnen een jaar het balanceringsregime geëvalueerd wordt om eventueel onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. Aan de hand van de evaluatie kan de Raad besluiten een ontwerpbesluit te initiëren of de gezamenlijke netbeheerders verzoeken een codewijzigingsvoorstel in te dienen.

K Verrekening reserveringsvergoeding en prikkelcomponent

170. De gezamenlijke netbeheerders hebben in het inleidende voorstel ten aanzien van de verrekening van de reserveringsvergoeding en de prikkelcomponent de volgende artikelen in de Transportvoorwaarden Gas - LNB opgenomen:
- 4.1.3.5 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet kan overeenkomsten aangaan met erkende programmaverantwoordelijken waarin deze erkende programmaverantwoordelijken zich tegen een vergoeding verplichten voor de duur van die overeenkomst een minimale hoeveelheid biedingen te doen conform 4.1.3.1, waarbij de prijs van het gas voldoet aan hetgeen in die overeenkomst is bepaald. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet zal de vergoedingskosten verwerken in de transporttarieven.*
- 4.1.5.1 In deze paragraaf wordt verstaan onder:*
- *marginale biedprijs: de prijs per m³(n;35.17) overeenkomend met de laatst afgeroepen bieding in het uur van afroep ten behoeve van de balanshandhaving als bedoeld 4.1.3.4;*
  - *prikkelcomponent: een bedrag per m³(n;35.17).*
- 4.1.5.1a De verrekenprijs bedraagt ingeval het systeem balans signaal een tekort laat zien, de marginale biedprijs vermeerderd met de prikkelcomponent;*
- 4.1.5.1b De verrekenprijs bedraagt ingeval het systeem balans signaal een overschot laat zien, de marginale biedprijs verminderd met de prikkelcomponent;*
- 4.1.5.2 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet streeft naar een zo laag mogelijke waarde voor de prikkelcomponent. De actuele hoogte en de methode van bepaling van de prikkelcomponent wordt door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gepubliceerd.*
- 4.1.5.3 Het in een kalenderjaar voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet resulterende saldo van de onbalansverrekening zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in het volgende kalenderjaar verrekenen via de transporttarieven.*
171. De gezamenlijke netbeheerders stellen in artikel 4.1.3.5 en 4.1.5.3 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voor de kosten voor de reserveringsvergoeding en de prikkelcomponent te verrekenen in de transporttarieven.
172. De Raad heeft het inleidende voorstel strijdig geacht met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet, en heeft de gezamenlijke netbeheerders opgedragen het voorstel aan te passen. Bepalingen die het verrekenen van kosten in de transporttarieven

betreffen, horen thuis in de Tarievenscode Gas. Het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet brengt met zich mee dat de gezamenlijke netbeheerders de gehanteerde scheiding van tariefstructuren en transportvoorwaarden in stand houden, hetgeen ertoe bijdraagt dat de voorwaarden voor marktpartijen overzichtelijk blijven. De manier waarop kosten worden verwerkt in de tarieven wordt vastgelegd in een methode van regulering en niet in de Transportvoorwaarden.

173. Als reactie op de wijzigingsopdracht van de Raad hebben de gezamenlijke netbeheerders de desbetreffende artikelen uit de Transportvoorwaarden Gas - LNB als volgt aangepast:

4.1.3.5 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet kan overeenkomsten aangaan met erkende programmaverantwoordelijken waarin deze erkende programmaverantwoordelijken zich tegen een vergoeding verplichten voor de duur van die overeenkomst een minimale hoeveelheid biedingen te doen conform 4.1.3.1, waarbij de prijs van het gas voldoet aan hetgeen in die overeenkomst is bepaald.-

4.1.5.3 Het in een kalenderjaar voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet resulterende saldo van de onbalansverrekening zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in een volgend kalenderjaar verrekenen.

Daarnaast stellen de gezamenlijke netbeheerders voor artikel 3.4.1 van de TarievenCode Gas uit te breiden met een tweetal gedachtestreepjes:

- *de vergoedingen aan erkende programmaverantwoordelijken die zich hebben verplicht een minimale hoeveelheid biedingen op de biedladder te doen;*
- *de kosten van de onbalansverrekening in een voorgaand kalenderjaar.*

174. De Raad merkt op dat de 'kosten van de onbalansverrekening in een voorgaand kalenderjaar' die genoemd worden in de laatste zin waarmee artikel 3.4.1 Tarievenscode Gas wordt uitgebreid normaal gesproken negatieve kosten betreffen, ook wel opbrengsten genoemd. Immers, de prikkelcomponent is een bron van inkomsten voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. De opbrengsten zullen via een verrekening in de transporttarieven worden teruggegeven aan de PV-ers.
175. Door de bepalingen met betrekking tot het verrekenen van kosten in de transporttarieven uit de artikelen 4.1.3.5 en 4.1.5.3 te verwijderen en te verplaatsen naar artikel 3.4.1 van de Tarievenscode voldoen de gezamenlijke netbeheerders aan de wijzigingsopdracht en wordt de strijdigheid met artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet opgeheven.

De Raad heeft het voorgestelde artikel 3.4.1. van de Tarievenscode Gas eveneens getoetst aan artikel 21, lid 3 van de Verordening nr. 715/2009 waarin in de eerste alinea het volgende is opgenomen:

De tarieven voor onbalans zijn zoveel mogelijk kostengeoriënteerd en stimuleren in voorkomende gevallen de netgebruikers om hun invoeding en onttrekking van gas te balanceren. Zij zijn gericht op het vermijden van kruissubsidiëring tussen de netgebruikers en houden geen belemmering in voor het betreden van de markt door nieuwkomers.

176. De strijdigheid met artikel 21 lid 3 van de Verordening zou er uit kunnen bestaan dat de PV-ers die nooit in onbalans zijn, toch meebetalen aan de kosten voor reserveringsvergoedingen voor biedingen op de biedladder. De tarieven voor onbalans zijn daarmee niet in de eerste plaats gericht op het vermijden van kruissubsidie.
177. De Raad is van oordeel dat het kunnen toepassen van een reserveringsvergoeding een manier is om:
- a. het aanbod van gas op de biedladder te stimuleren waarmee wordt bijgedragen aan de verplichting van artikel 21 lid 1 van de Verordening om een marktgebaseerd balanceringsregime in werking te hebben;
  - b. in voorkomende gevallen de systeembalans te kunnen herstellen omdat er door de reserveringsvergoeding voldoende gas op de biedladder staat;
  - c. extremen in de prijs van biedladdergas te vermijden, aangezien in de reserveringscontracten is bepaald dat prijzen van biedladdergas slechts met een bepaald maximum percentage boven de marktprijs mogen uitstijgen.
178. Door de *kosten* van de reserveringsvergoedingen te spreiden over alle PV-ers in plaats van alleen over diegenen die onbalans veroorzaken worden de financiële barrières voor nieuwe toetreders verlaagd.
179. Tarifiering moet gericht zijn op het vermijden van kruissubsidie. Hoewel het voorstel door de wijze van verrekening van de reserveringsvergoeding enige kruissubsidie met zich brengt, is de Raad van oordeel dat dit niet onacceptabel is aangezien hierdoor de financiële drempels voor nieuwe toetreders worden verlaagd. De Raad ziet in het bovenstaande geen strijdigheid met de Verordening.

L Biedladder, onderdeel wijziging prijs en volume biedladdergas

180. Met betrekking tot de biedladder stellen de gezamenlijke netbeheerders een nieuwe paragraaf 4.1.3 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voor.

181. Door EFET, APX-ENDEX, EnergieNed en Centrica zijn zienswijzen ingediend met betrekking tot de wijziging van de prijs en het volume van biedladdergas. De zienswijzen komen in het kort op het volgende neer: als volume en prijs op de biedladder respectievelijk 8 uur en 4 uur voor levering worden vastgezet, ontstaat geen goede afspiegeling van de werkelijke *within day market price*.
182. De Raad beoordeelt de zienswijzen als volgt. Het vier uur van tevoren vastleggen van de prijs heeft te maken met het feit dat de biedladder langzame middelen⁹ toestaat die gedurende 3 uren worden geleverd na afroep van de biedladder. Op de biedladder komen namelijk middelen te staan met een *leadtime*¹⁰ tot inzetbaarheid van ½, 1½ en 2½ uur. Voor het eerste uur nadat de biedladder wordt afgeroepen heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dus de mogelijkheid om alleen middelen van een ½ uur in te zetten, voor het tweede uur na afroep van de biedladder zijn er middelen van een ½ uur en 1½ uur mogelijk en voor het derde uur middelen van ½, 1½ en 2½ uur. Door alle biedingen te combineren ontstaat de grootst mogelijke groep van biedingen en kan de goedkoopste totaaloplossing worden gebruikt. De prijs van de biedingen moet een uur voor de afroep van het langzaamste middel vastliggen om de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de kans te geven de biedladder op de juiste wijze af te roepen. De totale tijd tussen het vastleggen van de prijs en het moment van levering wordt dan 3½ uur. Omdat het systeem met hele klokuren werkt wordt 3½ uur afgerond naar 4 uur.
183. De eis om 8 uur voor levering kenbaar te maken dat er gas beschikbaar is, is een compromis tussen de zekerheid dat er voldoende gas aangeboden wordt (hoe eerder de uit het afroepen van de biedladder resulterende prijs bekend is hoe beter) en flexibiliteit voor de aanbieders (hoe later hoe beter).
184. De Raad is van oordeel dat er goede redenen zijn de termijnen voor prijs en volume op 4 respectievelijk 8 uur vast te stellen. Door een termijn van 4 uur bij de prijs aan te houden wordt ook aan houders van langzamere middelen de mogelijkheid geboden deel te nemen aan de biedladder hetgeen het aanbod doet toenemen en derhalve het handelsverkeer bevordert. De 8 uren termijn voor het vastzetten van het volume ziet de Raad eveneens als een redelijke termijn. Bij een tekort aan biedladdergas heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet nog genoeg tijd om te vragen om aanvullende biedingen. Een kortere termijn zou het risico op een tekort aan

---

⁹ Onder een langzaam middel wordt verstaan een middel om gas in te voeden of te onttrekken dat niet onmiddellijk na afroep inzetbaar is, maar pas enige tijd (bijvoorbeeld 3 uren) na afroep in staat is gas te leveren of te onttrekken. Een snel middel kan veel sneller na afroep gas invoeden of onttrekken.

¹⁰ Dit is de tijd tussen het moment dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de bieding afroept en het moment dat het gas geleverd moet worden.

biedladdergas te groot maken, vooral als bedacht wordt dat de gasdag om 06.00 uur begint en de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dus om 22.00 uur voorafgaand aan de desbetreffende gasdag nog kan informeren naar aanvullende biedingen. Reductie van deze 8 uur zou het lastig maken contact te leggen met potentiële leveranciers. De Raad ziet derhalve geen strijdigheid met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

185. Hoewel de Raad van oordeel is dat het voorstel voor wijziging van de prijs en het volume van biedladdergas in overeenstemming is met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van Gaswet, meent hij dat een evaluatie van deze onderdelen noodzakelijk is om mogelijk onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. Om zich een oordeel te kunnen vormen over de noodzaak van een aanpassing van de voorwaarden op het punt van het gedurende 8 uur niet wijzigen van het volume van biedladdergas heeft de Raad de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzocht om binnen twaalf maanden na inwerkingtreding van het onderhavige besluit dit aspect te evalueren en daarover aan de Raad te rapporteren. De Raad legt de rapportage mede ten grondslag aan de bedoelde evaluatie. Deze evaluatie stoelt op de overweging dat de gevolgen van het nieuwe balanceringsregime afhankelijk zijn van moeilijk te voorspellen marktgedrag en dat binnen een jaar het balanceringsregime geëvalueerd wordt om eventueel onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. Aan de hand van de evaluatie kan de Raad besluiten een ontwerpbesluit te initiëren of de gezamenlijke netbeheerders verzoeken een codewijzigingsvoorstel in te dienen.

M Biedladder, onderdeel prijs van biedladdergas

186. De gezamenlijke netbeheerders stellen een nieuwe paragraaf 4.1.5 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB voor. De gezamenlijke netbeheerders hebben voorgesteld de totaal afgeroepen hoeveelheid gas te beprijzen door middel van een marginale prijssystematiek. Dit houdt in dat de biedladderprijs wordt bepaald door de prijs van het hoogste afgeroepen bod. Deze prijs zal dan gelden voor de totale hoeveelheid afgeroepen biedladdergas. De marginale prijssystematiek wordt vaak toegepast bij het beprijzen van gas of elektriciteit welke wordt ingekocht door de netbeheerder om onbalans te herstellen.
187. VOEG heeft in zijn zienswijze zorgen geuit over de marginale prijssystematiek. VOEG meent dat de Nederlandse gasmarkt wordt gekenmerkt door een sterke concentratie van middelen voor korte termijn flexibiliteit. In deze sterk geconcentreerde markt kunnen dominante aanbieders vanwege het beperkte aanbod bij dit systeem hoge prijzen in de wacht slepen voor al het afgeroepen gas. De dominante aanbieder hoeft slechts een klein

deel van de biedingen onredelijk hoog te prijzen om voor een groot volume betaald te worden tegen deze prijs, aldus VOEG. VOEG stelt derhalve voor om vooralsnog een *pay as bid* systeem te hanteren, hetgeen inhoudt dat de partijen op de biedladder de prijs krijgen waarvoor het gas op de biedladder staat.

188. De Raad is met VOEG van oordeel dat de Nederlandse markt voor korte termijn flexibilitieitsmiddelen geconcentreerd is en er derhalve een risico op te hoge prijzen aanwezig zou kunnen zijn. Dit is echter geen reden om van de marginale prijssystematiek af te stappen. Deze systematiek geeft de PV-ers namelijk de juiste impuls om in balans te blijven omdat onbalans als gevolg van deze systematiek relatief duur is. De kans op te hoge prijzen als gevolg van de omstandigheid dat er een beperkt aantal aanbieders is – hiervoor is VOEG bevreesd – wordt weggenomen door de reserveringcontracten die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet afsluit. Daarmee is gewaarborgd dat de prijzen slechts een maximaal percentage boven de marktprijs uitkomen. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet reserveert via contracten voldoende gas op de biedladder om de te verwachten onbalans te kunnen opvangen. Eventuele andere aanbieders gaan normaal gesproken dus niet boven de biedladderprijzen aanbieden aangezien zij dan niet zullen worden afgeroepen.
189. Indien de netbeheerder van het landelijk gastransportnet of marktpartijen, ondanks het bovenstaande, het vermoeden krijgen dat één of meer aanbieders op de biedladder uitzonderlijk afwijkende biedingen doen waardoor het biedproces ondoelmatig verloopt, dienen zij dit vermoeden kenbaar te maken aan de Raad. De Raad kan vervolgens dit vermoeden, met behulp van zijn bevoegdheden op grond van de Gaswet of de Mededingingswet, nader onderzoeken en eventueel passende maatregelen nemen.
190. De Raad komt tot de conclusie dat de marginale prijssystematiek de goede werking van de biedladder niet in de weg staat en ziet hierin geen strijdigheid met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

N Biedladder, minimum grootte biedladder bieding

191. De gezamenlijke netbeheerders hebben in artikel 4.1.3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voorgesteld dat de hoeveelheid gas die minimaal op de biedladder kan worden geleverd of afgenomen een veelvoud dient te zijn van 150 MWh.
192. VOEG en Centrica geven in hun zienswijze aan dat het wenselijk is dat de minimale hoeveelheid gas die via de biedladder wordt geleverd of afgenomen wordt verlaagd naar 30 MWh in plaats van de voorgestelde 150 MWh. Dit biedt een kans aan kleinere partijen die ook op de biedladder willen participeren. Weliswaar kunnen deze partijen via

assistentiegas ook balanceergas leveren of afnemen, echter de risico's hiervan zijn veel groter aldus VVOEG, omdat er continu de kans bestaat dat de systeemontbalans van teken wisselt en tevens omdat de betrokken partij geen invloed kan uitoefenen op de minimale waarde van zijn positie zoals een biedladderpartij dit wel kan. Ook EFET geeft aan dat het wenselijk is dat de minimale grootte van 150 MWh (op termijn) wordt verlaagd naar 30 MWh.

193. De Raad beoordeelt de zienswijzen als volgt. De grens van 150 MWh uur is gekozen als gevolg van overleg met marktpartijen voorafgaande aan het indienen van het voorstel bij de Raad. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft desgevraagd aangegeven dat een blok grootte van 300 MWh voor hem het meest geschikt is. Blokken van 300 MWh hebben nog net een fysieke impact en als de grens waarbij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet moet ingrijpen slechts licht wordt overschreden kan dus worden volstaan met de afroep van 1 blok van 300 MWh. Bij grotere overschrijdingen wordt een veelvoud van 300 MWh afgeroepen.
194. Uit bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ingewonnen informatie blijkt de Raad het volgende. De gezamenlijke netbeheerders hebben als gevolg van discussies met marktpartijen de grens van 300 MWh uiteindelijk verlaagd naar 150 MWh in combinatie met de mogelijkheid om maximaal 2½ uur¹¹ na de afroep van de biedladder te mogen leveren. Dit moet het voor de meeste PV-ers mogelijk maken om gas op de biedladder aan te bieden, aldus de netbeheerder van het landelijk gastransportnet.
195. De Raad is van oordeel dat de grens van 150 MWh, gezien het bovenstaande, redelijk is, aangezien het nu voor de meeste PV-ers mogelijk is om aan te bieden op de biedladder. Het verder verlagen van de grens van 150 MWh naar 30 MWh geeft voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet meer operationele handelingen (er moeten gemiddeld meer biedingen worden afgeroepen voor dezelfde hoeveelheid gas). De Raad is er niet van overtuigd dat deze extra operationele handelingen in verhouding staan tot de voordelen voor de markt. De Raad ziet derhalve in de minimum blok grootte van 150 MWh voor biedingen op de biedladder geen strijdigheid met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

---

¹¹ Als een PV-er pas 2½ uur na de afroep van de biedladder hoeft te leveren, betekent dit dat er meer middelen voor de biedladder in aanmerking komen. Veel middelen doorlopen namelijk eerst een bepaalde opstartfase waarna ze gas kunnen leveren. Doordat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de tijd tussen afroep en levering op 2½ uur heeft gesteld in plaats van een kortere periode, zullen meer middelen op de biedladder kunnen worden aangeboden dan alleen de (schaarse) snelle middelen.

O Biedladder, eisen aan fysieke levering biedladdergas

196. De gezamenlijke netbeheerders hebben in artikel 4.1.3.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voorgesteld dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet alleen biedingen voor de biedladder accepteert als vooraf overeenstemming is bereikt over de bruikbaarheid van het door hem in te zetten flexibele middel op het entry of exitpunt. Bij het beoordelen van de bruikbaarheid kijkt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet naar locatie, gaskwaliteit en communicatie.
197. VOEG geeft in zijn zienswijze aan dat het fysiek valideren van biedladder instrumenten door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet wenselijk is. Het laten valideren van achterliggende fysieke middelen moet worden afgewezen omdat dit administratief complex is, een misplaatst vertrouwen in deze gevalideerde middelen geeft en omdat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zich dan te veel op een detailniveau beweegt. Centrica en EON geven aan dat de regels waaraan de fysieke middelen moeten voldoen vaag zijn en verder is Centrica niet overtuigd van de noodzaak dat een biedladder bieding geborgd moet zijn door een fysiek middel.
198. De Raad beoordeelt de zienswijzen als volgt. Voor het goed functioneren van het nieuwe balanceringsregime is het essentieel dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zeker kan zijn van de beschikbaarheid van fysieke middelen op het moment dat deze op de biedladder staan en worden afgeroepen. Dit kan hij bereiken door validatie van middelen die op de biedladder worden aangeboden. De Raad onderschrijft de redenen die de gezamenlijke netbeheerders noemen waarom validatie noodzakelijk is, namelijk om met betrekking tot locatie, gaskwaliteit en communicatie de bruikbaarheid van het aangeboden gas te beoordelen. De Raad twijfelt er voornamelijk niet aan dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in staat is deze validatie efficiënt en effectief te verrichten en neemt de zienswijze van VOEG op dit punt derhalve niet over.
199. Ten aanzien van de zienswijze van Centrica en EON dat de regels waaraan een fysiek middel moet voldoen vaag zijn merkt de Raad het volgende op. De regels zijn zo concreet als redelijkerwijs mogelijk is. Het landelijk gastransportnet heeft ruime mogelijkheden om fysieke middelen in te zetten voor het borgen van de systeemintegriteit. Door onder andere de verschillende gaskwaliteitsgebieden, drukken in het net en de seizoensgebonden dynamiek van het gastransport is het lastig om algemene regels voor fysieke middelen te formuleren. Door per middel te bekijken in hoeverre dit kan worden ingezet is de netbeheerder van het landelijk gastransportnet beter in staat na te gaan of houders van fysieke middelen toch op de biedladder kunnen

worden toegelaten waar een algemene regeling een aantal van hen wellicht zou uitsluiten. Maatwerk is derhalve in het voordeel van de houders van fysieke middelen.

200. Tot slot beoordeelt de Raad de zienswijze van Centrica met betrekking tot de fysieke borging als volgt. De biedladder wordt afgeroepen omdat het gastransportnet in onbalans is en deze onbalans binnen een korte termijn moet worden opgelost. Alleen fysieke middelen kunnen voor een snel herstel van de balans zorgen, omdat deze een fysieke invoeding of onttrekking van gas kunnen bewerkstelligen. De Raad is van oordeel dat een bieding op de biedladder altijd fysiek geborgd moet zijn. Concluderend acht de Raad de eisen aan de fysieke levering van biedladdergas niet strijdig met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

P Biedladder, overslaan biedingen

201. De gezamenlijke netbeheerders stellen in hun inleidende voorstel in artikel 4.1.3.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voor om de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de mogelijkheid te geven om in bepaalde gevallen, die te maken hebben met beperking van transport, biedingen op de biedladder over te kunnen slaan. Het overslaan van een bieding betreft een uitzonderingssituatie. Welke uitzonderingssituaties zich zouden kunnen voordoen is beschreven in paragraaf 4.4.
202. EON geeft in zijn zienswijze aan dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet het overslaan van bepaalde biedladdertranches achteraf dient te verantwoorden. EnergieNed is van mening dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet mag beslissen om bij het afroepen van de biedladder biedingen over te slaan, omdat de procedure om tot deze beslissing te komen niet transparant is. Volgens EnergieNed betekent dit een vrijwel onmogelijk in te schatten risico voor een partij die een bieding op de biedladder wil plaatsen.
203. VME vraagt zich in zijn zienswijze af of de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de mogelijkheid heeft biedingen over te slaan, bijvoorbeeld indien er dringend gas op de Maasvlakte nodig is en het biedladdergas uit Groningen moet komen. VEMW ten slotte begrijpt in artikel 4.1.3.4 Transportvoorwaarden Gas - LNB de zinsnede “eventueel ten gevolge van kwaliteitsconversie” niet. Immers, kwaliteitsconversie is thans een systeemdienst en dient te allen tijde beschikbaar te zijn, aldus VEMW.
204. De Raad beoordeelt de zienswijzen als volgt. De Raad is met EON en EnergieNed van oordeel dat het oorspronkelijk voorgestelde artikel 4.1.3.4 tekortschiet in transparantie omtrent het overslaan van biedingen en dat eveneens een passage ontbreekt waarin de netbeheerder van het landelijk gastransportnet wordt verplicht verantwoording af te

leggen over de redenen van het overslaan van biedingen. Het ontbreken van een dergelijke bepaling maakt dit artikel strijdig met artikel 12f, eerste lid, onderdeel f van de Gaswet, te weten het belang van het op een objectieve, transparante en niet-discriminatoire wijze in evenwicht houden van het landelijk gastransportnet en op een wijze die de kosten weerspiegelt.

205. De Raad heeft de gezamenlijke netbeheerders opgedragen om gedetailleerd te beschrijven op basis waarvan biedingen worden overgeslagen en tevens de gezamenlijke netbeheerders te verplichten om achteraf verantwoording af te leggen aan de partijen waarvan de bieding is overgeslagen. De gezamenlijke netbeheerders hebben het voorstel aangepast conform de opdracht van de Raad. Hiermee is de strijdigheid met artikel 12f, eerste lid, onderdeel f van de Gaswet opgeheven.
206. Met betrekking tot de vraag van VME over de bruikbaarheid van biedladdergas om een balanceringsprobleem op te lossen, meent de Raad dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet via het voorgestelde artikel 4.1.3.2 een voorselectie maakt onder andere op basis van de bruikbaarheid van het gas. Mocht de netbeheerder van het landelijk gastransportnet desondanks een bepaald balanceringsprobleem toch niet het hoofd kunnen bieden, dan kan hij biedingen overslaan of een noodsituatie uitroepen. De Raad meent dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet hiermede voldoende middelen heeft om de systeemintegriteit te handhaven.
207. In het gewijzigde voorstel is in artikel 4.1.3.4 de zinsnede die bij VEMW onduidelijkheid veroorzaakte, “eventueel ten gevolge van kwaliteitsconversie”, verwijderd en is een verwijzing naar paragraaf 4.4 toegevoegd waarin wordt opgesomd in welke gevallen de netbeheerder van het landelijk gastransportnet biedingen op de biedladder overslaat. Transport kan worden beperkt ten gevolge van meerdere factoren¹² en niet alleen door beperking van kwaliteitsconversie. Het noemen van alleen kwaliteitsconversie is derhalve niet logisch. De titel van paragraaf 4.4 ‘Onderhoud en beperking van transport en kwaliteitsconversie’ is om boven genoemde reden ook niet logisch. De Raad acht een en ander in strijd met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet en schrapte daarom de woorden ‘en kwaliteitsconversie’ uit de titel van deze paragraaf. Ook de installaties voor kwaliteitsconversie zullen onderhouden moeten worden en derhalve kan

---

¹² Kwaliteitsconversie is onderdeel van het transport van gas. Immers indien dit niet beschikbaar is, is het onmogelijk om bijvoorbeeld H-gas in te voeden en G-gas te onttrekken en treedt derhalve een beperking van transport op. Transport kan echter ook worden beperkt door bijvoorbeeld leidingen die uit bedrijf worden genomen of onderhoud van een compressorstation.

een beperking van transport optreden. De Raad volgt dan ook niet de zienswijze van VEMW dat kwaliteitsconversie te allen tijde beschikbaar dient te zijn.

Q (Her) Nominatietijden

Voorstel

208. De gezamenlijke netbeheerders stellen het volgende artikel 4.2.2.3 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB voor:

4.2.2.3 De erkende programmaverantwoordelijke is bevoegd hernominaties te sturen naar de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Van een ontvangen hernominatie neemt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet alleen wijzigingen in behandeling die betrekking hebben op uren in de gasdag die na het ontvangsttijdstip van de hernominatie liggen, rekening houdend met de leadtime voor hernominaties. De leadtime bedraagt een half uur of twee uur. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op haar website een lijst met punten waarvoor de leadtime een half uur bedraagt en de per punt geldende voorwaarden. Voor alle overige punten waar hernominaties mogelijk zijn geldt een leadtime van twee uur.

209. Uit de toelichting van de gezamenlijke netbeheerders leidt de Raad het volgende af. Een nominatie is een bericht van een PV-er aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet waarin voor elk uur van de gasdag wordt aangegeven hoeveel gas de PV-er op elk van zijn entry- en/of exitpunten gaat invoeden en/of onttrekken. De PV-er heeft de mogelijkheid om gedurende de gasdag zijn nominaties aan te passen, dit wordt hernomineren genoemd. De hernominaties zijn gebonden aan een zogenaamde leadtime. Dit is de tijd tussen het moment dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet het hernominatiebericht ontvangt en het moment dat de hernominatie door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet fysiek kan worden uitgevoerd. Indien een PV-er bijvoorbeeld zijn nominatie voor het gas dat van 14 tot 15 uur op entry X wordt ingevoerd van 12.000 Nm³/h naar 20.000 Nm³/h wil brengen, dan dient dit bericht uiterlijk om 12 uur door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet te zijn ontvangen indien voor dit punt een leadtime van 2 uur geldt.
210. De gezamenlijke netbeheerders stellen in artikel 4.2.2.3 een standaard leadtime voor hernominaties voor van 2 uur en, indien mogelijk, voor bepaalde punten en onder voorwaarden, een ½ uur. Tijdens de hoorzitting heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet toegelicht dat hij in een aantal gevallen is gebonden aan een nominatietijd van 2 uur bijvoorbeeld vanwege coördinatie van internationale gasstromen of de impact die het omkeren van een berging van productie- naar injectiestand heeft. Echter op bepaalde andere punten, afhankelijk van de impact van de hernominatie, kan

de leadtime een ½ uur zijn, aldus de netbeheerder van het landelijk gastransportnet.

211. De voorgestelde standaard leadtimes van 2 uur zijn een gevolg van de begrenzingen van het transportsysteem en de processen in de periferie hiervan. Deze leadtimes kunnen derhalve meestal niet worden verkort. Indien leadtimes echter op bepaalde punten naar een ½ uur kunnen worden gebracht, worden deze verkorte leadtimes aan de markt kenbaar gemaakt via de website van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Het zou tevens zo kunnen zijn dat na verloop van tijd punten met verkorte leadtime aan deze lijst kunnen worden toegevoegd. Het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders is naar de mening van de Raad een goed compromis tussen rechtszekerheid (de leadtime is maximaal 2 uur) en flexibiliteit (als het korter kan wordt dit op de website aangegeven).

Zienswijzen

212. NOGEPA en GasTerra geven in hun zienswijzen aan dat leadtimes op alle punten gelijk moeten zijn en op 30 minuten moeten worden gesteld. Daarnaast is NOGEPA van mening dat zeer korte leadtimes nodig zijn indien een invoeder te maken krijgt met een onverwachte uitval van een invoedingspunt en dit door grotere invoeding op een ander punt wil compenseren. GasTerra kan zich voorstellen dat leadtimes in de toekomst omlaag kunnen naar 15 minuten.
213. NOGEPA vindt verder dat de kwaliteit van het stuursignaal nadelig wordt beïnvloed doordat de veranderingen van de gasstroom die tijdig bekend zijn, pas na 2 uur worden meegenomen in het stuursignaal, aangezien de transportnominaties op entries door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gebruikt worden voor het stuursignaal. Voorts denkt NOGEPA dat er sprake is van discriminatie omdat invoeders op het ene punt te maken hebben met een leadtime van 30 minuten en invoeders op het andere punt met een leadtime van 2 uur. Ook merkt NOGEPA op dat de gezamenlijke netbeheerders geen nader te bepalen voorwaarden voor een entypunt mogen stellen aangezien dit leidt tot onzekerheid bij invoeders en ongelijkheid tussen invoeders. Tot slot geeft NOGEPA aan dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet tot nog toe geen lijst met leadtimes per punt heeft gepubliceerd waardoor de invoeders niet kunnen beoordelen of het voorgestelde balanceringsregime werkbaar is.

Beoordeling door de Raad

214. NOGEPA en GasTerra pleiten kort gezegd voor een verkorting van de leadtime voor hernominaties tot een ½ uur of korter. Bovenstaand is reeds aangegeven dat leadtimes van een ½ uur niet op alle punten mogelijk zijn. Op punten waar dit wel kan, kan ook de leadtime, onder voorwaarden, naar een ½ uur. Kortere leadtimes dan een ½ uur kunnen op dit moment niet door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet worden

verwerkt. De Raad is van oordeel dat een mogelijkheid tot verkorting van leadtimes zal moeten blijken uit een evaluatie waartoe de netbeheerder van het landelijk gastransportnet is verzocht en waarvan de resultaten binnen 12 maanden na inwerkingtreding van dit besluit bekend moeten zijn.

215. De Raad kan NOGEPA niet volgen in zijn zienswijze dat er van discriminatie sprake zou zijn tussen invoeders die met een leadtime van een ½ uur te maken hebben en invoeders die met een leadtime van 2 uur te maken hebben. Van discriminatie is onder andere sprake als gelijke gevallen ongelijk worden behandeld. Er is bij invoeders die op verschillende punten invoeden echter geen sprake van gelijke gevallen. Op een deel van de invoedingpunten is de netbeheerder van het landelijk gastransportnet namelijk wel in staat om gas binnen een leadtime van ½ uur te accommoderen en op een ander deel van de invoedingpunten heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet hiervoor 2 uur nodig. Dit heeft vooral te maken met processen die zich afspelen buiten het landelijk gastransportnet.

216. NOGEPA komt op tegen de in zijn ogen gecreëerde rechtsonzekerheid voor invoeders doordat het voorgestelde artikel 4.2.2.3 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB het volgende bepaalt:

De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op haar website een lijst met punten waarvoor de leadtime een half uur bedraagt en de per punt geldende voorwaarden.

217. De Raad merkt op dat de per punt geldende voorwaarden inmiddels door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op zijn website zijn gepubliceerd. De Raad heeft geconstateerd dat voor alle punten waarvoor een verkorte leadtime van toepassing is, dezelfde voorwaarden gelden zodat van rechtsonzekerheid geen sprake (meer) is.

218. Tot slot geeft NOGEPA aan dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet nog geen lijst met punten waarvoor een verkorte leadtime geldt, heeft gepubliceerd. De Raad heeft vastgesteld dat deze lijst inmiddels door de netbeheerder van landelijk gastransportnet op zijn website is geplaatst, zodat ook op dit punt aan de zienswijze van NOGEPA tegemoet is gekomen.

219. De Raad komt tot de conclusie dat het voorstel met betrekking tot hernominatie tijden in artikel 4.2.2.3 niet strijdig is met de belangen, regels en eisen van artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

220. De lijst met punten waarvoor een verkorte leadtime geldt kan, zoals hiervoor aangegeven, na inwerkingtreding van het besluit worden uitgebreid. Het onderdeel hernominatietijden is daarmee één van de onderdelen waarvan op dit moment nog niet goed kan worden ingeschat hoe dit zich na inwerkingtreding van het nieuwe balanceringsregime zal gaan gedragen, dan wel zich zal gaan ontwikkelen. Hoewel de Raad van oordeel is dat het voorstel voor hernominatietijden in overeenstemming is met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van Gaswet, meent hij dat een evaluatie van hernominatietijden noodzakelijk is om mogelijk onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. Om zich een oordeel te kunnen vormen over de noodzaak van een aanpassing van de voorwaarden op het punt van hernominatietijden heeft de Raad de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzocht om binnen twaalf maanden na inwerkingtreding van het onderhavige besluit het onderwerp hernominatietijden te evalueren en daarover aan de Raad te rapporteren. De Raad legt de rapportage mede ten grondslag aan de bedoelde evaluatie.

R Assistentiegas

221. In artikel 4.1.4.2 en 4.1.4.3 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB hebben de gezamenlijke netbeheerders maatregelen voorgesteld die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet neemt teneinde de systeemonbalans, indien nodig, terug te brengen naar een acceptabele waarde. Deze maatregelen zijn onder te verdelen in twee typen:

Aan- of verkoop van gas op de biedladder

Biedladdergas is fysiek gas dat het landelijk gastransportnet in- of uitstroomt al naar gelang het teken van de systeemonbalans. Biedladdergas kan bijvoorbeeld afkomstig zijn van een opslag die gas in het net injecteert in een tekortsituatie of juist een overschot aan gas inneemt.

Het uitwisselen van onbalansposities, assistentiegas

In geval van een onbalanssituatie waarbij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ingrijpt zullen er PV-ers zijn die op dat moment de onbalans veroorzaken doordat hun portfolio onbalans hetzelfde teken (bijvoorbeeld een tekort) heeft als de systeemonbalans. Meestal zijn er echter ook PV-ers die op dat moment een onbalans hebben die tegengesteld is aan de systeemonbalans. Zij helpen de netbeheerder van het landelijk gastransportnet eigenlijk, immers zonder hen zou de systeemonbalans nog groter zijn. Het principe van assistentiegas houdt in dat PV-ers die het systeem helpen, gas verkopen aan de PV-ers die onbalans in het systeem

veroorzaken.

222. De gezamenlijke netbeheerders lichten de voorstellen met betrekking tot assistentiegas als volgt toe. Stel dat het systeem een tekort aan gas heeft en er slechts twee PV-ers actief zijn. PV-er A heeft een onbalanspositie van -100 en PV-er B heeft een positie van +20. PV-er A is dus de onbalansveroorzaker en PV-er B is degene die het systeem helpt, de balansassisterende PV-er. Het principe van assistentiegas houdt in dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de positie van B reduceert tot nul door zijn gas te verkopen aan PV-er A. Het resultaat van hiervan is dat de positie van PV-er B nul is en van PV-er A -80. Dit heeft geen effect op de systeembalans omdat de som van de posities niet verandert. De systeembalans wordt alleen beïnvloed door fysieke biedladderacties.
223. Assistentiegas heeft wel als effect dat PV-ers die het systeem helpen in balans te blijven, beloond worden doordat zij, via de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, gas tegen een relatief hoge prijs moeten verkopen aan PV-ers die juist de onbalans in het systeem veroorzaken. Nadat assistentiegas in werking is getreden, zijn de betrokken PV-ers dichter bij de nulpositie. Een nulpositie houdt in dat hun onttrekking in balans is met hun invoeding. Samengevat biedt het landelijk gastransportnet PV-ers de mogelijkheid om meer of minder gas in te voeden of te onttrekken dan in het door hun ingediende programma is vermeld. Als het systeem echter in onbalans is wordt die positie weer gelijk gesteld aan het ingediende programma. De (ver)koop van assistentiegas heeft dan ook niet tot gevolg dat een PV-er zijn verplichtingen jegens afnemers niet zou kunnen nakomen.
224. De Raad acht een systeem dat ertoe strekt dat alle partijen, groot en klein, in staat stelt tot een bijdrage aan de systeembalans te leveren, van groot belang. Ten eerste biedt assistentiegas voor met name kleine partijen die niet de operationele middelen hebben om op de biedladder of de TTF mee te doen een uitkomst. Ten tweede bieden deze kleinere partijen samen de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een extra hoeveelheid balansgas die zonder dit systeem van assistentiegas niet ontsloten zou kunnen worden, waardoor er vaker een beroep op biedladdergas en/of noodmaatregelen zou moeten worden gedaan. Assistentiegas bevordert derhalve de ontwikkeling van het handelsverkeer en draagt bij aan het op een objectieve, transparante en niet-discriminatoire wijze in evenwicht houden van het landelijk gastransportnet en op een wijze die de kosten weerspiegelt. De Raad acht de invoering van assistentiegas derhalve niet strijdig met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

Zienswijzen

225. VME geeft in zijn zienswijze aan dat bij het afroepen van de biedladder balans assisterende PV-ers automatisch worden gereset naar nul. De onbalans veroorzakende PV-ers krijgen dit gas automatisch in hun portfolio zonder dat daar handel tegenover staat. Om meer marktwerking te krijgen is het beter om het assistentiegas in zijn geheel af te schaffen, aldus VME.
226. APX-ENDEX meent in zijn zienswijze dat het principe van assistentie gas een beloning is voor slecht gedrag van partijen die assistentiegas aanbieden, omdat zij liever het afroepen van de biedladder afwachten dan handelen op de *within day market*. Op de biedladder kunnen zij immers een betere prijs verwachten.
227. GasTerra heeft tijdens de hoorzitting aangegeven dat hij voorstander is van assistentiegas. De marktwerking en de liquiditeit die hiervan het slachtoffer zouden zijn, zijn geen doel maar een middel. Het doel is het handhaven van de systeemintegriteit, de druk, en de leveringszekerheid in Nederland. Dat is primair. Besloten is om dat te doen middels een marktgeoriënteerd mechanisme. Assistentiegas stimuleert het helpen van de systeembalans. Het gaat om de systeembalans, niet om de eigen balans. GasTerra onderschrijft ook de gedachte van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dat dit ook partijen die om een of andere reden niet aan de biedladder kunnen meedoen, stimuleert om de systeembalans te handhaven.
228. De Raad stelt vast dat de zienswijzen zich concentreren op twee aspecten:
- a. bevordert assistentiegas de handel in gas?
  - b. stimuleert assistentiegas PV-ers het systeem in balans te houden?
- VME stelt in dit verband dat er minder op de TTF wordt gehandeld, omdat het gas via het principe van assistentiegas wordt uitgewisseld. APX-ENDEX betoogt dat partijen zullen kiezen voor assistentiegas in plaats van handel op de TTF vanwege de hogere prijs. De prijs voor assistentiegas is namelijk gelijk aan de biedladder prijs, die hoogstwaarschijnlijk hoger is dan de marktprijs. De reden hiervoor is dat partijen die biedladdergas aanbieden, de onzekerheid dat de biedladder überhaupt wordt afgeroepen, verwerken in de biedladderprijs.
229. De gezamenlijke netbeheerders betogen daarentegen dat assistentiegas ervoor zorgt dat het systeem minder vaak in onbalans is en dat daardoor minder gas via de biedladder en assistentiegas wordt uitgewisseld en dus meer via de TTF:
- assistentiegas vergroot de financiële consequenties voor onbalansveroorzakende marktpartijen, doordat er meer gas wordt afgerekend en stimuleert hen om beter in balans te blijven bijvoorbeeld door te handelen op de TTF;
  - voor balansassisterende partijen is dit grotere volume aan gas in principe een voordeel, maar ondanks het systeembalanssignaal (SBS) hebben zij geen zekerheid

over wanneer het systeem in onbalans raakt en dus ook niet wanneer het assistentiegas in werking wordt geroepen en wat de prijs van dat gas is. Om dit risico te vermijden zouden zij ervoor kiezen om al eerder via de TTF te handelen. Hiermee houden ze automatisch het systeem in balans.

230. Wat betreft de hierboven weergegeven tweede vraag (of assistentiegas PV-ers stimuleert het systeem in balans te houden) merken de gezamenlijke netbeheerders het volgende op:
- als het systeem een tekort heeft dan zullen partijen met een overschot aan gas eerder gedwongen worden fysiek te leveren via de biedladder. Hun assistentiegas wordt bij ingrijpen door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, namelijk naar o teruggebracht. Indien deze partijen op de biedladder een bod gestand moeten doen kan dus niet vanuit hun assistentiegaspositie – deze positie is o – geleverd worden en moet fysiek vanuit een andere bron worden ingevoerd. Dit komt de systeembalans ten goede;
  - het eerste aandachtspunt in het vorige randnummer stimuleert een marktpartij om een onbalans te voorkomen;
  - assistentiegas maakt het mogelijk dat partijen die niet op de TTF kunnen handelen wel het systeem in balans kunnen houden door een positie op te bouwen die tegengesteld is aan het systeem. Hiervoor worden ze beloond als de biedladder wordt afgeroepen doordat zij kunnen profiteren van assistentiegas. Bovenstaande sluit goed aan op wat in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel 31 904 als een van de belangrijkste doelen van het nieuwe balanceringsregime wordt genoemd, namelijk dat iedere marktpartij zelf kan bijdragen aan het in balans houden van het gastransportnet.

Beoordeling door de Raad

231. De Raad is van oordeel dat assistentiegas geen negatieve invloed heeft op de liquiditeit van de TTF, omdat assistentiegas PV-ers stimuleert om beter in balans te blijven, bijvoorbeeld door te handelen op de TTF. De Raad is voorts van oordeel dat assistentiegas een noodzakelijk middel is voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet om het systeem in balans te houden. Ten eerste stimuleert het partijen die niet op de TTF kunnen handelen, het systeem in balans te houden. Ten tweede leidt assistentiegas ertoe dat PV-ers ook daadwerkelijk fysiek gas leveren om het systeem in balans te houden. Juist een regime zonder assistentiegas of een equivalent hiervan zou derhalve strijdig zijn met de belangen, regels en eisen van artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.
232. Desalniettemin is de Raad tevens van oordeel dat een evaluatie noodzakelijk is om mogelijk onvoorziene en momenteel onvoorziebare gevolgen te mitigeren. De mate

waarin assistentiegas bijdraagt aan de liquiditeit van de TTF zal namelijk afhangen van toekomstig marktgedrag. Om zich een oordeel te kunnen vormen over de noodzaak van een aanpassing van de voorwaarden heeft de Raad de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzocht om twaalf maanden na inwerkingtreding van het onderhavige besluit dit onderdeel van het nieuwe balanceringsregime te evalueren en daarover aan de Raad te rapporteren.

233. De Raad legt deze rapportage mede ten grondslag aan de in randnummer 76 bedoelde evaluatie. Deze evaluatie acht de Raad noodzakelijk omdat de gevolgen van de voorstellen afhankelijk zijn van moeilijk te voorspellen marktgedrag. De evaluatie van de thans vastgestelde voorwaarden vindt binnen een jaar plaats om eventueel onvoorziene en momenteel onvoorzienbare gevolgen te mitigeren. Aan de hand van de evaluatie kan de Raad besluiten een ontwerpbesluit te initiëren of de gezamenlijke netbeheerders verzoeken een codewijzigingsvoorstel in te dienen.

S Noodmaatregelen

234. De gezamenlijke netbeheerders stellen in het inleidende voorstel het volgende artikel voor de Transportvoorwaarden Gas - LNB voor:

4.1.4.4. Als de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een noodsituatie heeft uitgeroepen zoals beschreven in 4.1.4.1, dan zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet maatregelen nemen in onderstaande volgorde:

- *inzet van eventueel gecontracteerde middelen voor noodsituaties;*
- *bindende aanwijzingen betreffende installaties voor de opslag van gas of LNG en op entrypunten van het landelijk gastransportnet;*
- *bindende aanwijzingen op exitpunten van het landelijk gastransportnet.*

Na afloop van de noodsituatie overleggen de netbeheerder van het landelijk gastransportnet en de betrokken erkende programmaverantwoordelijke over de afwikkeling van de ontstane situatie.

235. Daarnaast stellen de gezamenlijke netbeheerders voor in het kader van noodmaatregelen de artikelen 4.1.4.1b en 4.1.4.4a in de Transportvoorwaarden Gas - LNB op te nemen.
236. De Raad heeft het voorgestelde artikel 4.1.4.4 strijdig geacht met artikel 12f, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet, te weten het belang van het op een transparante wijze in evenwicht houden van het landelijk gastransportnet en heeft de gezamenlijke netbeheerders een wijzigingsopdracht gegeven. In de wijzigingsopdracht is aangegeven dat de gezamenlijke netbeheerders in de voorwaarden niet voldoende gedetailleerd

hebben beschreven hoe de noodmaatregelen precies worden ingezet. Zo is niet duidelijk a) hoe met programmaverantwoordelijken over de start en einde van de noodsituatie wordt gecommuniceerd en b) hoe een ontstane noodsituatie met de betrokken erkende programmaverantwoordelijke wordt afgewikkeld. Aangezien noodsituaties financiële gevolgen hebben voor marktpartijen is het belangrijk dat over bovenstaande punten duidelijkheid bestaat.

237. Voorts biedt de beperkte mate van detaillering onvoldoende bescherming en rechtszekerheid aan netgebruikers, hetgeen het inleidende voorstel ook strijdig maakt met artikel 12f, eerste lid, onderdeel f van de Gaswet, te weten het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders.
238. Tenslotte heeft de Raad in de wijzigingsopdracht geoordeeld dat artikel 12b, vierde lid, onderdeel e van de Gaswet, te weten de wijze waarop de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een ernstige verstoring van het evenwicht van het door hem beheerde gastransportnet voorkomt of herstelt, te beperkt is uitgewerkt. Derhalve acht de Raad het voorstel op dit punt strijdig met artikel 12f, eerste lid, onderdeel e, van de Gaswet, te weten het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders. In artikel 4.1.4.4, maar ook in artikel 4.1.4.1, zijn maatregelen voorgesteld die beschrijven hoe de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dient te handelen indien het systeem in geval van nood door onvoldoende effect van de biedladder in de rode zone komt. Zonder maatregelen zal een dergelijke situatie aanleiding geven tot een tekort of overschot in het gehele transportsysteem waardoor de systeemintegriteit in het geding komt. De Raad constateert dat in de Transportvoorwaarden Gas - LNB echter geen maatregelen zijn opgenomen die beschrijven hoe de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dient te handelen in geval van onverwacht grote storingen in het gastransportnet die er niet toe leiden dat het systeem in de rode zone komt en die niet (direct) kunnen worden hersteld via de onbalansmarkt, maar waarbij wel de systeemintegriteit in het geding komt. Het ontbreken van een beschrijving van dergelijke maatregelen acht de Raad in strijd met het hiervoor genoemde belang.
239. Om de hiervoor genoemde strijdigheden op te heffen heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders opgedragen het inleidende voorstel te wijzigen door in ieder geval de volgende punten toe te voegen:
- a. een beschrijving van de manier waarop met programmaverantwoordelijken over het begin en einde van de noodsituatie wordt gecommuniceerd;
  - b. een beschrijving van de manier waarop een ontstane noodsituatie met de betrokken erkende programmaverantwoordelijke wordt afgewikkeld.

240. Daarnaast heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders opgedragen om in de gasvoorwaarden de maatregelen op te nemen die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet neemt om aantasting van de systeemintegriteit ten gevolge van onverwacht grote storingen in het gastransportnet te voorkomen en te herstellen.

Reactie van de gezamenlijke netbeheerders

241. De gezamenlijke netbeheerders stellen in het eerste gewijzigde voorstel ten aanzien van noodmaatregelen de volgende artikelen van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voor:

4.1.4.4 Als de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een noodsituatie heeft uitgeroepen zoals beschreven in 4.1.4.1 of 4.1.4.5, dan zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet maatregelen nemen in onderstaande volgorde:

- *inzet van eventueel gecontracteerde middelen voor noodsituaties;*
- *instructies betreffende installaties voor de opslag van gas of LNG en op entriepunten van het landelijk gastransportnet;*
- *instructies op exitpunten van het landelijk gastransportnet.*

Als de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een noodsituatie heeft uitgeroepen zoals beschreven in 4.1.4.1, dan zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dit publiceren conform 4.1.2. De start van de noodsituatie is daarbij het uur waarin de inzet van noodmaatregelen bekendgemaakt wordt. Een noodsituatie duurt één uur. Eventuele nood in het uur daarna geldt als nieuwe noodsituatie die weer één uur duurt en opnieuw conform 4.1.2 gepubliceerd wordt.

Als de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een noodsituatie heeft uitgeroepen zoals beschreven in 4.1.4.5, dan zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dit zo spoedig mogelijk publiceren conform 4.1.2.

In geval van een noodsituatie zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet aan de betrokken erkende programmaverantwoordelijke geen tarief voor een overschrijding van de gecontracteerde entry- of exitcapaciteit conform artikel 3.2.1.5 van de Tarieencode Gas berekenen indien en voor zover deze overschrijding een gevolg is van een volgens dit artikel door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gegeven instructie.

4.1.4.5 Indien de netbeheerder van het landelijk gastransportnet geconfronteerd wordt met onverwachte grote storingen in het landelijk gastransportnet, waaronder ook wordt begrepen een storing in de tot het landelijk gastransportnet behorende ondersteunende communicatie en besturingssystemen, die er niet toe leiden dat de voorspelling conform 4.1.4.1 in de rode zone komt maar waarbij wel de systeemintegriteit in het geding komt, kan zij een noodsituatie uitroepen en handelen zoals beschreven in 4.1.4.4. Bij de afwikkeling van een dergelijke noodsituatie zal een eventueel verschil tussen de hoeveelheid entrygas en de hoeveelheid exitgas onder aftrek van het verschil tussen entry- en exitgas op basis van 4.1.1.2

verrekenend worden tegen de neutrale gasprijs als bedoeld in 4.1.6.4.

242. In de voorgestelde artikelen van het eerste gewijzigde voorstel met betrekking tot noodmaatregelen wordt verwezen naar de reeds in het inleidende voorstel opgenomen paragraaf 4.1.2, die als volgt luidt:

4.1.2 Informatieverstrekking ten behoeve van de balanshandhaving

4.1.2.1 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op basis van de goedgekeurde entry- en exitprogramma's uiterlijk twee uur voor het begin van de gasdag voor een ieder opvraagbaar de uurwaarden van de grenzen van de zones voor balanshandhaving voor de betreffende gasdag, zijnde: - de grens tussen de donkergroene zone en de lichtgroene zone; - de grens tussen de lichtgroene zone en de oranje zone; - de grens tussen de oranje zone en de rode zone.

4.1.2.2 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert, zodra deze beschikbaar zijn, per uur voor een ieder opvraagbaar: a. de biedingen op de biedladder inclusief prijzen en afroeptijden; b. de (eventueel) afgeroepen hoeveelheid gas en de uren waarin deze geleverd zal worden; c. de (eventueel) in het kader van 4.1.4.2 gekochte of in het kader van 4.1.4.3 verkochte hoeveelheid gas van of aan balans assisterende programmaverantwoordelijken; d. de som van de posities van de onbalans veroorzakende programmaverantwoordelijken; e. de marginale biedprijs zoals bedoeld in 4.1.5.1; f. het systeem balans signaal.

4.1.2.3 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op uurbasis per portfolio per uur, zodra deze beschikbaar zijn, onderstaande informatie die alleen opvraagbaar is door geautoriseerde medewerkers van de betreffende erkende programmaverantwoordelijke: a. het goedgekeurde entry- en/of exitprogramma; b. de uuronbalans, zijnde de vastgestelde netto afwijking van de near real time allocaties ten opzichte van het goedgekeurde entry- en/of exitprogramma; c. na afroep van de biedladder: de hoeveelheid gas die door netbeheerder van het landelijk gastransportnet is gekocht van of verkocht aan de erkende programmaverantwoordelijke, inclusief de verrekenprijs per transactie zoals bedoeld in 4.1.5.1 en het uur van afroep van deze transactie; d. de cumulatie van de uuronbalansen, zijnde het portfolio onbalans signaal.

Beoordeling door de Raad

243. In het gewijzigde voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders aan het voorgestelde artikel 4.1.4.4 een tekstdeel toegevoegd dat duidelijk maakt hoe een noodsituatie wordt gecommuniceerd aan de netgebruikers en wat het begin en het einde van een noodsituatie is. Hiermee is tevens tegemoetgekomen aan de zienswijze van GasTerra die van mening is dat het begin en het einde van een noodsituatie duidelijk

gecommuniceerd moeten worden.

244. Aan de zienswijze van GasTerra dat de netbeheerder van landelijk gastransportnet geen kosten en boetes mag opleggen indien er voor een middel dat wordt ingezet in het kader van een noodmaatregel geen entry- of exitcapaciteit is geboekt, is tegemoet gekomen doordat in het nieuwe artikel 4.1.4.4 Transportvoorwaarden Gas - LNB is vastgesteld dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in geval van een instructie ter zake van noodmaatregelen geen heffing zal opleggen indien de gecontracteerde entry- of exitcapaciteit wordt overschreden. Indien overschrijdingen het gevolg zijn van inzet van door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet *gecontracteerde* middelen voor noodsituaties, zullen wel tarieven worden berekend. Dit acht de Raad logisch aangezien dan van tevoren vast staat wat er door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet wordt gecontracteerd en hoeveel entry- en/of exitcapaciteit hiervoor door de leverancier van het middel geboekt moet worden. De extra kosten voor entry- en/of exitcapaciteit kunnen dan door de leverancier van tevoren in de prijs worden verwerkt. Dit in tegenstelling tot de situatie waarbij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een willekeurige PV-er opdraagt om in het kader van een noodmaatregel extra gas in te voeden, zonder onderliggend contract, waardoor deze PV-er genoodzaakt zou kunnen zijn om zijn geboekte entry capaciteit te overschrijden.
245. Gas dat wordt afgeroepen via de biedladder, ook in een noodsituatie, wordt afgerekend tegen de marginale biedladderprijs. Dit is verwoord in het voorgestelde artikel 4.1.4.1b van de Transportvoorwaarden Gas – LNB, een artikel dat later is toegevoegd in het errata-voorstel van de gezamenlijke netbeheerders. Hiermee is tegemoetgekomen aan de zienswijzen van GasTerra en NOGEPa die van mening zijn dat ook voor noodsituaties de marginale biedladderprijs moet worden betaald in plaats van een lagere prijs, zoals bijvoorbeeld de gewogen gemiddelde prijs.
246. Tevens hebben de gezamenlijke netbeheerders een nieuw artikel 4.1.4.5 toegevoegd waarin wordt geregeld dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ook een noodsituatie kan uitroepen indien zich storingen voordoen die er niet direct toe leiden dat het systeem in de rode zone komt maar waarbij toch de systeemintegriteit in het geding is.
247. Voorts hebben de gezamenlijke netbeheerders in het gewijzigde voorstel geregeld hoe de ontstane noodsituatie met de betrokkenen wordt afgewikkeld. Daartoe is in het nieuwe artikel 4.1.4.5 Transportvoorwaarden Gas – LNB een zin opgenomen die duidelijk maakt hoe verrekening van verschillen tussen entry – en exitgas plaatsvindt.

248. Gezien a) de verdere detaillering van de voorwaarden met betrekking tot het onderdeel noodmaatregelen en b) de toevoeging van een procedure omtrent onverwacht grote storingen die er niet direct toe leiden dat het systeem in de rode zone komt, concludeert de Raad dat het gewijzigde voorstel op het onderdeel noodmaatregelen niet strijdig is met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.
249. Tot slot is door de Raad geconstateerd dat de gezamenlijke netbeheerders het begrip 'bindende aanwijzing' hebben vervangen door het begrip 'instructie'. De Raad is van oordeel dat het begrip 'bindende aanwijzing' niet een bindende aanwijzing is in de zin van artikel 6o, tweede lid van de Gaswet en derhalve voorkomt de vervanging van de term 'bindende aanwijzing' door de term 'instructie' in de artikelen 4.1.4.4 en 4.1.4.4a van de Transportvoorwaarden Gas - LNB misverstanden.

T Kredietwaardigheid

250. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor de bepalingen met betrekking tot de exposure – het financiële risico waaraan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet blootstaat – in artikel B1.5 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB aan te passen. In artikel B 1.5 wordt nu bepaald dat de totale exposure per programmaverantwoordelijke bestaat uit de exposure met betrekking tot het contracteren van diensten en de exposure met betrekking tot balancerings.
251. APX-ENDEX merkt in zijn zienswijze op dat uit het voorstel niet is op te maken hoe de hoogte van de financiële risico's van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zich verhouden tot de hoogte van de financiële zekerheden die erkende programmaverantwoordelijken moeten afgeven. Ook is niet inzichtelijk hoe de financiële risico's zijn vertaald in de berekening van de exposure, aldus APX-ENDEX (B1.5). Met betrekking tot B1.5, ad 2, vraagt APX-ENDEX zich af waarom de initiële exposure van een partij die een aanvraag heeft ingediend om erkend te worden als programmaverantwoordelijke gelijk is aan de maximale hoeveelheid gas die in een periode van drie dagen wordt geleverd (en niet 1, 8 of 365 dagen). Waarom kan niet meteen worden volstaan met het stellen van een financiële zekerheid die tenminste gelijk is aan de exposure zoals berekend op basis van de 'hoofdregel', is de vraag van APX-ENDEX. Met betrekking tot B 1.5, ad 2, stelt APX-ENDEX de vraag waarom de exposure voor onbalans in de overgangsregeling gelijk is aan twee vijfde deel van de totale exposure zoals die geldt op de datum van inwerkingtreding.¹³

---

¹³ Van de vijf vragen van APX-ENDEX behandelt de Raad slechts de vragen b en c, aangezien de overige vragen geen betrekking hebben op onderdelen van het onderhavige codewijzigingsvoorstel.

252. De Raad trekt ten aanzien van de voorgestelde wijzigingen in B1.5 en de zienswijze van APX-ENDEX de volgende conclusies. Afgaande op informatie die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet desgevraagd aan de Raad heeft verstrekt, duurt het drie dagen vanaf de detectie van een hoge exposure van de programmaverantwoordelijke tot het aanvullen van extra financiële zekerheden. Deze dagen zijn als volgt opgebouwd. Dag 1: de netbeheerder van het landelijk gastransportnet detecteert een hoge exposure bij de PV'er en maakt hem daarop attent. Dag 2: de netbeheerder van het landelijk gastransportnet controleert of de PV'er bijstuurt. Dag 3: de netbeheerder van het landelijk gastransportnet vraagt indien niet is bijgestuurd om aanvullende zekerheden.
253. Wat betreft de opmerking van APX-ENDEX betreffende de overgangsregeling van twee vijfde deel van de totale exposure zoals die geldt op de datum van inwerkingtreding, merkt de Raad het volgende op. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft op de hoorzitting aangegeven dat in het nieuwe balanceringsregime de exposure ten gevolge van onbalans wordt gebaseerd op de maximale onbalanspositie van de afgelopen 12 maanden. In het huidige regime kunnen onbalansposities niet worden bijgehouden en geldt een exposure van 5 maandfacturen, waarvan 2 maanden voor exposure als gevolg van onbalans en 3 maanden voor exposure als gevolg van rekeningen voor transportdiensten, aldus de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. In dit licht acht de Raad het redelijk om als overgangsregeling voor exposure als gevolg van onbalans twee vijfde van de huidige exposure kosten te nemen.
254. EnergieNed merkt in zijn zienswijze op dat het niet duidelijk is op welke wijze de nieuwe exposure berekend zal worden.¹⁴ Omdat de rol van de gasprijs in het berekenen van de exposure niet bekend is, kan geen inschatting gemaakt worden of de gevraagde zekerheden redelijk zijn. De Raad wijst er op dat de gasprijs voor het berekenen van de exposure wordt gegeven in 4.1.6.4 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Marktpartijen kunnen derhalve een inschatting maken ten aanzien van de redelijkheid van de gevraagde zekerheden.
255. VEMW tenslotte maakt in zijn zienswijze ernstig bezwaar tegen de eisen die de landelijk netbeheerder van het gastransportnet stelt aan de kredietwaardigheid van de programmaverantwoordelijken. VEMW verwijst in dit verband naar zijn zienswijze in het kader van het codewijzigingsvoorstel Capaciteit direct aangesloten.¹⁵ De Raad stelt vast dat de gestelde eisen aan kredietwaardigheid nauw verband houden met het

---

¹⁴ De zienswijzen ten aanzien van B1.3 en B1.7 bespreekt de Raad thans niet daar deze artikelen met het onderhavige voorstel niet worden gewijzigd.

¹⁵ Voorstel d.d. 5 juni 2009; het voorstel is op 20 oktober 2010 door de gezamenlijke netbeheerders ingetrokken.

zogenaamde 'shipper-model' en paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven heeft op 10 november 2010 uitspraak (AWB 07/965 en 07/966) gedaan in een beroep van GTS en VEMW tegen het besluit van de Raad van 29 oktober 2007 (kenmerk 102379). Wegens strijd met artikel 12b, lid 2a van de Gaswet heeft het College onder meer het besluit van 29 oktober 2007 vernietigd voor zover artikel 2.1.1 en paragraaf 3.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB in stand zijn gehouden en heeft het College het besluit van 27 juni 2006 (kenmerk 101929-49) herroepen voor zover daarbij artikel 2.1.1, paragraaf 3.1 en artikel 7.3 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB zijn vastgesteld. Dit betekent dat genoemde bepalingen zijn komen te vervallen en dat de gezamenlijke netbeheerders een nieuw voorstel ter zake zullen moeten indienen.

256. Naar aanleiding van genoemde uitspraak heeft de Raad op 18 november 2010 een wijzigingsopdracht aan de gezamenlijke netbeheerders gezonden. Hierop hebben de gezamenlijke netbeheerders met een tweede wijzigingsvoorstel gereageerd en hebben zij een nieuw artikel 3.2.0 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB geïntroduceerd dat de oude artikelen 3.1.2 tot en met 3.1.4 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB vervangt. De Raad neemt deze wijzigingen over hetgeen onder meer impliceert dat de bestaande kredietwaardigheidseisen in stand blijven. In dit verband merkt de Raad op dat hij van oordeel is dat de gezamenlijke netbeheerders de kredietwaardigheidseisen opnieuw zullen moeten bezien in het kader van een nog in te dienen wijzigingsvoorstel ter implementatie van artikel 12b lid 2a Gaswet.
257. De Raad komt tot de conclusie dat het voorstel met betrekking tot de wijziging van artikel B 1.5 niet in strijd is met de belangen, regels of eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

U Overige zienswijzen over kredietwaardigheid

258. EnergieNed heeft met betrekking tot B1.4, B1.6 en B1.8 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB zienswijzen ingediend.¹⁶ Met betrekking tot B1.6 en B1.8 geeft EnergieNed aan dat de aanlevertermijn van financiële zekerheden (in geval de exposure groter is dan de kredietlimiet) niet realistisch is en dat deze moet worden opgetrokken naar 5 werkdagen. Ook VME heeft deze zienswijze ingediend. Volgens EnergieNed is er geen consistentie in de termijnen: in B1.6 wordt over een termijn van 1 dag gesproken, terwijl in B1.8 wordt gesproken over een termijn van 5 dagen.

---

¹⁶ De zienswijzen met betrekking tot B 1.3, B 1.2.b en B 1.7 hebben geen betrekking op het wijzigingsvoorstel en worden hier niet besproken.

259. Afgaande op inlichtingen die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet desgevraagd heeft verstrekt, interpreteert de Raad B1.6 en B1.8 als volgt. In het geval als beschreven in B1.6 is sprake van het operationele proces: de kredietlimiet van een partij is een gegeven en er ontstaat een tekort aan kredietruimte doordat de exposure van de partij is toegenomen. Een dreigend tekort kan door de betreffende partij worden voorkomen doordat hij op ieder moment via het elektronisch boekingsstelsel van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet (GEA Click and Book) zijn kredietruimte kan inzien en tijdig maatregelen kan treffen. In die zin is een aanlevertijd niet nodig en kan worden volstaan met 1 werkdag.
260. Het geval als beschreven in B1.8 komt veel minder frequent voor. Hierbij ontstaat het tekort aan kredietruimte niet doordat de exposure van de partij is toegenomen, maar doordat zijn kredietlimiet naar beneden wordt bijgesteld vanwege een verslechtering van de kredietwaardigheid van de betreffende partij, een gelieerd bedrijf of een garant staande partij. Omdat de partij het bijstellen van zijn kredietlimiet door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet kan voorzien, acht de Raad in dit geval een iets langere termijn (van 5 werkdagen) geschikt.
261. Met betrekking tot B1.4 merkt EnergieNed op dat in dit artikel aangegeven wordt dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de hoogte van de financiële zekerheden op de website publiceert. EnergieNed vraagt zich af hoe vaak dit wordt veranderd en stelt voor dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet partijen op de hoogte stelt als er verandering optreedt in het accepteren van zekerheden. Voorts is het EnergieNed niet duidelijk waarom financiële zekerheden tenminste twee maanden langer geldig moeten zijn dan de einddatum van het contract.
262. De Raad stelt vast dat het in B1.4 niet gaat om de hoogte van de financiële zekerheden, maar om de vormen van financiële zekerheden die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet accepteert. Deze vormen van geaccepteerde zekerheden wijzigen zelden. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft desgevraagd aangegeven dat als de geaccepteerde zekerheden wijzigen, hij dit publiceert op zijn website en alle partijen hiervan op de hoogte stelt. De Raad merkt voorts op dat de twee maanden extra geldigheid voor financiële zekerheden geen onderdeel vormen van onderhavig wijzigingsvoorstel.
263. De Raad is van oordeel dat de voorgestelde wijzigingen in B1.4, B1.6 en B1.7 niet strijdig zijn met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

V Wijziging flexibiliteitsdienst combiflex / Aanpassen van de termijn waarop volumeverrekening van de flexibiliteitsdienst plaatsvindt

264. De gezamenlijke netbeheerders hebben wijzigingen voorgesteld ten aanzien van hoofdstuk 2.3, de artikelen 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4, 2.3.5, 2.3.6, 2.3.7 en bijlage 2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Het betreft wijzigingen ten aanzien van de beschrijving van de flexibiliteitsdiensten die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet aanbiedt. In het voorstel komen de bestaande diensten Combiflex A en Combiflex B te vervallen en worden deze vervangen door een nieuw flexibiliteitsdienst, genaamd NieuweNaamFlex.
265. De gezamenlijke netbeheerders hebben in artikel B2.10 van bijlage 2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB een contractperiode van 168 uur gespecificeerd waarover het verschil tussen de bufferpositie aan het begin van de contractperiode (startpositie) en aan het eind van de contractperiode (na 168 uur) dient te worden verrekend.

Zienswijzen

266. Ten aanzien van de voorgestelde wijzigingen van de flexibiliteitsdiensten geeft VOEG aan dat in paragraaf 2.3 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB Combiflex vooralsnog dient te worden gehandhaafd. In het voorstel is in artikel 2.3.2 het tekstdeel "binnen door het balanceringsregime gestelde grenzen te blijven" verwijderd. Deze verwijdering doet volgens VOEG afbreuk aan het vereiste niveau van de dienst en staat toe een flexibiliteitsdienst aan te bieden waarbij een PV-er in staat is zijn balans in beperkte mate positief te beïnvloeden. De essentie van deze dienst is dat de PV-er de gegarandeerde toegang heeft tot diensten die het mogelijk maken flexibiliteit te kopen om zijn portfolio in balans te houden. Deze grenzen waren voorheen de uur, cumulatieve en dag grenzen, maar zijn nu de grenzen die worden gesteld voor het totale landelijke gastransportnet, bepaald door de demping in het programma en de groene zone. VOEG is het niet eens met het verwijderen van dit zinsdeel en is van mening dat de regel aangepast moet worden in: "Het betreft een dienst waarmee de erkende programmaverantwoordelijke in staat is voldoende flexibiliteit te boeken voor zijn portfolio waarmee zijn (on)balans wordt beheerd".
267. Daarnaast geeft VOEG aan dat in artikel 2.3.4 en bijlage 2 de verwijzingen naar Combiflex worden geschrapt. In Bijlage 2 wordt vervolgens een 'NieuweNaamFlex' geïntroduceerd met een minimale uitwerking van de details. Gelet op het grote manco van de Nederlandse gasmarkt, zijnde de gebrekkige toegang tot korte termijn flexibiliteit, vindt VOEG het ongewenst dat Combiflex wordt verwijderd voordat duidelijk is hoe in de

toekomst de toegang tot de benodigde flexibiliteit zal worden geregeld. VOEG pleit er daarom voor het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders om Combiflex uit de voorwaarden te schrappen niet over te nemen. Pas nadat de details van 'NieuweNaamFlex' zijn vastgesteld, is het opportuun om een codewijziging op dit punt voor te stellen.

268. Centrica geeft in zijn zienswijze aan dat Combiflex niet goed is opgenomen in het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders. Volgens Centrica is het van belang dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet Combiflex of een gelijkwaardig product blijft aanbieden aan de netgebruikers tot is aangetoond dat GasTerra niet langer dominant is op de markt voor flexibiliteitsdiensten. Daarnaast geeft Centrica aan dat Combiflex in bijvoorbeeld artikel 2.3.4. van de Transportvoorwaarden – LNB moet worden gehandhaafd tot het moment waarop een nieuw product, dat Combiflex zal gaan vervangen, klaar is.

Wijzigingsopdracht

269. In de wijzigingsopdracht heeft de Raad ten aanzien van flexibiliteitsdiensten aangegeven dat in artikel B2.10 van bijlage 2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB van het voorstel een contractperiode van 168 uur gespecificeerd is waarover het verschil tussen de bufferpositie aan het begin van de contractperiode (startpositie) en aan het eind van de contractperiode (na 168 uur) dient te worden verrekend.
270. Het voorgestelde artikel B2.10 van bijlage 2 is naar het oordeel van de Raad in tegenspraak met artikel 2.3.8 Transportvoorwaarden Gas - LNB. Artikel 2.3.8 spreekt namelijk over een maandelijkse bepaling van de bufferpositie met bijbehorende verrekening van gas, terwijl het voorgestelde artikel B2.10 spreekt over een bepaling van de bufferpositie aan het einde van een periode van 168 uur met bijbehorende verrekening van gas. De Raad acht het voorstel op dit onderdeel derhalve strijdig met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet.
271. Als gevolg van genoemde strijdigheid heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders opgedragen om artikel B2.10 zodanig aan te passen dat de bepaling van de bufferpositie en de bijbehorende verrekening van gas elke maand plaatsvindt in plaats van elke week.

Reactie van de gezamenlijke netbeheerders

272. In de reactie op de wijzigingsopdracht hebben de gezamenlijke netbeheerders aangegeven dat zij van mening zijn dat verrekenen aan het einde van het contract (contract settlement) de voorkeur verdient boven verrekenen aan het einde van een maand (maand settlement), hetgeen echter niet past binnen de wijzigingsopdracht van

de Raad. De gezamenlijke netbeheerders hebben vervolgens aangegeven de eerder voorgestelde wijzigingen van onderdeel 2.3 (“Flexibiliteitsdiensten”) en bijlage 2 (“NieuweNaamFlex”) in te trekken. De gezamenlijke netbeheerders hebben tevens aangekondigd een nieuw wijzigingsvoorstel te zullen indienen. De zienswijzen van Centrica en VOEG behoeven hier derhalve geen bespreking meer.

- 273. De gezamenlijke netbeheerders hebben bij brief van 27 oktober 2010 met kenmerk N 2010-435 een nieuw wijzigingsvoorstel aan de Raad gezonden. Dit voorstel bevat wijzigingen ten aanzien van paragraaf 2.3 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Genoemde wijzigingen hebben betrekking op de bepalingen die gelden voor de flexibiliteitsdienst.
- 274. Het wijzigingsvoorstel van 27 oktober 2010 heeft de Raad in een aparte procedure behandeld. De Raad heeft dit wijzigingsvoorstel bij besluit van 21 december 2010 (kenmerk: 103633/3) vastgesteld. Dit besluit treedt gelijktijdig in werking met het onderhavige besluit.

W Diverse wijzigingen in de voorwaarden

- 275. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor om in alle in dit besluit behandelde voorwaarden de term ‘shipper’ te vervangen door het begrip ‘erkende programmaverantwoordelijke’.
- 276. Over deze specifieke vervanging van termen zijn geen zienswijzen ontvangen. Deze verandering vloeit voort uit de wijziging van de Gaswet naar aanleiding van het wetsvoorstel 31 904. De Raad ziet geen strijdigheid met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.
- 277. VOEG is van mening dat artikel 4.1.11.1 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB ten onrechte wordt geschrapt door de gezamenlijke netbeheerders. Artikel 4.1.11.1 gaat over situaties waarin bij het afhandelen van onbalansen, de netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet in staat is om gas te kopen of te verkopen. Als deze situaties zich voordoen wordt er geen onbalansheffing in rekening gebracht. De gezamenlijke netbeheerders geven aan dat dit artikel in de nieuwe situatie niet meer nodig is en kan vervallen, onder meer door de invoering van het systeem balans signaal. VOEG is echter van mening dat de omschreven situaties nog steeds voor kunnen komen. Te denken valt aan situaties van storing van het systeem balans signaal of het ontstaan van onbalanskosten op het moment van ingrijpen in de systeem balans met behulp van de biedladder door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, aldus VOEG. Indien de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de biedladder afroept kunnen er

onbalanskosten ontstaan voor PV-ers voor de gevallen zoals beschreven in artikel 4.1.11.1. VOEG stelt zich op het standpunt dat het verwijderen van dit artikel de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van de netbeheerder van landelijk gastransportnet vermindert, maar het risico van de PV-er verhoogt.

278. De Raad constateert dat artikel 4.1.11.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB spreekt over het ter beschikking stellen of innemen van entry- of exitgas. Hiervan is in het nieuwe balanceringsregime geen sprake. Waar VOG eventueel op zou kunnen duiden is de biedladder. Voor de biedladder zijn echter regelingen getroffen voor het geval dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet bepaalde biedladdertranches moet overslaan. De Raad deelt het standpunt van VOG derhalve niet en acht het verwijderen van artikel 4.1.11.1 niet in strijd met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

X Intrekking van de erkenning van een erkende programmaverantwoordelijke in geval van faillissement of surseance van betaling

279. De gezamenlijke netbeheerders hebben in de paragrafen 3.3.4 en 3.3.5 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB regelingen voorgesteld voor het geval een erkende programmaverantwoordelijke failliet gaat of surseance van betaling aanvraagt en diens erkenning als programmaverantwoordelijke wordt ingetrokken. EnergieNed heeft met betrekking tot deze paragrafen een zienswijze uitgebracht.
280. Ten aanzien van artikel 3.3.4.3 merkt EnergieNed op dat het van groot belang is dat de kredietgaranties en risico's voor marktpartijen niet onnodig hoog zijn en vraagt zich af waarom de meerkosten bij faillissement voor rekening komen van de overige PV-ers. EnergieNed is van mening dat deze kosten ten laste van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet moeten komen daar de netbeheerder van het landelijk gastransportnet immers kredietwaardigheidseisen aan de PV-er heeft gesteld en deze financiële zekerheden heeft moeten verstrekken. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet stelt zich op het standpunt dat de kredietwaardigheidseisen worden gesteld met het oog op het gebruik van de transportdiensten en dat deze eisen niet worden gesteld ter dekking van de kosten die gemaakt moeten worden om gasleveranties voort te zetten in geval van surseance van betaling of faillissement van een erkende programmaverantwoordelijke.
281. De Raad acht het redelijk dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de kosten van de eventuele levering van gas gedurende maximaal tien dagen, zoals bepaald in artikel 3.3.4.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB, verhaalt. EnergieNed doet de suggestie om dit te doen via de systeemdiensten. Dit zou betekenen dat de netbeheerder

van het landelijk gastransportnet deze kosten doorberekent via de transporttarieven hetgeen een vergaande socialisatie betekent van de kosten. Het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders in artikel 3.3.4.3 om de kosten te verdelen naar evenredigheid van de opdeling zoals beschreven in 3.3.5.1b en d is een meer specifieke toedeling van de kosten en verdient daarom de voorkeur boven algehele socialisatie. Het andere voorstel van EnergieNed is het verrekenen van de kosten via de kredietwaardigheidseisen. Dit zou echter vermoedelijk betekenen dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet zich gedwongen ziet deze eisen aan te scherpen om de genoemde kosten te kunnen opvangen. Hogere kredietwaardigheidseisen leiden echter onvermijdelijk tot een hogere reservering van kapitaal en dus tot hogere kosten. De Raad is van oordeel dat beide alternatieven van EnergieNed afbreuk doen aan het belang van de bevordering van het doelmatig handelen van netgebruikers en het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de gasmarkt. De conclusie is derhalve dat het voorstel op dit onderdeel niet in strijd met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet. Daarbij merkt de Raad op dat de verwachting is gerechtvaardigd dat de in artikel 3.3.4.1 geregelde situatie zich slechts zeer sporadisch zal voordoen.

282. Ten aanzien van artikel 3.3.5.1, onderdeel d, merkt EnergieNed op dat de in dit artikel voorgestelde grens van 50.000 m³ per uur te hoog is en dat onderscheid moet worden gemaakt tussen kleinverbruikers en grootverbruikers, zoals dat ook bij elektriciteit gebeurt. De Raad merkt op dat artikel 3.3.5.1, onderdeel d, daadwerkelijk een onderscheid maakt tussen kleinverbruikers en grootverbruikers. De vraag is dan enkel of de grens van 50.000 m³ per uur een juiste grens is. De Raad constateert dat EnergieNed niet aangeeft waarom de grens van 50.000 m³ per uur te hoog zou zijn. De Raad is van oordeel dat grootverbruikers met een gecontracteerde capaciteit van 50.000 m³ per uur en meer geacht worden dermate professioneel te kunnen handelen dat zij snel een andere betrouwbare erkende programmaverantwoordelijke kunnen vinden. Als de grens op een lager niveau wordt gelegd, neemt het aantal verbruikers dat met een afsluiting zou kunnen worden geconfronteerd flink toe, hetgeen niet in het belang van het betrouwbaar en doelmatig functioneren van de gasvoorziening is. De Raad acht dit artikel derhalve niet in strijd met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.
283. Wat betreft artikel 3.3.5.2 en 3.3.5.3 merkt EnergieNed op dat de nieuwe PV-er vrijwel onmogelijk het onbalansrisico kan managen van een hem onbekende grote klant die ook nog onaangekondigd mag overstappen. EnergieNed vraagt zich af waarom de grootverbruiker facturen van zijn nieuwe PV-er zou betalen en waarom een professionele grootverbruiker veel meer tijd (3 maanden) wordt gegund om zonder opzegtermijn te mogen overstappen dan een kleinverbruiker (1 week).

284. De Raad merkt ten aanzien van bovenstaande zienswijze van EnergieNed op dat de rechtvaardiging voor het onderscheid in reactietijd is gelegen in de mate waarin de desbetreffende marktpartij geacht kan worden professioneel in te kunnen springen op de in 3.3.5.1 geregelde situatie. De grootverbruikers met een gecontracteerde capaciteit tot 50.000 m³ zijn dat in mindere mate dan de vergunninghouder bij wie de programmaverantwoordelijkheid is belegd ten behoeve van kleinverbruikers. De Raad kan niet inzien waarom een PV-er 'vrijwel onmogelijk' het onbalansrisico kan managen van een hem onbekende grote klant. Juist de PV-ers die verhoudingsgewijs veel programmaverantwoordelijkheid dragen, krijgen er in het systeem van 3.3.5.1 ook veel programmaverantwoordelijkheid bij en de PV-ers die dat in mindere mate doen, krijgen dat ook in mindere mate. Op deze wijze worden de lasten naar draagkracht verdeeld. Indien zich op dit vlak toch moeilijkheden dreigen voor te doen, kan altijd in onderling overleg en snel een andere PV-er worden aangezocht. Mede daarom geldt er een termijn van 3 maanden waarbinnen zonder opzegtermijn kan worden gewisseld van erkende PV-er.
285. De Raad komt tot de conclusie dat de paragrafen 3.3.4 en 3.3.5 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB niet strijdig zijn met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

Y Het uitoefenen van programmaverantwoordelijkheid

286. De gezamenlijke netbeheerders hebben in artikel 3.5 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB regelingen voorgesteld voor het uitoefenen van programmaverantwoordelijkheid.
287. Met betrekking tot artikel 3.5 heeft de Raad geen zienswijzen ontvangen. De Raad acht artikel 3.5 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB niet in strijd met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

Z Shorthaul

288. GasTerra en NOGEPa geven in hun zienswijze aan het niet juist te vinden dat de dienst shorthaul (artikel 2.1.6 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB) wordt geschrapt. GasTerra is daarnaast van mening dat het balanceringsregime ook van toepassing moet zijn voor een shorthaulportfolio.
289. Ten aanzien van deze zienswijzen merkt de Raad op dat het voorliggende voorstel niet voorziet in het schrappen van artikel 2.1.6 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Dit is wel onderdeel van het codewijzigingsvoorstel d.d. 21 september 2007 (kenmerk 2007-

3599). Op dit onderdeel van het desbetreffende voorstel moet de Raad nog besluiten. Bij het nog te nemen besluit zal de Raad ook de zienswijze van GasTerra ten aanzien van de toepasselijkheid van het balanceringsregime betrekken.

AA Call Correction Factor

Zienswijzen

290. VME geeft in zijn zienswijze aan dat er wordt gewerkt aan het definitieve marktprocesmodel (MPM) en de verschillende detailprocesmodellen (DPM's) waarin respectievelijk op hoofdlijnen en in detail de verschillende onderdelen van het nieuwe marktmodel worden uitgewerkt. Het MPM en de DPM's omvatten in grote lijnen afspraken binnen de energiesector. De documenten hebben echter geen wettelijke status. Deze wettelijke basis wordt gelegd in de voorwaarden. VME vindt het van belang dat de voorwaarden dusdanig worden opgeschreven dat ze eenduidig interpreteerbaar zijn en dat er een harmonisatie is met de DPM's en het MPM. Als voorbeeld noemt VME daarbij de introductie van een 'call correction factor' in het DPM. Dit is een factor waarvan de definitie in de DPM's is opgenomen maar die niet als zodanig is terug te vinden in de voorwaarden. VME pleit daarom voor meer harmonisatie tussen de verschillende documenten.
291. Ten aanzien van artikel 4.1.4.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB geeft VME aan dat het percentage zou moeten worden uitgebreid met werkelijke Megawatturen. Dat zorgt voor meer helderheid van het systeem. Partijen weten dan beter waar zij aan toe zijn. VME stelt de vraag of met dit percentage de call correction factor (CCF) wordt bedoeld zoals deze in de DPM biedladder staat. VME stelt de vraag hoe de netbeheerder van het landelijk gastransportnet deze CCF bepaalt en waarom deze niet in de voorwaarden wordt opgenomen. In de DPM staat omschreven dat de CCF dient om te voorkomen dat het systeem balans signaal teveel heen en weer "slingert". Bij aanvang van het balanceringsregime wordt het CCF op 1 gezet. VME vraagt zich af waarom dit alles niet in de voorwaarden is vastgelegd. Tenslotte vraagt VME zich af hoe de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de afwijkingen ten opzichte van 1 bepaalt.

Beoordeling door de Raad

292. Ten aanzien van de zienswijze van VME met betrekking tot het opnemen van de CCF in de technische voorwaarden merkt de Raad op dat met deze factor de percentages worden bedoeld waarmee de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de af te roepen hoeveelheid gas kan corrigeren zoals omschreven in artikel 4.1.4.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Deze factor is aan het proces toegevoegd om mogelijke onvolkomenheden in de biedladdermethodiek eenvoudig te kunnen compenseren. De CCF is derhalve als zodanig in de technische voorwaarden beschreven.

293. Ten aanzien van de zienswijze van VME met betrekking tot de procedure van de hoeveelheid gas die op de biedladder wordt afgeroepen, zoals beschreven in artikel 4.1.4.1, oordeelt de Raad als volgt. Met betrekking tot de hoeveelheid gas die op de biedladder zal worden afgeroepen constateert de Raad dat dit een percentage is van het verschil tussen de voorspelde waarde van het systeem balans signaal aan het eind van het uur, en de grens tussen de donkergroene zone en de lichtgroene zone.
294. De Raad realiseert zich echter dat de hoeveelheid welke noodzakelijk is om de systeembalans te herstellen, naast de afgeroepen hoeveelheid biedladdergas, ook wordt bepaald door het marktgedrag van PV-ers. Indien het systeem balans signaal zich uit de groene zone gaat begeven, zullen PV-ers mogelijk hun neutrale positie van hun portfolio willen opzoeken om op die manier uit de onbalansheffingen te blijven. Dit betekent dat de hoeveelheid af te roepen biedladdergas niet gelijk hoeft te zijn aan de vooraf 'ingeschatte' systeemonbalans. Immers, PV-ers zullen als gevolg van hun marktgedrag ook een deel voor hun rekening nemen. Hierdoor hoeft de inzet van de biedladder maar een bepaald percentage van de systeemonbalans te bedragen.
295. Doordat het nieuwe balanceringsregime nog niet in werking is getreden is dit effect als gevolg van marktgedrag op voorhand moeilijk te voorspellen. Hierdoor is het ook moeilijk om deze percentages in de voorwaarden vast te leggen. Wel constateert de Raad dat in artikel 4.1.4.1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB is bepaald dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dit percentage, voorafgaand aan de gasdag waarop dit percentage betrekking heeft, op zijn website publiceert.
296. Doordat in ieder geval voordat de gasdag begint het te hanteren percentage op de website van de netbeheerder van landelijk gastransportnet wordt gepubliceerd is naar het oordeel van de Raad voldaan aan de noodzakelijke transparantie omtrent dit onderdeel. De Raad oordeelt dat het voorstel niet strijdig is met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.
297. Ten aanzien van het opnemen van de percentages in de voorwaarden overweegt de Raad als onderdeel van de in randnummer 76 beschreven evaluatie te zullen onderzoeken of percentages en/of eenheden kunnen worden vastgesteld ten aanzien van de af te roepen hoeveelheden gas op de biedladder.

BB Annulering gecontracteerde entrycapaciteit

298. NOGEPa constateert in zijn zienswijze dat artikel 2.1.2c van de Transportvoorwaarden Gas – LNB voorziet in de mogelijkheid tot annulering van gecontracteerde exitcapaciteit.

NOGEPa is van mening dat in een non-discriminatoire markt ook voorzien dient te worden in de mogelijkheid gecontracteerde entrycapaciteit te annuleren.

299. Ten aanzien van deze zienswijze merkt de Raad op dat de toevoeging van artikel 2.1.2c aan de Transportvoorwaarden Gas – LNB onderdeel uitmaakt van het codewijzigingsvoorstel van 5 juni 2009 (kenmerk N 2009-276). De gezamenlijke netbeheerders hebben dit voorstel echter bij brief van 20 oktober 2010 (kenmerk N 2010-453) ingetrokken. De zienswijze van NOGEPa behoeft derhalve geen bespreking.

CC Allocatierollen op entrypuncten bij productienetten

300. Met de introductie van programmaverantwoordelijkheid zijn gasproducenten anders dan bij het huidige balanceringsregime verantwoordelijk voor de hoeveelheden gas die zij het net invoeden. Deze gasproducenten zijn veelal aangesloten op een productienet en dit productienet is vervolgens aangesloten via een flens op het landelijk gastransportnet. Bij deze flens moet duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor delen van de gasstromen die het landelijk gastransportnet ingaan, de zogenaamde allocatiemethodiek.
301. Gasproducenten zullen waarschijnlijk hun programmaverantwoordelijkheid overdragen aan andere marktpartijen. Op deze manier ontstaat de situatie dat aan de productiekant van de flens een aantal producenten is en aan de gastransportnet kant een aantal PV-ers. Gasproducenten laten van oudsher de allocatiemethodiek (manier van toekennen van gasstromen aan producenten) over aan de beheerder van het gasproductienet, maar in artikel 4a van de Allocatievoorwaarden Gas hebben de gezamenlijke netbeheerders voorgesteld dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de allocatie uitvoert voor alle entry- en exitpunten, uitgezonderd de exitpunten waar het landelijk gastransportnet is verbonden met een regionaal gastransportnet. Volgens het voorgestelde artikel 4a.3.1 van de Allocatievoorwaarden Gas kunnen erkende PV-ers echter ook de netbeheerder van het landelijk gastransportnet verzoeken of een andere partij de allocatie op een entry- of exitpunt uit mag voeren. Er moet dan wel overeenstemming zijn tussen alle PV-ers. Standaard voert dus de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de allocatie uit.
302. NOGEPa geeft in zijn zienswijze het volgende aan betreffende de allocaties op de entrypuncten. Gebruikers van een punt kunnen zelf allocaties aanleveren aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, die dan worden gebruikt in plaats van de allocatiemethode die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet hanteert. In het huidige voorstel zou dat echter kunnen worden verhinderd door één enkele PV-er die besluit om niet samen met de andere PV-ers een verzoek bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in te dienen. Dat is onwenselijk, omdat er op die manier een

verschil ontstaat in de allocatie van gas in de upstream productiesystemen en die in het landelijk gastransportnet. Om dat te voorkomen zou het voldoende moeten zijn dat de beheerder van een dergelijk entrypunt, bijvoorbeeld de pijplijnoperator, het verzoek aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet doet om zelf de allocaties te mogen aanleveren. De betreffende beheerder heeft immers al overeenkomsten met producenten over de verdeling van het gas op die punten.

303. Daarnaast wordt in het betreffende artikel gesteld dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet eisen zou kunnen stellen aan het aanleveren van allocaties door een derde. NOGEPA is van mening dat die eisen zouden moeten worden beperkt tot consistentie met de cumulatieve meetgegevens en de tijdigheid van aanlevering, dat wil zeggen voldoende op tijd voor de real time allocatie. Andere eisen zouden niet moeten worden gesteld, omdat deze onderdeel zijn van de afspraken tussen de gebruikers van dat punt en daar zou de netbeheerder van landelijk het gastransportnet zich niet in moeten mengen.
304. De gezamenlijke netbeheerders motiveren het niet standaard uitvoeren van de allocaties door de beheerder van een entrypunt als volgt. Op entry punten bevindt zich vaak een aantal producenten aan de productiekant van de flens en een aantal erkende PV-ers aan de kant van het landelijke net. Deze partijen hebben onderling zakelijke relaties, waarvan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de details niet kent. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet vindt dat hij geen besluiten kan nemen ten aanzien van de overdracht van de verantwoordelijkheid betreffende de allocaties aan “zijn” PV-ers aan een derde, bijvoorbeeld aan de beheerder van het productienet dat aansluit op het entrypunt, indien deze PV-ers daar niet mee instemmen. In theorie zou het immers kunnen voorkomen dat de producenten in het productienet allocatieafspraken maken met de beheerder van dat net die ongunstig uitpakken voor een of meer PV-ers in het landelijk gastransportnet. Indien alle PV-ers op het betreffende punt akkoord zijn met de voorgestelde allocatiemethodiek, is de netbeheerder van het landelijk gastransportnet bereid om de beheerder van het productienet dat aansluit op het entrypunt verantwoordelijk te maken voor de aanlevering van allocaties.
305. De Raad is van oordeel dat de standaard allocatie door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet afdoende is voor PV-ers om hun programmaverantwoordelijkheid te kunnen dragen. Indien de beheerder van een productienet van deze standaard werkwijze wenst af te wijken, dienen naar het oordeel van de Raad alle op dat productienet aangesloten PV-ers hiermee in te stemmen. Het voordeel dat een producent bij het zelf uitvoeren van de allocaties zou kunnen hebben, weegt in het algemeen niet op tegen de moeilijkheden die een of meerdere PV-ers als gevolg hiervan kunnen ondervinden bij het uitvoeren van hun programmaverantwoordelijkheid. Indien PV-ers met dergelijke

moelijkheden worden geconfronteerd, zou dit strijdig zijn met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet. De Raad beschouwt een gezamenlijk verzoek van alle aangesloten PV-ers derhalve als een randvoorwaarde. Het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders acht de Raad niet strijdig met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

DD Allocatierollen voor aangeslotenen met exitcapaciteit

306. Voor een goed begrip van het door de gezamenlijke netbeheerders ingediende voorstel, vat de Raad het huidige allocatieproces als volgt samen. Indien PV-ers gas willen transporteren dienen zij vooraf nominaties in bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Nominaties geven aan hoeveel gas een PV-er op een bepaald exitpunt en op een bepaald uur wil onttrekken. Nominaties worden een dag tevoren (D-1) ingediend bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet meet op de gasdag zelf (D) het werkelijke volume op een exitpunt en wijst dat volume toe (alloceert) aan de PV-ers die op die exit actief zijn op grond van hun allocatierollen en op grond van hun nominaties. Een PV-er met een proportionele allocatierol zal de hoeveelheid gas, die hij heeft genomineerd en die door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet is geconfirméerd, worden gealloceerd. Er kan een verschil ontstaan tussen de som van de allocaties en het te alloceren volume, omdat PV-ers nooit 100% nauwkeurig het verbruik van hun afnemers kunnen voorspellen en nomineren. Dit verschil wordt gealloceerd aan de PV-er met de balancerende rol. Als er geen PV-ers zijn met de rol “proportioneel”, zal het te alloceren volume naar rato verdeeld worden over de PV-ers met de allocatierol “balancerend”.
307. De gezamenlijke netbeheerders hebben voorgesteld om slechts de allocatierol “balancerend” toe te staan voor aangeslotenen met exitcapaciteit. Dit is geregeld in artikel 4.o.2 van de Allocatievoorwaarden Gas. Dit houdt in dat de PV-er voor een bepaald exitpunt verantwoordelijk is voor het gehele te alloceren gasvolume. Omdat het met name bij zeer grote gasverbruikers voor kan komen dat het onbalansrisico te groot wordt voor één partij, kan de aansluiting administratief worden opgesplitst. Voor elk deel geldt dan dat voor de PV-er slechts de allocatierol “balancerend” is toegestaan. Met het oog op het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel c van de Gaswet acht de Raad het gewenst dat zoveel mogelijk uitsluitend wordt gewerkt met de allocatierol “balancerend” en dat de allocatierol “proportioneel” zoveel mogelijk wordt vervangen door handel op de TTF.
308. VME vraagt zich in zijn zienswijze af of er wel een wettelijke basis is om de allocatierol proportioneel en de allocatierol “geen allocatie” niet toe te staan voor exitpunten die zijn

verbonden met aangeslotenen met exitcapaciteit en wel voor overige exitpunten. De Raad merkt op dat de Gaswet geen specifiek regime kent voor allocatierollen. Wel stelt de Raad vast dat artikel 17b Gaswet bepaalt dat degenen die gas invoeden of onttrekken zelf programmaverantwoordelijk zijn en dat dit een actieve en dus balancerende rol impliceert en dat dit de marktwerking beoogt te vergroten. Het kader waaraan de Raad de voorwaarden toetst is opgenomen in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet. Zoals in het vorige randnummer reeds is opgemerkt, is de Raad van oordeel dat het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer in dit geval primair van belang is. De keuze om alleen de allocatierol “balancerend” toe te staan, bevordert de marktwerking. Indien de PV-er blokken gas wil kopen, moet hij dit doen via de TTF in plaats van via een partij die een proportionele allocatierol heeft. Ook de allocatierol “geen allocatie” kan via de TTF verlopen.¹⁷ Op deze manier concentreert de handel zich op de TTF, hetgeen bevorderlijk is voor de liquiditeit van de TTF. Dat de allocatierol “proportioneel” op andere exitpunten desondanks wel wordt toegestaan is ingegeven door het feit dat op de grenspunten en bij gasopslagen en gasproductienetten sprake is van een andere situatie daar in die gevallen de internationale handel het voor de hand liggende referentiekader is waarin het gebruikelijk is om te werken met een allocatierol “proportioneel”.

309. EON en EFET merken in hun zienswijze op dat als er slechts sprake is van een allocatierol “balancerend” op het exitpunt met een aangeslotene met exitcapaciteit, het (potentiële) gevaar bestaat dat de aangeslotene bedrijfsvertrouwelijke informatie met betrekking tot zijn inkoop van gas moet prijs geven. Indien de aangeslotene gas wil kopen op de TTF moet hij dit doorgeven aan de PV-er met balancerende allocatierol. Deze PV-er heeft immers deze informatie nodig om te balanceren. De Raad merkt in de eerste plaats op dat de Gaswet bepaalt dat de aangeslotene met exitcapaciteit in dit geval primair programmaverantwoordelijk is. De aangeslotene kan er ook voor kiezen om erkende PV-er te worden en de balancerende allocatierol op zich te nemen. Hij hoeft dan geen informatie over zijn TTF transacties door te geven. In de tweede plaats merkt de Raad op dat de tekst van artikel 4.o.2 van de Allocatievoorwaarden Gas de suggestie van EON om eventueel een derde partij op te dragen een geanoniseerd programma met geaggregeerde data te verstrekken aan de PV-er met de balancerende allocatierol niet uitsluit. Daarbij wijst de Raad er in dit verband op dat het de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ingevolge artikel 10c, eerste lid van de Gaswet niet is toegestaan goederen of diensten waarmee zij in concurrentie treedt te leveren.

---

¹⁷ De allocatierol “geen allocatie” is met name van belang voor PV-ers die wel capaciteit hebben maar die capaciteit om hen moverende redenen tijdelijk of voor langere tijd niet zelf willen gebruiken. Om te voorkomen dat deze PV-ers altijd nul moeten nomineren, is de rol “geen allocatie” door de gezamenlijke netbeheerders geïntroduceerd zodat de PV-ers gegarandeerd geen allocatie krijgen.

310. De Raad besluit overeenkomstig het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders nu er geen sprake is van strijdigheid met de belangen, regels en eisen genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

EE Definitie GOS

311. De gezamenlijke netbeheerders hebben voorstellen gedaan waarbij het begrip 'GOS' in de Allocatievoorwaarden Gas wordt gewijzigd. Deze wijziging staat los van het wetsvoorstel 31 904 en geeft dus ook geen invulling aan het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel gas. De aanleiding voor deze wijziging ligt in de beslissing op bezwaren inzake deel 1 van de technische voorwaarden.¹⁸ In dit besluit heeft de Raad in randnummer 190 indertijd geoordeeld dat het begrip GOS onvoldoende duidelijk in de voorwaarden omschreven was. Hoewel in de Begrippenlijst het begrip GOS, zijnde gasontvangststation, werd gedefinieerd als een administratief verzamelpunt, werd in de voorwaarden GOS ook als een fysiek punt bedoeld. De Raad was dan ook van mening dat het begrip "GOS" nader omschreven diende te worden en zou daartoe een verzoek doen bij de gezamenlijke netbeheerders.
312. Bij brief van 2 november 2007 (kenmerk 102843/1) heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders verzocht een voorstel tot wijziging van de voorwaarden in te dienen met betrekking tot de definitie van het begrip 'GOS' in de Begrippenlijst Gas. Naar aanleiding van dit verzoek hebben de gezamenlijke netbeheerders op 28 juli 2008 een codewijzigingsvoorstel inzake de definitie van het begrip 'GOS' bij de Raad ingediend.¹⁹
313. Op 16 februari 2009 hebben de gezamenlijke netbeheerders bij brief²⁰ aangegeven dat, als gevolg van het nemen van de beslissing op bezwaren deel 2 van de technische voorwaarden²¹, zij tot de conclusie zijn gekomen dat het eerder ingediende codewijzigingsvoorstel ten aanzien van het begrip 'GOS' niet meer valide is. Dit is voor de gezamenlijke netbeheerders de reden geweest om het codewijzigingsvoorstel inzake het begrip 'GOS' in te trekken.

---

¹⁸ Beslissing op bezwaren inzake de vaststelling van de Gasvoorwaarden deel 1, zaaknummer 102379_1/52, 29 oktober 2007.

¹⁹ Codewijzigingsvoorstel inzake definitie van GOS, kenmerk N 2008-143, 28 juli 2008.

²⁰ Codewijzigingsvoorstel definitie GOS, kenmerk N2009-237, 9 februari 2009.

²¹ Beslissing op bezwaren met betrekking tot de vaststelling van de Gasvoorwaarden deel 2, zaaknummer 102500_1/15, 29 oktober 2007.

314. In het inleidende voorstel van 30 september 2009 hebben de gezamenlijke netbeheerders voorgesteld om in de inhoudsopgave en de artikelen 4.1.3, 4.2, 4.2.1, 4.2.2, 4.4.1, 4.6.1, 4.6.4, 4.8.1, 4.8.2, 4.8.3, 4.8.4, 5.1, 5.1.1, 5.1.4, 5.1.5, 5.3.1, B1.5.1.1, B1.5.1.2, B1.5.1.3, B1.5.1.6, B2, B2.4, B2.5, B2.5.1, B2.5.2, B2.5.3, B3.1, B3.1.1, B3.3.1, B4.1, B4.1.1, B5.2.3, B5.2.4, B5.3.1, B5.5, B5.5.1, B5.6, B6.2.3.2, B6.2.5.1, B6.2.5.2, B6.4.1, B6.4.2.1, B6.4.2.2, B6.4.2.3, B6.4.2.4, B6.5 en B6.5.1 van de Allocatievoorwaarden Gas het begrip 'GOS' te vervangen door het begrip 'netgebied'.
315. In het errata-voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders in de Begrippenlijst Gas een definitie van 'netgebied' voorgesteld. Deze definitie luidt als volgt:

Netgebied

Onderdeel van een regionaal gastransportnet van één regionale netbeheerder

- a. dat wordt gebruikt als administratief verzamelpunt ten behoeve van de uitvoering van de allocatie van gasstromen van tussen het landelijk gastransportnet en een regionaal gastransportnet zoals bedoeld in hoofdstuk 2 van de Allocatievoorwaarden Gas.*
- b. waarbinnen de invoeding, eventueel gecorrigeerd voor netkoppelingen tussen de regionale gastransportnetten, gealloceerd wordt naar de afnemers.*
- c. dat wordt begrensd door de aansluitingen en de systeemverbindingen die hiermee verbonden zijn.*
- d. dat niet opdeelbaar is in twee of meer gebieden die op zichzelf ook weer een netgebied zouden kunnen vormen.*

316. Er zijn ten aanzien van de voorgestelde wijziging geen zienswijzen ingediend door belanghebbenden. Naar het oordeel van de Raad is met het vervangen van het begrip 'GOS' door het begrip 'netgebied' voldaan aan het eerder gedane verzoek van de Raad.

FF Guidelines for good practices for gas balancing

317. APX-ENDEX en EnergieNed merken op dat de Guidelines of Good Practice for Gas Balancing (GGPGB) vereisen dat de transmissiesysteembeheerder rapporteert over de mate waarin zijn balanceringsregime afwijkt van buitenlandse balanceringsregimes, de gevolgen die dat heeft voor (grensoverschrijdende) handel en mogelijke oplossingen om deze (negatieve) gevolgen te verminderen.
318. De Raad is het met APX-ENDEX en EnergieNed eens dat het belangrijk is dat het transport van gas binnen Europa niet wordt gehinderd door te grote verschillen tussen balanceringsregimes in Europa. Sinds de opstelling van de niet bindende GGPGB in 2006 is echter het Derde Pakket aan energiemaatregelen aangenomen dat op 3 maart 2011 in werking treedt. Om grensoverschrijdende problemen het hoofd te kunnen bieden

is voorzien in de opstelling van zogenaamde Framework Guidelines. Deze worden in eerste instantie door de gezamenlijke toezichthouders²² van de lidstaten opgesteld. Ook de Raad speelt hierin een actieve rol. De gezamenlijke Europese transmissiesysteembeheerders, verenigd in de ENTSOG, waar GTS als netbeheerder van het landelijke gastransportnet ook onderdeel van is, stellen op basis van deze Framework Guidelines netwerk codes vast. Na goedkeuring van deze codes door de Commissie en door de Europese toezichthouder ACER, zijn deze codes bindend voor elke transmissiesysteembeheerder. Zowel ACER als de Raad zal op de correcte uitvoering van deze codes toezicht houden.

319. De opstelling van een rapport zoals door APX-ENDEX en EnergieNed voorgesteld zou onderdeel uit kunnen maken van de maatregelen die voortvloeien uit het Derde Pakket. Nu echter een dergelijke verplichting thans nog niet bestaat, is de Raad van oordeel dat hij deze ook niet aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet kan opleggen.
320. De uitwerking van het nieuwe balanceringsregime op het gastransport binnen Europa kan hoe dan ook slechts worden beoordeeld nadat het nieuwe balanceringsregime in werking is getreden. In randnummer 77 is reeds aangegeven dat indien uit de evaluatie blijkt dat het systeem van cumulatieve uralancering het transport binnen Europa hindert, het van belang is om deze belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen. De Raad is echter van oordeel dat het nieuwe balanceringsregime in zijn totaliteit reeds een belangrijke bijdrage vormt aan een verbeterde werking van de gasmarkt in Nederland en in Europa.

GG Complexiteit balanceringsregime

321. VEMW stelt dat de complexiteit van het nieuwe balanceringsregime in strijd is met artikel 12f van de Gaswet, omdat het een belemmering vormt voor toetreding. Ook Centrica stelt dat het voorgestelde balanceringsregime erg complex is.
322. De Raad merkt op dat de complexiteit voor een belangrijk deel het gevolg is van de real time informatie voorziening over de balanspositie van de PV'er en het systeem. Dit stelt PV-ers in staat om zelf in balans te blijven en zo het systeem in balans te houden. De voordelen hiervan wegen volgens de Raad op tegen de nadelen. Deze informatievoorziening wordt overigens voorgeschreven door het nieuwe artikel 10, eerste lid, van de Gaswet. Een ander complex aspect is de splitsing van de voormalige shipper rol in entry en exit PV-ers en de daaruit voortvloeiende oprichting van het VPPV. Dit aspect is echter een directe vertaling van het nieuwe artikel 17b van de Gaswet.

---

²² Maar zo spoedig mogelijk door ACER zelf.

323. Concluderend stelt de Raad vast dat de mogelijke complexiteit in belangrijke mate voortvloeit uit de Gaswet. Deze mogelijke complexiteit levert echter belangrijke voordelen op voor PV-ers, zoals de genoemde informatievoorziening. De Raad ziet derhalve geen strijdigheid met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

HH Stuurinformatie

324. De gezamenlijke netbeheerders hebben in de artikelen 1.1.3, 2.0.1, 2.0.2, 2.0.3, 2.0.4, 2.0.5, 2.0.6, 2.0.7, 2.0.8, 2.0.9, 4.1.0, 4.2.1a, 4.2.1, 4.2.2, 4.3.1, 4.3.1.2, 4.3.1.3, 4.3.1.4, 4.3.1.5, 4.3.1.6, 4.3.1.7, 4.3.1.8, 4.3.1.9, 4.3.1.10, 4.5.2, 4.6.0, 4.8, 4a, 4a.4, 4a.4.1, 4a.4.2, 4a.4.3, 4a.4.4, 6, 6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, B1.2.7a, B1a, B1a.1, B1a.2, B1a.2.1, B1a.2.2, B1a.2.3, B1a.2.4, B1a.2.5, B1a.2.6, B1a.2.7, B1a.2.8, B1a.2.9, B1a.2.10, B1a.3, B1a.3.1, B1a.3.2, B1a.4, B1a.4.1, B1a.4.1.1, B1a.4.1.2, B1a.4.1.3, B1a.4.1.4, B1a.4.1.5, B1a.4.1.6, B1a.4.2, B1a.4.2.1, B1a.4.2.2, B2a, B2a.1, B2a.2.1, B2a.2.2, B2a.3, B2a.4, B2a.5, B2a.5.1, B2a.5.2 en B5.6.5a van de Allocatievoorwaarden Gas en de artikelen 4.1.2.3, 4.1.6, 4.1.6.1, 4.1.6.2, 4.1.6.3 en 4.1.6.4 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB voorstellen gedaan ten aanzien van de stuurinformatie.
325. Alvorens de voorstellen ten aanzien van het onderwerp stuurinformatie inhoudelijk te bespreken, hecht de Raad er aan in het kort een aantal aspecten ervan te bespreken. Ten eerste zal worden ingegaan op de vraag wat stuurinformatie is, ten tweede wordt ingegaan op het belang van goede stuurinformatie, ten derde wordt ingegaan op de eisen die aan stuurinformatie kunnen of moeten worden gesteld, ten vierde wordt besproken op welke wijze de kwaliteit van de stuurinformatie kan worden gereguleerd en ten vijfde wordt bezien op welke wijze de gezamenlijke netbeheerders aan een en ander invulling hebben gegeven. Vervolgens zal de Raad overgaan tot de beoordeling van de voorstellen en de door belanghebbenden ingediende zienswijzen met betrekking tot het onderwerp stuurinformatie.

Inhoud en strekking van het begrip 'stuurinformatie'

Wat is stuurinformatie?

326. Stuurinformatie heeft betrekking op de informatieverstrekking van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet aan individuele PV-ers. Deze stuurinformatie die, binnen de gasdag, ieder uur wordt verstrekt heeft betrekking op de balanceringsstatus van de portfolio van een PV-er. Onder balanceringsstatus wordt verstaan het verschil tussen het ingediende programma en de allocatie. Stuurinformatie is een algemeen begrip waarbij men onderscheid kan maken in het Portfolio Onbalans Signaal (hierna POS) en de Near-

Real-Time-Allocatie (hierna: NRTA). Het POS is de informatie die aan de PV'er wordt verstrekt voor wat betreft de balanceringsstatus voor een bepaald gasuur. De NRTA speelt een belangrijke rol voor het POS omdat de NRTA de basis vormt voor het POS. De NRTA worden samengesteld uit twee deelallocaties, te weten:

- a. allocatie voor aansluitingen op het landelijk gastransportnet uitgevoerd door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet;
- b. allocatie voor aansluitingen op de regionale gastransportnetten die worden uitgevoerd door het Centraal Systeem Stuurinformatie (hierna: CSS).

327. Deze deelallocaties worden samengesteld aan de hand van de meetinformatie van uurlijks uitgelezen meetinrichtingen die geplaatst zijn bij ongeveer 2000 grootverbruikers, verdeeld over zowel het landelijke als de regionale gastransportnetten. Voor de regionale gastransportnetten worden de uurlijkse meetgegevens aangeleverd door erkende meetverantwoordelijken en voor het landelijk gastransportnet worden de uurlijkse meetgegevens door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet aangeleverd. Voor de overige aansluitingen, bestaande uit circa 6 miljoen kleinverbruikers, worden de allocaties vastgesteld aan de hand van 'ingeschatte' verbruiksprofielen die dagelijks worden aangeleverd door de regionale netbeheerders aan het CSS.
328. Naast de NRTA worden er door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ook zogenaamde Off-Line-Allocaties (hierna: OLA) uitgevoerd. Deze OLA zijn allocaties die in de loop van de kalendermaand volgend op de gasmaand worden uitgevoerd. De basis van de OLA vormen de resultaten van de maandallocaties zoals de netbeheerders die uitvoeren. De OLA vormen de basis voor de verrekening (settlement) van het gas. Deze verrekening van het gas wordt in het voorstel in eerste instantie uitgevoerd aan de hand van de NRTA. Wanneer er echter afwijkingen tussen de NRTA en de OLA zijn opgetreden dan zullen de afwijkingen, in tegenstelling tot de onbalansafrekening, voor de verrekening van het gas worden gecorrigeerd.
329. Om onbalans te voorkomen is het voor PV-ers van belang om hun portfolio's gedurende de gasdag in balans te houden. Doordat de gasvraag binnen de gasdag op de exitpunten gaat variëren dienen PV-ers dit op de entypunten te compenseren. Doordat een deel van de gasvraag van een portfolio temperatuursafhankelijk is, en een deel niet, is deze gasvraag moeilijk te voorspellen. Hierdoor lopen PV-ers onbalansrisico's. Indien PV-ers gedurende de gasdag stuurinformatie in de vorm van het POS ontvangen kunnen zij de onbalansrisico's verminderen. Om verschillen tussen POS en onbalansverrekening te voorkomen zal in het voorstel de onbalansverrekening tot stand komen op basis van het POS, welke tot stand komt aan de hand van de NRTA. Dit in tegenstelling tot de huidige methodiek waarbij de onbalansafrekening tot stand komt aan de hand van een

maandelijkse allocatie. Doordat in het voorstel de stuurinformatie, in de vorm van het POS, wordt gebruikt als basis voor de onbalansverrekening acht de Raad de kwaliteit van de stuurinformatie van groot belang. Enerzijds zullen door deze maatregel 'fouten' in de stuurinformatie geen gevolgen hebben voor de onbalansafrekening. Immers, wanneer een PV-er zijn portfolio bijstuurt aan de hand van foutieve stuurinformatie zal deze niet geconfronteerd worden met onbalans. Anderzijds zullen PV-ers als gevolg van foutieve stuurinformatie wel verkeerde balanceeracties gaan ondernemen die de systeembalans zullen ondermijnen. Stuurinformatie van onvoldoende kwaliteit is daarom slecht voor het doelmatig handelen van netgebruikers en het doelmatig functioneren van de gasvoorziening. Daarnaast zullen er in het geval van slechte stuurinformatie grote verschillen ontstaan tussen de onbalansverrekening en de settlement van het gas. Dit is slecht voor de ontwikkeling van het handelsverkeer in Nederland. Daarom acht de Raad het van belang dat PV-ers gedurende de gasdag kunnen beschikken over kwalitatief goede stuurinformatie om aan de hand hiervan de juiste balanceeracties te kunnen uitvoeren. De Raad zal daarom eerst duidelijkheid geven over de kwaliteitseisen die dienen te gelden voor de stuurinformatie.

Welke kwaliteitseisen kunnen aan de stuurinformatie worden gesteld?

330. Ten aanzien van de kwaliteitseisen die gelden voor stuurinformatie verwijst de Raad naar artikel 21, tweede lid, van Verordening (EG) Nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad:

Om de netgebruikers in staat te stellen tijdig corrigerende maatregelen te nemen, verstrekken de transmissiesysteembeheerders voldoende, tijdige en betrouwbare online-informatie over de balanceringsstatus van de netgebruikers. De verstrekte informatie is een afspiegeling van het niveau van de informatie die de transmissiesysteembeheerder tot zijn beschikking heeft, en sluit aan bij de verrekeningsperiode waar over onbalanskosten worden berekend. Voor deze informatie krachtens dit lid worden geen kosten in rekening gebracht.

De Raad constateert dat uit de Verordening volgt dat aan stuurinformatie kwaliteitseisen dienen te worden gesteld ten aanzien van volledigheid, tijdigheid en betrouwbaarheid.

Hoe kan de kwaliteit van de stuurinformatie worden gereguleerd?

331. Nu er duidelijkheid is ten aanzien van de vraag of er kwaliteitseisen dienen te gelden voor stuurinformatie moet de vraag worden gesteld welke kwaliteitseisen zouden moeten gelden en hoe deze kwaliteitseisen onderdeel kunnen worden gemaakt van de regulering. De Raad wijst in dit verband op artikel 12f, eerste lid, onderdeel e Gaswet. Op grond van dit artikel komt de Raad tot de conclusie dat de kwaliteitseisen met betrekking tot stuurinformatie dienen te worden opgenomen in de technische voorwaarden.

332. Doordat de Gaswet verder geen duidelijkheid geeft over de wijze waarop dit moet worden uitgevoerd heeft de Raad zich afgevraagd hoe kwaliteitseisen in de voorwaarden kunnen worden opgenomen. In dit verband verwijst de Raad naar een gepubliceerd visiedocument over kwaliteitsregulering voor distributienetten.²³ Hoewel het document betrekking heeft op distributienetten kunnen ten aanzien van kwaliteitsregulering parallellen worden getrokken met de stuurinformatie. In paragraaf 4.3.1 van genoemd visiedocument worden instrumenten beschreven die kunnen worden gebruikt voor kwaliteitsregulering. Deze instrumenten zijn outputregeling en inputregeling.
333. In het geval van outputregulering worden er eisen gesteld aan de uitvoer (output) van een proces. Binnen het systeem van outputregulering kan daarbij onderscheid worden gemaakt in outputregulering met financiële prikkels en outputregulering met normen. In het eerste geval wordt de output gekoppeld aan financiële prikkels. In zo'n systeem zal het bedrijfseconomisch optimum van een netbeheerder gelijk zijn aan het maatschappelijke optimum. De geëigende manier om dit te doen zou zijn door middel van het introduceren van financiële instrumenten, zoals bonus-malus-systemen. In het geval van outputregulering met normen zullen minimale kwaliteitseisen voor de uitvoer (output) van een proces worden vastgesteld. Deze minimale kwaliteitseisen dienen dan in de technische voorwaarden te worden vastgelegd.
334. Wanneer het niet goed mogelijk is om financiële prikkels en/of minimale kwaliteitseisen vast te stellen, bijvoorbeeld door het ontbreken van ervaringscijfers of benchmarks ten aanzien van de minimale kwaliteitseisen, is het niet mogelijk om outputregulering toe te passen. In zulke gevallen dienen in ieder geval de kwaliteitsaspecten van het proces zelf, en de bijbehorende invoer (input) ervan te worden beschreven en te worden vastgelegd in de technische voorwaarden. Door het vastleggen van de eisen ten aanzien van de invoer en het proces zelf, kunnen dan de minimale kwaliteitseisen die voor de uitvoer zouden moeten gelden worden gegarandeerd. Zo'n systeem wordt inputregulering genoemd. Hoewel inputregulering suboptimaal is in vergelijking met outputregulering, kan inputregulering wel binnen de regulering worden toegepast.
- Is er in het voorstel invulling gegeven aan kwaliteit?*
335. Nu er duidelijkheid is over hoe de kwaliteitseisen in de voorwaarden kunnen worden opgenomen kan de vraag worden gesteld of in het voorstel hier een juiste invulling aan is gegeven. De Raad stelt vast dat de onderhavige voorstellen geen systeem van outputregeling bevatten. De Raad ziet enerzijds wel dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet periodieke kwaliteitsrapportages over de NRTA opstelt en deze

---

²³ 'Zorgen voor optimale energiedistributienetten', Energiekamer NMa, februari 2010.

bespreekt met de marktpartijen. Anderzijds constateert de Raad dat er geen minimale normen ten aanzien van bijvoorbeeld volledigheid, tijdigheid en betrouwbaarheid zijn opgesteld en dat deze niet in de technische voorwaarden zijn opgenomen.

336. De Raad constateert verder dat de voorstellen met betrekking tot de stuurinformatie wel een systeem van inputregulering bevatten. Dit wordt duidelijk doordat enerzijds in de artikelen 4.1.2.5 en 4.1.3.9 van de Meetvoorwaarden Gas - RNB en in paragraaf 2.0 van de Allocatievoorwaarden Gas de aanlevering van uurlijkse meetgegevens ten behoeve van de NRTA is vastgelegd. Daarnaast zijn in de bijlagen van de Allocatievoorwaarden Gas regels omtrent de uitvoering van het NRTA proces vastgelegd. De Raad concludeert dat hiermee ten aanzien van de stuurinformatie een invulling is gegeven aan inputregulering en dat dit in de technische voorwaarden is opgenomen.

Informatieverzoek

337. De Raad heeft in het informatieverzoek de gezamenlijke netbeheerders gevraagd om informatie te verstrekken omtrent de kwaliteit van de stuurinformatie. Dit is enerzijds gedaan om een antwoord te krijgen op de vraag of de kwaliteit van de stuurinformatie voldoende is om met het nieuwe balanceringsregime te kunnen beginnen. Daarnaast wilde de Raad de mogelijkheden van een outputregulering onderzoeken. Tenslotte wilde de Raad onderzoeken welke uitvaloorzaken kunnen worden herkend in de processen die leiden tot stuurinformatie en die de kwaliteit van de stuurinformatie beïnvloeden. De Raad heeft hiertoe de gezamenlijke netbeheerders gevraagd rapportages aan te leveren over de kwaliteit van de stuurinformatie. In het bijzonder is daarbij informatie opgevraagd over de volledigheid, tijdigheid en betrouwbaarheid van de stuurinformatie.
338. De reactie op het informatieverzoek, waarin de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een nadere analyse geeft van de verschillen tussen NRTA voor de aansluitingen op de regionale gastransportnetten en OLA over de verbruiksmoed februari 2010, levert het volgende beeld op:
- op dagniveau is de gemiddelde afwijking van NRTA ten opzichte van OLA per shipper zo'n 6% waarbij uitschieters tot 13% voorkomen;
  - op transportniveau is de gemiddelde uurafwijking van NRTA ten opzichte van OLA per shipper 8% waarbij uitschieters tot 18 % voorkomen;
  - op afname categorieniveau is de gemiddelde afwijking van NRTA ten opzichte van OLA per shipper 11% waarbij uitschieters tot 20 % voorkomen.
339. Om inzicht te krijgen in de oorzaken van de fouten in de NRTA heeft de Raad in het informatieverzoek de gezamenlijke netbeheerders gevraagd rapporten aan te leveren over de uitval van de invoergegevens van de stuurinformatie. Gevraagd is om de volledigheid en tijdigheid van de informatie te rapporteren.

340. Op grond van de aangeleverde informatie constateert de Raad dat de meeste uitval wordt veroorzaakt door niet aangeleverde uurlijkse meetinformatie van afnemers die moeten beschikken over een uurlijks uitleesbare meetinrichting. Voor afnemers met een jaarafname van meer dan 1 miljoen m³ geldt deze verplichting omdat het afnamepatroon van deze afnemers dermate onvoorspelbaar is dat voor de NRTA uurlijkse meetinformatie noodzakelijk is. Een tweede uitvalsoorzaak betreft de aanlevering van onjuiste stamgegevens uit de aansluitregisters van enkele regionale netbeheerders. Een derde uitvalsoorzaak treedt op voor afnemers die beschikken over een dagelijks uitleesbare meetinrichting. Voor deze afnemers zal de OLA worden uitgevoerd aan de hand van de dagelijks aangeleverde meetinformatie, echter de NRTA zal worden gebaseerd op het geschatte profielverbruik. Doordat het ene gegeven een gemeten verbruik is en het andere een geschat verbruik kunnen afwijkingen tussen NRTA en OLA optreden.

Beoordeling door de Raad

341. Op basis van de reactie op het informatieverzoek constateert de Raad dat afwijkingen voorkomen tussen de NRTA en de OLA. Deze afwijkingen tasten de kwaliteit van de stuurinformatie aan doordat de betrouwbaarheid ervan verslechtert. De Raad heeft zich de vraag gesteld of afwijkingen tussen NRTA en OLA mogen voorkomen. De Raad is van oordeel dat enerzijds de NRTA zoveel mogelijk vrij van fouten moet zijn, maar dat op voorhand fouten in de NRTA nooit helemaal kunnen worden uitgesloten. Wel vindt de Raad dat de minimumkwaliteit van de NRTA gewaarborgd moet zijn. Kwaliteitseisen ten aanzien van stuurinformatie dienen daarom in de technische voorwaarden te zijn opgenomen.
342. In randnummer 335 heeft de Raad reeds geconstateerd dat voor de stuurinformatie geen outputregulering wordt toegepast. Het feit dat geen outputregulering wordt voorgesteld maakt het voorstel naar het oordeel van de Raad niet strijdig met artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet. Niettemin zal de Raad na inwerkingtreding van onderhavig besluit blijven volgen of inputregulering voldoet.
343. Nu outputregulering niet wordt toegepast kan de vraag worden gesteld hoe de kwaliteit van de stuurinformatie gewaarborgd kan worden. In randnummer 336 van onderhavig besluit heeft de Raad reeds geconstateerd dat, hoewel suboptimaal, inputregulering een bruikbaar instrument is om de kwaliteit van de stuurinformatie te waarborgen. Ook heeft de Raad geconstateerd dat de gezamenlijke netbeheerders in het voorstel een invulling aan inputregulering hebben gegeven. Echter uit de resultaten van het informatieverzoek is naar voren gekomen dat in het proces dat leidt tot stuurinformatie uitval voorkomt. De Raad heeft zich naar aanleiding van deze constatering de vraag gesteld of in de

beschrijving van de in de technische voorwaarden op te nemen inputregulering hier wel voldoende rekening mee is gehouden. Ten aanzien van de uitval constateert de Raad dat er voldoende maatregelen zijn genomen om deze te beperken. Dit wordt duidelijk doordat er vanuit netbeheerders en vanuit de markt acties zijn ondernomen om ontbrekende uurlijkse meetinrichtingen te plaatsen en verbeteracties zijn ondernomen in de aanlevering van gegevens van de regionale netbeheerders aan het CSS. Op grond van deze constatering heeft de Raad daarom het gerechtvaardigde vertrouwen dat door het toepassen van inputregulering de kwaliteit van de stuurinformatie voldoende geborgd is om met het nieuwe balanceringsregime te kunnen beginnen. De Raad concludeert dat met de inputregulering ten aanzien van de stuurinformatie en de wijze waarop deze regeling is vormgegeven het voorstel niet strijdig is met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

Evaluatie

344. Hoewel de invulling van inputregulering in de technische voorwaarden niet strijdig is met de voornoemde criteria van de Gaswet is de Raad de opvatting toegedaan dat na de inwerkingtreding van het nieuwe marktmodel een aanvullend onderzoek naar outputregulering gewenst is. De belangrijkste reden hiervoor is dat de Raad, zoals in randnummer 333 reeds aangegeven, van oordeel is dat outputregulering een beter instrument voor kwaliteitsregulering is dan inputregulering. Dit is de reden dat de Raad het wenselijk acht dat ten aanzien van de stuurinformatie op termijn ook outputregulering zal worden toegepast. Hiertoe zal de Raad 12 maanden nadat het nieuwe marktmodel in werking is getreden een evaluatie naar de werking van het nieuwe regime gaan uitvoeren. Onderdeel van deze evaluatie zal in ieder geval een onderzoek zijn naar de afwijkingen tussen NRTA en OLA. Ten aanzien van het vaststellen van minimale kwaliteitseisen zal worden onderzocht welke normen dienen te gelden ten aanzien van de volledigheid, tijdigheid en betrouwbaarheid van de NRTA en het POS. Ten aanzien van inputregulering zal de Raad onderzoeken of er nog correctieve maatregelen in de technische voorwaarden dienen te worden opgenomen teneinde de kwaliteit van de NRTA te kunnen verbeteren. Daarbij zal de Raad tijdens de evaluatie onderzoeken of de bepalingen ten aanzien van de inputregulering in de voorwaarden dienen te worden aangepast.

Zienswijzen

Tijdigheid en nauwkeurigheid van stuurinformatie

345. In zijn zienswijze benadrukt GasTerra dat ten aanzien van de NRTA het van belang is om te kunnen beschikken over een tijdig en voldoende nauwkeurig POS. Ten aanzien van het POS doet GasTerra daarbij een tweetal voorstellen. GasTerra constateert dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet wordt verplicht toe te zien op de kwaliteit

van het stuursignaal door middel van een systeem van bewaking, rapportage en kwaliteitsborging. Maat voor de kwaliteit is daarbij het verschil tussen de NRTA en de maandelijkse allocaties achteraf, kortom de omvang van de “settlement” per meetpunt. In eerste instantie kan worden volstaan met bewaken, rapporteren en het waar nodig nemen van verbeteracties. Na verloop van tijd (bijvoorbeeld 1 jaar) zou echter een norm gesteld moeten worden voor het maximaal acceptabele verschil, bijvoorbeeld 2%. Structurele afwijkingen van de norm moeten worden gerapporteerd, waarna actie moet worden ondernomen om de mate van afwijkingen in te perken.

346. GasTerra stelt verder voor dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet “regelmatig (bijvoorbeeld op maandbasis) de gasbalans over het hele systeem publiceert en significante / structurele afwijkingen buiten te stellen normen op basis van acceptabele meetfouten verklaart en acties onderneemt om die afwijkingen te herstellen”.
347. VME heeft tijdens de hoorzitting aangegeven dat de kwaliteit van de stuurinformatie van belang is. VME vindt het belangrijk dat de stuurinformatie zo correct en volledig mogelijk is. VME pleit er daarom voor om hierover een kwaliteitsnorm in de technische voorwaarden op te nemen.
348. Ten aanzien van deze zienswijzen van GasTerra en VME merkt de Raad op dat hij de zorg over de kwaliteit van de stuurinformatie deelt. Ten aanzien van het voorstel van GasTerra stelt de Raad vast dat hierin een systeem wordt beschreven dat sterke overeenkomsten vertoont met de outputregulering zoals beschreven in randnummer 333 van onderhavig besluit. In randnummer 336 heeft de Raad reeds geconcludeerd dat outputregulering als het beste instrument wordt gezien om de kwaliteit van de stuurinformatie te borgen. In randnummer 344 heeft de Raad aangekondigd als onderdeel van een evaluatie na 12 maanden te zullen gaan onderzoeken of het regime voldoende is ontwikkeld om outputregulering toe te passen.

Correcties in onbalansverrekeningen

349. GasTerra geeft aan dat achteraf gevonden fouten niet in de onbalansverrekeningen betrokken moeten worden, maar uitsluitend in de maandallocaties achteraf gecorrigeerd moeten worden, en zodoende tot uiting moeten komen in de omvang van de settlement.
350. De Raad constateert dat de wijze waarop de onbalansafrekening wordt uitgevoerd is beschreven in de artikelen 4.1.4.2a, 4.1.4.2b, 4.1.4.2c, 4.1.4.3a, 4.1.4.3b en 4.1.4.3 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB. In deze artikelen wordt beschreven dat verrekening van onbalans in het geval van een gastekort- en gasoverschotsituatie zal worden uitgevoerd aan de hand van het POS. Ten aanzien van ontstane verschillen tussen het

POS en de OLA constateert de Raad dat in artikel 4.1.6.2 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB en artikel 4.6.o van de Allocatievoorwaarden Gas deze procedure beschreven is. De Raad constateert dat wanneer afwijkingen tussen POS, NRTA en OLA zijn opgetreden deze door middel van de OLA in de settlement zullen worden gecorrigeerd. De Raad oordeelt dat de zienswijze van GasTerra op dit punt overeenkomt met de in de voorwaarden beschreven procedure.

Focus op correctheid van stuurinformatie

351. In zijn zienswijze geeft EnergieNed aan dat het huidige wijzigingsvoorstel alleen de nadruk legt op tijdige stuurinformatie, maar dat de focus op de correctheid van deze informatie ontbreekt. Dit creëert volgens EnergieNed onnodige risico's voor het POS voor PV-ers.
352. Ten aanzien van deze zienswijze van EnergieNed deelt de Raad de zorg over de correctheid van de stuurinformatie. Wel heeft de Raad in randnummer 336 geconstateerd dat een systeem van inputregulering waarborgen biedt ten aanzien van de kwaliteit van de stuurinformatie. Immers door het vastleggen van de invoergegevens en het beschrijven van de NRTA en OLA in de voorwaarden kunnen de minimale kwaliteitseisen worden gewaarborgd. In randnummer 344 heeft de Raad aangekondigd als onderdeel van een evaluatie na 12 maanden te zullen gaan onderzoeken of het regime voldoende is ontwikkeld om outputregulering te kunnen introduceren.

Herberekening onbalansafrekening aan de hand van de OLA

353. LTO Noord Glaskracht geeft aan bezwaar te maken tegen artikel 4.6.o van de Allocatievoorwaarden Gas. Hierin wordt voorgesteld dat de onbalansafrekening van PV-ers tot stand komt op basis van de NRTA en dat deze niet opnieuw wordt berekend aan de hand van de OLA. Volgens LTO Noord Glaskracht zullen de meetwaarden van de real time allocaties grote fouten ten opzichte van de definitieve (en juiste) meetwaarden opleveren, doordat de kwaliteit van het stuursignaal / near time allocaties ernstig te wensen over laten. De grote meetfoutrisico's komen gezien de systematiek voor rekening van PV-ers die deze zullen afwentelen op de eindverbruikers. Door genoemde risico's loopt de beoogde toepassing van assistentiegas gevaar. Volgens LTO Noord Glaskracht kunnen juist glastuinbouwondernemingen een belangrijke bijdrage leveren aan dit assistentiegas.
354. Ten aanzien van de constatering van LTO Noord Glaskracht dat afwijkingen voorkomen tussen NRTA en OLA verwijst de Raad naar randnummer 331 van dit besluit. Hierin oordeelt de Raad dat afwijkingen tussen NRTA en OLA mogen voorkomen. Ten aanzien van de zienswijze dat de onbalansafrekening niet dient te worden uitgevoerd op basis van de NRTA maar op basis van de OLA, verwijst de Raad in de eerste plaats naar de

memorie van toelichting bij het wetsvoorstel 31 904.²⁴ Hierin wordt aangegeven dat de 'onbalans wordt afgerekend op basis van het verschil tussen het ingediende programma en de verstrekte stuurinformatie'. Hieruit kan volgens de Raad worden opgemaakt dat de NRTA als basis moet dienen voor de onbalansverrekening. De Raad ziet in dat wanneer de kwaliteit van de NRTA onvoldoende blijkt te zijn dit mogelijk negatieve gevolgen heeft voor de toepassing van assistentiegas. Dit verhoudt zich slecht met het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de gasmarkt. De Raad kan echter op voorhand moeilijk bepalen wat de minimale kwaliteit van de NRTA zal moeten zijn voor de toepassing van assistentiegas. De Raad zal zoals eerder genoemd in randnummer 344 een evaluatie hiervoor gaan uitvoeren. Strijdigheid met de belangen, regels en eisen als genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet heeft de Raad op dit punt daarom niet kunnen constateren.

Realisatie van de stuurinformatie

355. In zijn zienswijze onderschrijft EON het belang van near time allocation data waarmee PV-ers op een juiste manier hun portfolio's kunnen sturen. Een belangrijke factor hierin is volgens EON dat zowel de netbeheerder van het landelijk gastransportnet als de regionale netbeheerders hun kosten, die nodig zijn voor het in stand houden van een 24 uursdienst, kunnen terugverdienen.
356. LTO Noord Glaskracht stelt zich op het standpunt dat de realisatie van het stuursignaal niet primair het belang van de eindgebruiker, maar het belang van een goede marktwerking dient. LTO Noord Glaskracht heeft er daarom bezwaar tegen dat de kosten voor het stuursignaal worden neergelegd bij de eindverbruiker.
357. Ten aanzien van de realisatie van de stuurinformatie verwijst de Raad in eerste instantie naar randnummer 40 en bijlage 2 van het tariefbesluit 2010 (kenmerk: 103263/3/4). In dit besluit worden de kosten van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet voor stuurinformatie in de tarieven opgenomen. De Raad zal ten aanzien van de kosten die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet als gevolg van nieuwe investeringen ten behoeve van de stuurinformatie (voor bijvoorbeeld het POS en SBS) maakt, een beslissing nemen in het kader van de tariefregulering.²⁵ Voor zover de zienswijze van LTO Noord Glaskracht betrekking heeft op de investeringen die afnemers moeten plegen voor het aanpassen van meetinrichtingen, waarbij deze geschikt dienen te worden gemaakt voor uurlijkse uitlezing, verwijst de Raad naar het besluit inzake het stuursignaal van 25 november 2008 (kenmerk 102973-8) en de beslissing op bezwaren inzake het stuursignaal van 7 juli 2009 (kenmerk: 103142). Hierin heeft de Raad ten

---

²⁴ Kamerstukken II, 2008/09, 31 904, nr. 8, pag. 8.

²⁵ Deze beoordeling omvat tevens de gelijkkluidende zienswijze van EON op dit punt.

aanzien van artikel 3.1.3a van de Meetvoorwaarden Gas – RNB geoordeeld dat bij aansluitingen die in het aansluitregister zijn aangeduid met de afnamecategorie GGV een uurlijks op afstand uitleesbare meetinrichting wordt toegepast. Op grond van artikel 1.1.2 van de Meetvoorwaarden Gas – RNB is het de verantwoordelijkheid van de aangeslotene om te beschikken over een juiste meetinrichting. De Raad stelt vast dat de aangeslotene deze kosten zal dienen te dragen.

Verrekening verschillen tussen NRTA en OLA

358. LTO Noord Glaskracht geeft in zijn zienswijze aan dat de verschillen tussen de NRT allocatie en off line allocatie conform artikel 4.1.6.2 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB verrekend worden tegen een gewogen daggemiddelde gasprijs van D-2, D-1 en D. Het standpunt van LTO Noord Glaskracht is dat deze settlement prijs de prijs moet zijn die zo dicht mogelijk de toepasselijke marktprijs benadert. Dit is de daggemiddelde gasprijs op D+1 aangezien marktpartijen hun handelen daarop afstemmen, aldus LTO Noord Glaskracht. Desgevraagd heeft LTO Noord Glaskracht aangegeven dat met de daggemiddelde gasprijs op D+1 wordt bedoeld op de zogenaamde *day ahead* gasprijs. Door deze marktprijs te hanteren wordt volgens LTO Noord Glaskracht het risico als gevolg van verschillen tussen de NRT en de off line allocatie het meest beperkt.
359. De Raad is van oordeel dat de verrekenprijs van de settlement een goede afspiegeling dient te zijn van alle handelsactiviteiten binnen de gasdag, maar dat tegelijkertijd extreme prijsspieken vermeden dienen te worden daar dit nieuwe toetreders zou afschrikken hetgeen niet in het belang zou zijn van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de gasmarkt als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel c van de Gaswet. De Raad is van oordeel dat een systeem van een volumegevoegde gemiddelde prijs over D-2, D-1 en D meer tegemoet komt aan voornoemd belang dan een prijs die is gebaseerd op alleen de handelsactiviteiten binnen de gasdag. De Raad volgt de zienswijze van LTO Noord Glaskracht daarom niet.

Beschikbaarheid van gegevens

360. EON heeft tijdens de hoorzitting aangegeven dat de optimale beschikbaarheid van gegevens niet alleen een taak is voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Ook de regionale netbeheerders, en wat het aansluitregister betreft ook EDSN, hebben hierin een rol te vervullen. Aan de Raad wordt de vraag gesteld op welke wijze hij denkt die garantie te kunnen verschaffen.
361. De Raad merkt op dat de verantwoordelijkheden die de regionale netbeheerders hebben ten aanzien van de NRTA en de OLA zijn beschreven in de Allocatievoorwaarden Gas. Deze verantwoordelijkheden hebben betrekking op het aanleveren van meetgegevens en verbruiksgegevens van afnemers. De rol van EDSN blijft beperkt tot die van

dienstverlener die in opdracht van netbeheerders taken kan uitvoeren met betrekking tot de beschikbaarstelling van gegevens. De Raad acht deze verdeling van taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot de NRTA en de OLA niet in strijd met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

Toewijzing van afnamecategorieën

362. Ten aanzien van artikel 4.3.1.9 van de Allocatievoorwaarden Gas geeft VME aan dat grootverbruikers horende bij categorie GXX automatisch worden omgezet naar GGV wanneer er een near real-time allocatie is. Aan de invoedingskant ligt de keuze bij de aangeslotene. Voor de eenduidigheid vindt VME het logischer om in geval van near-real time allocatie ook de profielcategorie GIN automatisch om te zetten in GIS.
363. Ten aanzien van de indeling in afnamecategorieën geeft LTO Noord Glaskracht in zijn zienswijze aan dat in artikel 4.3.1.4 van de Allocatievoorwaarden Gas het volgende is bepaald: 'Voor andere dan de in 4.3.1.3 bedoelde grootverbruikers, die beschikken over een uurlijks op afstand uitleesbare meetinrichting kan op verzoek van de aangeslotene de afnamecategorie GGV worden gebruikt.' De interpretatie die LTO Noord Glaskracht hieraan geeft is zo dat de indeling in een afnamecategorie in dit geval bepaald wordt door de keuze van de aangeslotene mits voldaan is aan de voorwaarde dat deze de beschikking heeft over een uurlijks op afstand uitleesbare meetinrichting. LTO Noord Glaskracht vraagt of de Raad dit kan bevestigen.
364. Ten aanzien van deze zienswijzen merkt de Raad op dat hij zich realiseert dat de verschillen in toewijzing van afnamecategorieën mogelijk discriminerend zijn. Dit zou dan strijdig zijn met het belang zoals genoemd in artikel 12f, eerste lid, onderdeel f van de Gaswet. De Raad stelt echter vast dat in artikel 4.3.1.4 van de Allocatievoorwaarden Gas de procedure is beschreven waarin de voor de grootverbruiker geldende afnamecategorie kan worden omgezet. De Raad constateert dat in genoemd artikel de grootverbruiker, indien deze beschikt over een uurlijks uitleesbare meetinrichting, op verzoek zijn afnamecategorie van GXX naar GGV kan laten omzetten en dat dit niet automatisch gebeurt. De Raad deelt daarom de zienswijze van VME, dat de genoemde omzetting automatisch wordt uitgevoerd, niet. Daarnaast constateert de Raad dat in artikel 4.3.1.9 van de Allocatievoorwaarden Gas de procedure is beschreven waarbij een grootverbruiker zijn afnamecategorie kan laten omzetten naar GIS. De Raad constateert dat dit wederom op verzoek van de aangeslotene gebeurt. De Raad stelt vast dat beide procedures gelijk aan elkaar zijn en oordeelt dat van discriminatie geen sprake is.

II Volumemeting gasuitwisseling tussen regionale gastransportnetten ten behoeve van het stuursignaal gas

365. De gezamenlijke netbeheerders stellen in het inleidende voorstel het volgende artikel voor de Meetvoorwaarden Gas – RNB voor:

3.1.3a Een aansluiting, waarop de aangeslotene conform 4.3.1.5 of 4.3.1.10 van de Allocatievoorwaarden Gas de afnamecategorie GXX respectievelijk GIN toegekend heeft gekregen, dient een dagelijks uitleesbare of een uurlijks uitleesbare telemetriegrootverbruikmeetinrichting, zoals beschreven in 3.3 te hebben.

366. Ten aanzien van de artikelen met betrekking tot de uurlijks uitleesbare meetinrichtingen zijn geen zienswijzen ingediend.

367. Aangeslotenen op de regionale gastransportnetten met de afnamecategorie GGV zijn verplicht om line gegevens aan te leveren ten behoeve van het stuursignaal gas. Om de dagallocatie niet te veel af te laten wijken van het stuursignaal is het van belang dat ook de uurlijkse on line meetgegevens van de meting op de netkoppelingen tussen de regionale gastransportnetten die in de dagallocatie worden gebruikt, on line ten behoeve van het stuursignaal worden aangeleverd. Dit is niet in het inleidende voorstel opgenomen.

368. De Raad heeft daarom de gezamenlijke netbeheerders opgedragen het inleidende voorstel aan te passen omdat het op dit onderdeel strijdig is met het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel e van de Gaswet. De gezamenlijke netbeheerders hebben niet volledig beschreven hoe de metingen op de netkoppelingen tussen regionale gastransportnetten worden verwerkt. Aangezien de juiste verwerking van de desbetreffende meetgegevens financiële gevolgen kan hebben voor marktpartijen is het belangrijk dat over bovenstaande punten duidelijkheid bestaat.

369. De gezamenlijke netbeheerders hebben vervolgens het voorgestelde artikel 3.1.3 van de Meetvoorwaarden Gas - RNB en artikel B5.2.4 van de Allocatievoorwaarden als volgt aangepast:

3.1.3 Een aansluiting, waarop de aangeslotene conform 4.3.1.3 of 4.3.1.8 van de Allocatievoorwaarden Gas de afnamecategorie GGV respectievelijk GIS toegekend heeft gekregen, alsmede een netkoppeling tussen twee regionale gastransportnetten zoals bedoeld in B5.2.4 van de Allocatievoorwaarden Gas, dient een uurlijks uitleesbare telemetriegrootverbruikmeetinrichting, zoals beschreven in 3.3, te hebben.

B5.2.4 Indien de door de koppeling stromende hoeveelheid gas op jaarbasis meer bedraagt dan 1.000.000 m³(n;35,17) of 10% van het betrokken netgebied waarover de laagste hoeveelheid stroomt:

- vindt het in B5.2.3 beschreven proces plaats op dagbasis;

- wordt de data op uurbasis verstrekt aan het centraal systeem stuursignaal overeenkomstig de werkwijze als omschreven in 4.1.3 van de Meetvoorwaarden Gas - RNB.

370. De Raad stelt vast dat de gezamenlijke netbeheerders in het eerste gewijzigde voorstel aan artikel 3.1.3 van de Meetvoorwaarden Gas – RNB een tekstdeel hebben toegevoegd dat aangeeft dat op de netkoppelingen tussen distributienetten een uurlijkse op afstand uitleesbare meetinrichting aanwezig dient te zijn. Daarnaast is aan artikel B5.2.4 van de Allocatievoorwaarden Gas een zin toegevoegd waarmee wordt geregeld dat de uurlijks uitgelezen data aan het centraal stuursysteem aangeboden dient te worden indien er op jaarbasis meer dan 1.000.000 m³(n;35,17) gas door de netkoppeling stroomt.
371. De gezamenlijke netbeheerders hebben met het gewijzigde voorstel voldaan aan de wijzigingsopdracht van de Raad. Netkoppelingen met een debiet van 1.000.000 m³ (n;35,17) per jaar worden in het aangepaste voorstel wel meegenomen in het stuursignaal. De grens van 1.000.000 m³ (n;35,17)/jaar is logisch aangezien dit overeenkomt met de categorie GVV die als debiet ondergrens nog verplicht wordt meegenomen in het stuursignaal. Afnamecategorieën kleiner dan 1.000.000 m³ (n;35,17)/jaar worden niet meegenomen in het stuursignaal.
372. De Raad komt tot de conclusie dat met het gewijzigde voorstel de strijdigheid met artikel 12f, eerste lid, onderdeel e, Gaswet is opgeheven.

JJ Storingen in gastransport of invoeding

373. EnergieNed vraagt in zijn zienswijze waar de onbalanskosten terecht komen indien gas van of naar een fysiek instrument niet kan stromen, of in het geval het fysieke instrument zelf uitvalt.
374. De Raad merkt op dat in geval van storingen waardoor gas van of naar een fysiek instrument niet kan stromen, de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een noodsituatie kan uitroepen op grond van artikel 4.1.4.5 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB, zoals voorgesteld in het eerste gewijzigde voorstel. Een eventueel verschil tussen exit- en entrygas wordt dan verrekend op basis van de neutrale gasprijs. Als het fysieke instrument zelf uitvalt en in de portfolio van de PV-er ontstaat onbalans, dan wordt deze onbalans door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gelijk

behandeld als andere onbalansen, inclusief verrekening van kosten.

375. EFET geeft aan dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in diverse overleggen heeft aangegeven dat een partij wiens fysieke middel om in te voeden of te onttrekken na een leadtime van 8 uur niet beschikbaar is, dit aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet moet aangeven, waarna de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dit middel van de biedladder zal halen. Deze regeling is niet in de technische voorwaarden opgenomen, aldus EFET.
376. Verder geeft EFET aan dat paragraaf 4.1.3 van de Transportvoorwaarden Gas - LNB zodanig dient te worden aangepast dat duidelijk is dat een portfolio van een PV-er niet *short* raakt indien zijn bieding op de biedladder wordt afgeroepen terwijl het onderliggende fysieke middel vanwege operationele problemen niet beschikbaar is.
377. In reactie op de zienswijze van EFET merkt de Raad op dat hij noch in het verslag van het GEN noch in het verslag van de hoorzitting bij de Energiekamer een reactie van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft kunnen vinden die overeenstemt met de bovenstaande zienswijze van EFET betreffende het van de biedladder halen van een bieding door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet.
378. Indien een middel niet beschikbaar is en de bieding wordt toch door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet afgeroepen dan raakt de portfolio van de desbetreffende PV-er *short* (bevat een tekort aan gas). Indien de netbeheerder van het landelijk gastransportnet hierdoor genoodzaakt is de biedladder nogmaals af te roepen zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dit tekort in de portfolio verrekenen tegen de dan vigerende biedladderprijzen. De Raad acht de in de zienswijze van EnergieNed gestelde vragen aldus afdoende beantwoord.

KK Voorstellen tot wijziging van het balanceringsregime

Verdere verbetering van het balanceringsregime

379. Volgens EnergieNed blijkt uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel 31 904 dat het nieuwe balanceringsregime een eerste stap is op weg naar een meer marktconforme en toekomstbestendige wijze van balanceren. Het onderhavige wijzigingsvoorstel kan naar de mening van EnergieNed op bepaalde punten nog verder verbeterd worden. Zo zou de liquiditeit van de *intra-day* markt vergroot kunnen worden door een *intra-day* handelsplatform van de beurs te combineren met de biedladder, zoals is voorgesteld door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. In principe is een geïntegreerde *intra-day* markt, dus inclusief biedladder, beter dan twee gescheiden platformen. EnergieNed heeft begrip voor de eis van de netbeheerder van het landelijk

gastransportnet dat hij *firm* middelen tot zijn beschikking moet hebben. EnergieNed is van mening dat de Raad moet onderzoeken of de variant van één onbalansmarkt met (bijvoorkeur) één *market operator*, mogelijk is. Dit zou door één van de partijen georganiseerd kunnen worden. APX-ENDEX ondersteunt deze zienswijze.

380. De Raad merkt op dat integratie van de biedladder en de *intra-day* markt inderdaad de liquiditeit van de *intra-day* markt vergroot. Echter, vanwege de onzekerheden die met de aanvangsfase van een nieuw balanceringsregime gepaard gaan, laat de Raad de systeemintegriteit van het gastransportnet zwaarder wegen. Via een aparte biedladder heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet altijd fysieke middelen achter de hand. In de toekomst ligt de integratie van de biedladder en *intra-day* markt naar het oordeel van de Raad wel voor de hand.

Gedeelde verantwoordelijkheid voor balancering

381. VOEG stelt voor om artikel 4.1.o van de Transportvoorwaarden Gas - LNB te vervangen door een tweetal nieuwe artikelen:

4.1.o.1 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet is verantwoordelijk voor het bewaken en handhaven van de balans in het Nederlandse gastransportnet.

4.1.o.2 De erkende programmaverantwoordelijke is verantwoordelijk voor het bewaken van de balans van zijn portfolio.

VOEG geeft aan dat de technische voorwaarden rechten en plichten van zowel netbeheerder als netgebruiker en programmaverantwoordelijke dienen vast te leggen. Met deze voorgestelde toevoeging wordt de indruk weggenomen dat het balanceren van het systeem primair en alleen een verantwoordelijkheid van de programmaverantwoordelijken zou zijn, aldus VOEG.

382. De Raad ziet de toegevoegde waarde van een artikel 4.1.o.1 zoals voorgesteld door VOEG niet in. De taak en daarmee de verantwoordelijkheid van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet om zijn net te balanceren is reeds vastgelegd in artikel 10a, eerste lid, onderdeel b van de Gaswet. Naar het oordeel van de Raad is er geen noodzaak om de wettekst ook in de technische voorwaarden vast te leggen.

Berichtenstop ter voorkoming van herhaalde bevestiging van inconsistente programma's

383. EON stelt voor om de volgende ronde, na het insturen van het initiële programma van 14 uur, niet te laten plaatsvinden voor 18.30 uur ter voorkoming van een constante herbevestiging van inconsistente programma's ten gevolge van handelsactiviteiten op de *day ahead* markt die tot 18 uur doorgaan.

384. De Raad kan EON niet volgen in zijn zienswijze dat er tussen 14 en 18.30 uur een berichtenstop zou moeten worden ingelast ter voorkoming van herhaalde bevestiging van inconsistente programma's. Een programma kan na 14.00 uur op de dag (D-1) voorafgaand aan de dag dat het gas stroomt (D) niet meer worden gewijzigd en staat daarmee dus vast. Na 14.00 uur op D-1 kan er worden gehernomineerd, echter normaal gesproken treden hierbij geen inconsistenties op, ook niet ten gevolge van handelsactiviteiten tussen 14 en 18 uur op D-1. Bij elke handelstransactie op de TTF gaat een hoeveelheid gas over van partij A naar partij B en de netbeheerder van het landelijk gastransportnet ontvangt hiervan bericht. Inconsistentie, waarbij hernominatie berichten van twee partijen niet met elkaar overeenstemmen, behoren tot de uitzondering en niet tot de normale gang van zaken.

Vergoeding kosten 24-uursorganisatie

385. EON is van mening dat de Raad het mogelijk moet maken dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet en de regionale netbeheerders de kosten van een organisatie die is gericht op een 24-uurservice voor het stuursignaal vergoed krijgen.
386. Vergoeding van kosten is een onderwerp dat thuishoort in de Tarieencode en niet in de technische voorwaarden. De Raad komt derhalve niet toe aan een inhoudelijke reactie op deze zienswijze van EON. Daarbij constateert de Raad dat de gezamenlijke netbeheerders het niet nodig of wenselijk hebben gevonden om dit onderwerp op te nemen in de onderhavige voorstellen.

LL Diverse vragen over het balanceringsregime

Van te voren indienen programma's / biedingen vanuit portfolio van fysieke middelen

387. EFET ziet niet in waarom er op D-1 programma's ingediend moeten worden terwijl er op de dag erna de zaken nog kunnen worden aangepast zonder financiële consequenties. Voorts is het EFET niet duidelijk of het een PV-er is toegestaan om biedingen te doen vanuit een portfolio van fysieke middelen.
388. De Raad merkt ten aanzien van de eerste zienswijze van EFET op dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de dag van tevoren al een redelijk inzicht dient te hebben in de te vervoeren hoeveelheden gas zodat hij zich hierop kan voorbereiden.
389. De Raad interpreteert de tweede zienswijze van EFET als volgt: is het voor een PV-er die de beschikking heeft over meerdere fysieke middelen mogelijk om bijvoorbeeld een bieding te doen op de biedladder van 100 eenheden die is opgebouwd uit 20 eenheden, in te voeden via entry A1, 40 via A2 en 40 via A3?

390. De Raad oordeelt dat indien alle individuele fysieke middelen voldoen aan de vereisten van artikel 4.1.3.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB, de PV-er de bieding van 100 eenheden, welke bieding is samengesteld uit verschillende fysieke middelen, zonder verdere beperkingen op de biedladder kan zetten.

Complexiteit balanceringsregime

391. Centrica maakt zich zorgen om de complexiteit van het nieuwe balanceringsregime waarbij hij een drietal concrete vragen stelt:
- wat is het voordeel van het insturen van entry- en exitprogramma's door PV-ers als PV-ers daarnaast ook nog nomineren?
  - waarom wordt er een VPPV gecreëerd bovenop een reeds bestaand TTF?
  - waarom is het voor de lange termijn nodig dat er twee aparte within day markten zijn voor gas?
- EON vraagt zich in zijn zienswijze af waarom er een VPPV nodig is naast een TTF.
392. Ten aanzien van de eerste vraag van Centrica merkt de Raad op dat PV-ers een dag van te voren programma's insturen, die daarmee definitief zijn. Programma's bestaan in principe uit 2 reeksen van 24 uurwaarden. Voor een entryprogramma bijvoorbeeld, wordt voor elk uur van de gasdag aangegeven hoeveel door de PV-er totaal wordt ingevoerd en totaal op het VPPV wordt afgeleverd. Naast het indienen van programma's moet er eveneens genomineerd worden. Deze nominaties zijn gedetailleerder dan programma's aangezien de PV-er bij de nominatie per *entry* of *exit* moet aangeven hoeveel gas hij invoedt of onttrekt terwijl dit bij een programma slechts op geaggregeerd niveau dient te worden aangegeven. Deze nominaties kunnen, in tegenstelling tot de programma's, nog gewijzigd worden.
393. In principe zou de netbeheerder van het landelijk gastransportnet vanuit de nominaties een programma kunnen opstellen. Op bepaalde punten, bijvoorbeeld op exitpunten verbonden met regionale netten, hoeft echter niet te worden genomineerd maar wil de netbeheerder van het landelijk gastransportnet wel een programma hebben. Ook de dempingsformule dient de PV-er zelf toe te passen op zijn programma voordat hij deze aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet toezendt. Dit zijn de belangrijkste redenen om naast nominaties eveneens een programma te eisen.
394. Ten aanzien van de tweede vraag van Centrica en de vraag van EON merkt de Raad het volgende op. De invoering van het VPPV vloeit rechtstreeks voort uit artikel 17b, eerste en tweede lid van de Gaswet. Hierin is geregeld dat degene die gas invoedt op het gastransportnet tot een virtueel punt, verantwoordelijk is voor het opstellen van een

(entry) programma. Degene die gas onttrekt vanaf het virtuele punt is verantwoordelijk voor het opstellen van een (exit) programma. Het virtuele punt waarover de wet spreekt heet in de technische voorwaarden het VPPV. Met het inrichten van het VPPV is geregeld dat er een centraal virtueel overdrachtpunt is en dat PV-ers programma's kunnen opstellen en indienen bij de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Programma's dienen onder andere om later een eventuele onbalans te kunnen bepalen.

395. Bij de beantwoording van de eerste vraag van Centrica is uitgelegd dat er naast het indienen van programma's ook ge(her)nomineerd dient te worden. Een voorbeeld van hernominatie is dat gas dat al in het systeem zit door partij A aan partij B wordt verkocht. Dit gebeurt op de TTF en de transactie wordt via de desbetreffende PV-ers aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet gecommuniceerd via een elektronisch bericht. Hernomineren kan niet via het VPPV, immers het VPPV is alleen voor het indienen van programma's. Het VPPV moest bovenop de TTF gecreëerd worden omdat er in het voorgestelde balanceringsregime programma's moeten worden ingediend waar dit in het huidige regime niet het geval is.
396. Ten aanzien van de derde vraag van Centrica antwoordt de Raad dat hij aanneemt dat Centrica doelt op de *within day* markt op de TTF en de biedladder. De Raad heeft dit thema behandeld in randnummer 380 waarnaar de Raad verwijst.

3.5.1a Transportvoorwaarden Gas - LNB

397. EnergieNed geeft in de bij zijn zienswijze behorende commentarenmatrix, onder Transportvoorwaarden artikel 3.5.1a, het volgende aan: "Alle aangeslotenen zijn direct of via het regionale net aangesloten op het landelijk transportnet. Gaat het hier over alle aangeslotenen of alleen de aangeslotenen op het landelijk gastransportnet? In dat laatste geval: hoe oefent de aangeslotene die NIET direct is aangesloten op het landelijk transportnet, zijn programmaverantwoordelijkheid uit? Dat geval moet ook behandeld worden in 3.5. Opmerking: Indien sprake is van een geïntegreerd net zou dit punt kunnen vervallen."
398. De Raad heeft geconstateerd dat in de Transportvoorwaarden Gas - LNB noch in de Aansluit- en Transportvoorwaarden Gas - RNB een artikel 3.5.1a wordt voorgesteld, zodat bespreking van de zienswijze van EnergieNed op dit punt achterwege kan blijven.

Fysieke testen

399. GasTerra stelt in zijn zienswijze voor dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet naast administratieve ook fysieke testen uitvoert teneinde zeker te stellen dat het nieuwe balanceringsstelsel ook daadwerkelijk functioneert.

400. De Raad merkt ten aanzien van deze zienswijze op dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet onder andere tot taak heeft het door hem beheerde gastransportnet in evenwicht te houden en dat de netbeheerder hiervoor onder toezicht staat van de Raad. De Raad voert zijn toezichthoudende taak op dit punt onder andere uit door bestudering van de door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet opgestelde kwaliteits- en capaciteitsdocumenten, informatieverzoeken hieromtrent en regulier overleg met de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Het is de Raad tot dusver gebleken dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet goed in staat is het net op ordentelijke wijze in evenwicht te houden. Ook heeft de Raad geen redenen aan te nemen dat invoering van een nieuw balanceringsregime door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet met de grootste zorgvuldigheid plaatsvindt en dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de testen uitvoert die hij hiervoor noodzakelijk acht. Derhalve acht de Raad het opportuun om de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op gebied van testen van het systeem zijn eigen regie te laten voeren.

Boeking entrycapaciteit biedladdergas

401. NOGEPA vindt het onwenselijk dat er vooraf entrycapaciteit moet worden geboekt voor gas dat via de biedladder wordt aangeboden. De aanbieder wordt vooraf gedwongen kosten te maken terwijl de inkomsten via de biedladder onzeker zijn hetgeen niet in belang is van een goede werking van de biedladder en tevens marktverstrend werkt, aldus NOGEPA. NOGEPA vindt dat slechts kosten voor entrycapaciteit verschuldigd zijn nadat de biedladder daadwerkelijk is afgeroepen. Entrycapaciteit zou door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op uurbasis ter beschikking moeten worden gesteld aangezien de biedladder ook op uurbasis wordt afgeroepen.
402. Ten aanzien van deze zienswijze merkt de Raad op dat gas slechts kan worden getransporteerd indien vooraf entry- en/of exitcapaciteit door de PV-er is geboekt. Dit systeem is reeds vastgesteld en staat in het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders niet ter discussie. Het systeem dat NOGEPA voorstaat past niet binnen het huidige gastransportsysteem. Het huidige systeem is gebaseerd op het *first come first served* principe en het achteraf *firm* toekennen van entrycapaciteit – dit is wat NOGEPA wil – doet geen recht aan dit principe. Immers, dan zou de situatie kunnen ontstaan dat een PV-er wiens gas op de biedladder wordt afgeroepen gebruikt maakt van de capaciteit die door een andere PV-er reeds wordt gebruikt waarbij deze laatste PV-er de capaciteit van tevoren heeft geboekt.
403. Evenmin is de Raad voorstander van het op uurbasis aanbieden van capaciteit door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Dit leidt tot te veel versnippering van het capaciteitsaanbod waardoor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet minder

aaneengesloten blokken capaciteit kan verkopen hetgeen uiteindelijk kostenverhogend werkt voor alle marktpartijen.

MM Integratie codes landelijk en regionaal net

Verdere integratie van de voorwaarden

404. EnergieNed geeft in zijn zienswijze aan dat het wetsvoorstel 31 904, dat ten grondslag ligt aan het codewijzigingsvoorstel, ten aanzien van programmaverantwoordelijkheid geen onderscheid maakt tussen het landelijke net en de regionale gasnetten. Programmaverantwoordelijkheid bestaat volgens EnergieNed uit een entry-deel en een exit-deel. Het entry-deel loopt vanaf het entry-punt tot aan een virtueel punt. Het exit-deel loopt vanaf het virtuele punt tot aan de aansluiting van de afnemer. EnergieNed geeft aan dat, anders dan bij elektriciteit, in het wijzigingsvoorstel de transportvoorwaarden voor de regionale netten nog niet met die voor het landelijke net zijn geïntegreerd. EnergieNed acht dit een gemiste kans omdat het hebben van verschillende voorwaarden voor verschillende onderdelen van het gastransportnet lastig is voor aangeslotenen en het voor leveranciers lastig is om deze verschillen uit te leggen aan hun klanten.
405. Voorts geeft EnergieNed aan dat een invulling van programmaverantwoordelijkheid zonder de Transportvoorwaarden Gas - LNB en de Aansluit- en transportvoorwaarden Gas - RNB integraal te bezien geen optie is. Als onderdeel van genoemde integratie van de voorwaarden had naar de mening van EnergieNed tevens een discussie gevoerd moeten worden over het integrale capaciteitstarief, inclusief landelijke transportkosten.
406. In zijn zienswijze geeft LTO Noord Glaskracht aan dat in het wijzigingsvoorstel en het wetsvoorstel 31 904 het begrip programmaverantwoordelijkheid wordt geïntroduceerd. Deze programmaverantwoordelijkheid wordt toegekend aan de aangeslotene en kent geen onderscheid tussen netvlakken. De programmaverantwoordelijkheid gaat op een virtueel punt over van de aanbieder naar de gebruiker van het gas. In de Transportvoorwaarden wordt echter nog een grens getrokken tussen regionale netten en landelijke netten. Daarnaast zijn ook de relaties met en onderlinge verbindingen tussen de Meetvoorwaarden en Allocatievoorwaarden niet transparant. Dit maakt de resulterende constructie complex voor zowel aangeslotenen als marktpartijen. LTO Noord Glaskracht roept de Raad op om spoedig werk te maken van de integratie van de genoemde voorwaarden.
407. VEMW geeft in zijn zienswijze aan dat in het in de Gaswet voorgestelde systeem van programmaverantwoordelijkheid geen onderscheid wordt gemaakt tussen landelijke en regionale gastransportnetten. Dit volgt naar het oordeel van VEMW uit artikel 17b van de Gaswet en het voorgestelde artikel 1 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Naar het

oordeel van VEMW gaat een systeem van programmaverantwoordelijkheid uit van een geïntegreerd stelsel van zowel regionale netten als het landelijke net en dienen de procedures, diensten en systemen op elkaar te zijn afgestemd en vergaand geïntegreerd te zijn. Verder geeft VEMW aan dat de regeling inzake programmaverantwoordelijkheid naar zijn aard verbonden is met het transport van gas. Dit volgt volgens VEMW bijvoorbeeld uit artikel 17b Gaswet, hetgeen betekent dat hierdoor de procedures ten aanzien van het transport van gas over zowel de landelijke als regionale netten vergaand op elkaar moeten worden afgestemd. Met de voorgestelde wijzigingen worden volgens VEMW feitelijk aparte systemen en procedures voor enerzijds het landelijke gastransportnet en anderzijds de regionale gastransportnetten gehandhaafd. Volgens VEMW verhoudt dit zich slecht met de voorgestelde regeling inzake programmaverantwoordelijkheid.

408. Tenslotte geeft VEMW het voorbeeld van een situatie waarin het gebrek aan integratie tussen het landelijk net en de regionale netten handelsbelemmerend werkt. Het betreft de situatie waarbij een leverancier, op grond van artikel 66d Gaswet, een aparte PV-dienst aan de afnemer op een regionaal gastransportnet aanbiedt. In zo'n geval moet een leverancier ten opzichte van de afnemer ook transportkosten voor het gebruik van het landelijk net in rekening brengen. Naar de mening van VEMW worden de PV-diensten hierdoor onnodig complex hetgeen niet bevorderlijk is voor de handel.
409. Tijdens de hoorzitting heeft VME aangegeven ervoor te pleiten om, nadat het voorliggende wijzigingsvoorstel erdoor is, eens goed te kijken of de voorwaarden niet verder kunnen worden gestroomlijnd of zelfs geïntegreerd voor wat betreft het landelijk en regionaal beheer.
410. Ten aanzien van de voornoemde zienswijzen van EnergieNed, LTO Noord Glaskracht, VEMW en VME, waarin men bezwaar maakt tegen het feit dat er onderscheid wordt gemaakt in transportvoorwaarden voor de landelijke netbeheerder en voor de regionale netbeheerders en men van mening is dat diensten en systemen op elkaar dienen te zijn afgestemd en vergaand geïntegreerd dienen te zijn, oordeelt de Raad als volgt. De Raad realiseert zich dat een integratie van de voorwaarden voor het landelijke net en de regionale netten mogelijk gewenst is, echter de enkele omstandigheid dat er verschillende voorwaarden zijn voor het landelijke net en de regionale netten en dat dit mogelijk anderszins als complex wordt ervaren, leidt er naar het oordeel van de Raad niet toe dat er sprake is van strijd met de belangen, regels en eisen zoals beschreven in artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet.
411. De Raad is wel van oordeel dat de bepalingen in de Transportvoorwaarden Gas – LNB en de Transportvoorwaarden Gas – RNB consistent moeten zijn en dat deze voorwaarden

zoveel mogelijk op elkaar moeten zijn afgestemd. Mede gezien de complexiteit van het onderhavige wijzigingsvoorstel kan de Raad billijken dat de gezamenlijke netbeheerders ervoor hebben gekozen de voorwaarden voor wat betreft het landelijke net en de regionale netten vooralsnog niet te integreren. Hierbij merkt de Raad op dat hij ervan uitgaat dat de gezamenlijke netbeheerders zich rekenschap geven van de wensen en ideeën van de marktpartijen op dit vlak en dat de gezamenlijke netbeheerders na inwerkingtreding van het balanceringsregime nader bezien of een verdere integratie van de voorwaarden kan worden bereikt. De Raad verwacht hieromtrent een wijzigingsvoorstel van de gezamenlijke netbeheerders te ontvangen.

412. Ten aanzien van de zienswijzen van EnergieNed en VEMW waarin wordt gesteld dat het systeem waarin transportkosten voor het landelijk gastransportnet door de PV-ers worden doorbelast aan afnemers, de PV-diensten onnodig uitgebreid en complex maken en niet bevorderlijk voor het handelsverkeer is, oordeelt de Raad als volgt. De Raad erkent dat een complex regime mogelijk de ontwikkeling van het handelsverkeer beperkt omdat het vooral nieuwe toetreders zou kunnen afschrikken om op de Nederlandse gasmarkt actief zijn. De Raad stelt echter vast dat de systematiek van het doorbelasten van de landelijke transportkosten van de PV-er aan de afnemer niet afwijkt van de huidige systematiek en ook in overstemming is met de wettelijke criteria van de Gaswet. Het feit dat binnen het nieuwe marktmodel de levering van het gas en het aanbieden van programmaverantwoordelijkheid als gescheiden diensten kunnen worden aangeboden doet daar niets aan af. Van strijdigheid met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet is de Raad niet gebleken.

Correcte invulling begrip 'programmaverantwoordelijkheid' / lekkages in regionale netten

413. EnergieNed vraagt zich af of het wettelijke begrip 'programmaverantwoordelijkheid' wel correct wordt ingevuld in secundaire regelgeving. In de visie van EnergieNed komt de incorrectheid pregnant naar voren in de combinatie van artikel 1d Gaswet met artikel 17b Gaswet. In artikel 1d Gaswet wordt het gastransportnet gedefinieerd als één integraal net, landelijk en regionaal. Op grond van artikel 17b Gaswet moet de PV-er in een programma aangeven hoeveel gas aan het gastransportnet wordt onttrokken. Dit is dus onttrekking op aansluitingen. Onttrekking ter plaatse van de overgang tussen landelijk en regionaal net is geen wettelijke bepaling.
414. EnergieNed geeft voorts aan dat als onderdeel van een integratie van de Meetvoorwaarden ook een discussie moet worden gevoerd over de lekkages in de regionale netten. Bij elektriciteit kopen de regionale netbeheerders deze verliezen in en zij hebben daarmee een prikkel om netverliezen te beperken. Bij gas bestaat deze prikkel niet. EnergieNed meent dat de Raad de gezamenlijke netbeheerders de opdracht zou

moeten geven om de voorwaarden binnen een aanvaardbare termijn te integreren. Daarbij kunnen de praktijkervaringen onder dit nieuwe systeem worden meegenomen.

415. Ten aanzien van de eerste zienswijze van EnergieNed merkt de Raad op dat het toerekenen van uurlijkse volumes aan programmaverantwoordelijken, ofwel de allocatie, plaats moet vinden op grond van uurlijkse gemeten waarden, aangezien het balanceringsregime is gestoeld op vergelijking van uurlijkse waarden. Het overgrote deel van de aansluitingen op de regionale netten, met name de aansluitingen van kleinverbruikers, is echter niet uurlijks bemeten. Uurlijkse metingen vinden wel plaats op de overgangen tussen het landelijk gastransportnet en de regionale netten waar speciale meetinrichtingen staan. Deze metingen bepalen de uiteindelijke totale allocatie. De onderverdeling onder PV-ers van de totale uurlijkse afname vindt plaats op basis van profielen (bij niet uurlijks bemeten afnemers) en de telemetriewaarden (bij uurlijks bemeten klanten).
416. De Raad merkt voorts op dat verlegging van allocatie naar de metingen op de aansluitingen onmogelijk zou zijn aangezien deze metingen (voor zover niet voorzien van telemetrie), zoals eerder aangegeven, geen uurlijkse waarden afgeven en derhalve in strijd zouden zijn met artikel 12f, eerste lid, onderdeel e, Gaswet, het belang van een goede kwaliteit van dienstverlening van netbeheerders. De Raad deelt de zienswijze van EnergieNed op dit punt derhalve niet. Overigens merkt de Raad wellicht ten overvloede op dat de afgenomen volumes op de aansluitingen *uiteindelijk wel* worden verrekend op basis van de *metingen op de aansluiting*. Dit proces wordt reconciliatie genoemd, waarbij de volumes gemeten op de *aansluitingen* over een bepaalde periode (bijvoorbeeld een jaar) worden bepaald en worden vergeleken met de eerdere allocaties. Afwijkingen ten opzichte van de eerder gealloceerde volumes worden verrekend.
417. Ten aanzien van de tweede zienswijze van EnergieNed constateert de Raad dat deze zienswijze verband houdt met een gasmeteronderzoek dat de Raad in 2008 heeft uitgevoerd. De Raad verwijst derhalve naar de conclusies en aanbevelingen zoals die in genoemde rapportage zijn opgenomen.²⁶ Bij brief van 3 november 2010 (kenmerk: 103640-1/B1090) heeft de Raad de gezamenlijke netbeheerders verzocht om binnen zes maanden een codewijzigingsvoorstel in te dienen waarin invulling wordt gegeven aan de temperatuurscorrectie voor gasmeters en aan de door EnergieNed bedoelde allocatie van netverliezen gas.

---

²⁶ Rapportage naar aanleiding van het onderzoek naar balgenmeters. De samenvatting hiervan is opgenomen in de bijlage bij de brief van de Minister van Economische Zaken van 12 september 2008 (Kamerstukken II, 2007/08, 29 372, nr. 73).

NN Gebruik dempingsformule

418. In het inleidende voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders onderstaande tekst voorgesteld ten aanzien van artikel 4.1.1.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB:

4.1.1.2

De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op zijn website een formule die de relatie voorschrijft tussen entry- en exithoeveelheden per uur voor een exitprogramma. De erkende programmaverantwoordelijke is verplicht de formule toe te passen in een exitprogramma waarin zich exitpunten bevinden die verbonden zijn met een regionaal gastransportnet. De formule mag niet worden toegepast op de netto verkoopprijs door transacties op het virtuele handelspunt. De parameters van deze formule die gelden voor de volgende gasdag publiceert de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dagelijks voor 09:00 uur op zijn website. De formule wordt zodanig opgesteld dat na toepassing van de formule de entryhoeveelheid per gasdag gelijk is aan de exithoeveelheid.

Zienswijze VME en EnergieNed

419. Zowel VME als EnergieNed hebben in hun zienswijze ten aanzien van artikel 4.1.1.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB aangegeven dat de dempingsformule verplicht moet worden toegepast in een exitprogramma waarin zich exitpunten bevinden die verbonden zijn met een regionaal gastransportnet. Achter genoemde exitpunten zitten echter ook grootverbruikers en hiervoor geldt deze verplichting niet. Volgens VME en EnergieNed moet “Regionaal gastransportnet” in artikel 4.1.1.2 vervangen worden door “kleinverbruikers”. Want alleen voor kleinverbruikers geldt de verplichte toepassing van de dempingsformule.

Errata-voorstel van de gezamenlijke netbeheerders

420. In het errata-voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders voorgesteld artikel 4.1.1.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB zodanig aan te passen dat de verplichte toepassing van demping op exitprogramma's voor exitpunten die verbonden zijn met een regionaal gastransportnet wordt gewijzigd in de verplichting waarin demping wordt toegepast voor exitprogramma's die geheel of gedeeltelijk betrekking hebben op de levering aan kleinverbruikers. In de toelichting op de voorgestelde wijziging hebben de gezamenlijke netbeheerders aangegeven dat in het inleidende voorstel het een fout in de tekst betrof. Door de voorgestelde wijziging hebben de gezamenlijke netbeheerders artikel 4.1.1.2 in lijn willen brengen met de aan het ministerie van Economische Zaken uitgebrachte eindrapportage balanceringsregime.

421. De voorgestelde tekst luidt:

4.1.1.2

De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op zijn website een formule die de relatie voorschrijft tussen entry- en exithoeveelheden per uur voor een exitprogramma. De erkende programmaverantwoordelijke is verplicht de formule toe te passen in een exitprogramma dat geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op de levering van gas aan kleinverbruikers. De formule mag niet worden toegepast op de netto verkooppositie door transacties op het virtuele handelspunt. De parameters van deze formule die gelden voor de volgende gasdag publiceert de netbeheerder van het landelijk gastransportnet dagelijks voor 09:00 uur op zijn website. De formule wordt zodanig opgesteld dat na toepassing van de formule de entryhoeveelheid per gasdag gelijk is aan de exithoeveelheid.

Beoordeling door de Raad

422. De Raad constateert dat de nieuwe redactie van artikel 4.1.1.2 Transportvoorwaarden Gas – LNB PV-ers de keuzevrijheid geeft om in hun exitprogramma voor grootverbruikers, die onderdeel uitmaken van hun portfolio en aangesloten zijn op een regionaal gastransportnet, wel of geen demping toe te passen. Voor de kleinverbruikers geldt dat in hun exitprogramma's wel altijd demping dient te worden toegepast. Dit leidt de Raad af uit de omstandigheid dat de demping alleen verplicht gesteld wordt voor een portfolio dat geheel of gedeeltelijk bestaat uit kleinverbruikers. Indien een PV-er zijn grootverbruikers in een afzonderlijke portfolio onderbrengt kan hij ervoor kiezen om geen gebruik van de demping te maken. De Raad constateert dat de gezamenlijke netbeheerders hiermee tegemoet zijn gekomen aan de zienswijzen van VME en EnergieNed. De Raad heeft geen strijdigheid met de belangen, regels en eisen zoals genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid, Gaswet geconstateerd.

OO Balansrelatie

423. De gezamenlijke netbeheerders hebben wijzigingen voorgesteld ten aanzien van artikel 4a.2.5 van de Allocatievoorwaarden Gas.

Zienswijze GasTerra

424. GasTerra heeft in zijn zienswijze aangegeven dat in artikel 4a.2.5 van de Allocatievoorwaarden Gas de "balancerende handelsrelatie" op het virtuele punt wordt geïntroduceerd. Dit is een vorm van een allocatiereguleerregel waardoor een balansleverende PV-er gas kan leveren aan een balansontvangende PV-er. Dit is een goede en aantrekkelijke mogelijkheid voor marktpartijen om handelstransacties op te baseren. Niet alleen is het administratief eenvoudig, ook de vermelde varianten maken vele typen levering mogelijk en is dan ook handelsbevorderend.

425. GasTerra geeft aan te denken dat in de praktijk er behoefte zal ontstaan aan andere varianten dan nu in artikel 4a.2.5 zijn opgenomen. In het GEN is daarom aan de orde gesteld dat de redactie van dit artikel zodanig gewijzigd zal worden dat dit mogelijk is indien marktpartijen dat wensen en de netbeheerder van het landelijk gastransportnet daarmee instemt. De nu opgenomen varianten vormen dan een serie voorbeelden die in ieder geval mogelijk zullen zijn. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft hiermee ingestemd, zodat de redactie van dit artikel in die zin gewijzigd kan worden.
426. Tenslotte geeft GasTerra aan dat de term "balancerende handelsrelatie" om meerdere redenen niet geheel correct is. Een betere term is "balansrelatie". In de genoemde GEN vergadering is dit aan de orde gesteld en de netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft toegezegd dit te willen wijzigen, zodat de redactie van dit artikel in die zin gewijzigd kan worden.

Gewijzigd voorstel

427. In het gewijzigde voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders wijzigingen voorgesteld ten aanzien van artikel 4a.2.5 van de Allocatievoorwaarden Gas. De voorgestelde tekst luidt:

Balansrelatie op het virtuele handelspunt

In een Balansrelatie wordt de op het virtuele handelspunt gealloceerde hoeveelheid tussen één of meer balansleverende- en één balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke bepaald op basis van de fysieke levering op binnenlandse verbruikspunten in een portfolio van de balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke. Met behulp van de balancerende handelsrelatie kan daarmee onbalansrisico op binnenlandse verbruikspunten over één- of meerdere balansleverende partijen verdeeld worden.

De gealloceerde hoeveelheid wordt bepaald door de inzet van één of meer van de onderstaande varianten:

Afnamecategorieën

Een balansleverende- en een balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke kunnen een Balansrelatie beperken tot een of meer gespecificeerde afnamecategorieën binnen het gemeten verbruik binnen de balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke.

Procentuele nominatie

De verdeling van de fysieke levering vindt plaats op basis van een vooraf door de balansleverende- en een balansontvangende erkende programmaverantwoordelijken genomineerd en geconfirmeerd percentage.

Maxbalans

De gealloceerde hoeveelheid op het virtuele handelspunt tussen een balansleverende en een balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke heeft een vooraf gespecificeerde bovengrens.

Minbalans

De gealloceerde hoeveelheid op het virtuele handelspunt tussen een balansleverende en een balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke heeft een vooraf gespecificeerde ondergrens waaronder geen overdracht plaats heeft.

Own Use

De balansontvangende erkende programmaverantwoordelijke brengt zelf een vaste hoeveelheid gas in in de Balansrelatie.

Voor de toepassing van een Balansrelatie op het virtuele handelspunt:

- staat de balansontvangende partij als erkende programmaverantwoordelijke in het aansluitingenregister van de betreffende netbeheerder vermeld*
- wordt de overdracht tussen de balansleverende en de balansontvangende partij geacht plaats te vinden bij de fysieke exit.*
- worden de realisaties van de balansleverende partij onder de balancerende handelsrelatie beschouwd als exitallocaties.*

Beoordeling door de Raad

428. Ten aanzien van de zienswijze van GasTerra constateert de Raad dat in de voorgestelde bepaling de term 'Balancerende Handelsrelatie' is vervangen door 'Balansrelatie'. Daarnaast constateert de Raad dat in de nieuwe redactie van artikel 4a.2.5 de varianten 'afnamecategorieën', 'procentuele nominatie', 'maxbalans' en 'own use' zijn opgenomen. De Raad stelt vast dat de gezamenlijke netbeheerders door middel van de voorgestelde wijzigingen een invulling aan de zienswijze van GasTerra hebben gegeven. De Raad acht het voorstel niet strijdig met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

PP Matchingproces

429. De gezamenlijke netbeheerders stellen voor een artikel 4.2.3.5 aan de Transportvoorwaarden Gas – LNB toe te voegen dat luidt als volgt:

4.2.3.5

De hoeveelheden gas die in de nominaties zijn aangegeven, worden bevestigd in de confirmatie als uit de toetsingsprocedure in 4.2.3.2 blijkt dat dit toegestaan en mogelijk is. In andere gevallen wijken de gegevens in de confirmatie af van de gegevens in de nominaties. De geconfirmeerde hoeveelheden gas zijn nooit hoger dan de genomineerde hoeveelheden gas. Het is de verantwoordelijkheid van de erkende programmaverantwoordelijke om te

controleren of een confirmatie is ontvangen en om kennis te nemen van de inhoud van de confirmatie.

Zienswijze NOGEPa

430. Ten aanzien van artikel 4.2.3.5 heeft NOGEPa aangegeven dat zijns inziens in dit artikel wordt gesteld dat “de geconfirmeerde hoeveelheden gas nooit hoger zullen zijn dan de genomineerde hoeveelheden gas”. Dit is volgens NOGEPa echter onjuist aangezien als gevolg van de ‘producer prevail matching regel’ het wel terdege mogelijk is dat de geconfirmeerde hoeveelheid hoger is dan de genomineerde hoeveelheid. NOGEPa stelt voor deze zin uit artikel 4.2.3.5 te verwijderen.

Beoordeling door de Raad

431. De Raad stelt vast dat het onderdeel van artikel 4.2.3.5 waarop NOGEPa een zienswijze heeft ingediend reeds in een eerdere procedure door de Raad is vastgesteld en geen onderdeel uitmaakt van het onderhavige voorstel. De Raad komt om deze redenen niet toe aan de inhoudelijke beoordeling van de zienswijze van NOGEPa. Terzijde merkt de Raad op dat hij overigens ook niet bekend is met een ‘producer prevail matching regel’ en dat NOGEPa ook verzuimd heeft de inhoud en de herkomst van deze regel toe te lichten.

QQ Informatieverstrekking

Zienswijze VOEG

432. VOEG heeft een zienswijze ingediend ten aanzien van paragraaf 4.1.2 van de Transportvoorwaarden Gas – LNB. Volgens VOEG bevat de codetekst enkele malen (bijvoorbeeld in artikel 4.1.2.1 en artikel 4.1.2.2) de formulering “De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert ... voor een ieder opvraagbaar ...”. VOEG veronderstelt dat de bedoeling van deze formulering is om duidelijk te maken dat de gepubliceerde informatie voor iedereen beschikbaar is en niet alleen voor geautoriseerde medewerkers van erkende programmaverantwoordelijken. De formulering is in dat geval echter niet gelukkig gekozen, omdat er wordt gesuggereerd dat de informatie alleen gepubliceerd wordt indien de informatie wordt opgevraagd, aldus VOEG. Teneinde de onduidelijkheid op te heffen stelt VOEG de volgende formulering voor: “De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op haar openbare website ...”

Beoordeling door de Raad

433. De zienswijze van VOEG heeft betrekking op de wijze waarop de informatie beschikbaar wordt gesteld. De Raad stelt vast dat genoemde informatie actief via de website van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet beschikbaar wordt gesteld aan partijen die deze informatie nodig hebben voor de uitvoering van hun werkzaamheden. Deze

handelswijze acht de Raad niet in strijd met de belangen, regels en eisen zoals genoemd in artikel 12f, eerste en tweede lid, van de Gaswet.

RR Diverse artikelen

434. In de voorstellen van de gezamenlijke netbeheerders worden zeer veel artikelen van de technische voorwaarden gas gewijzigd. De artikelen waarop de Raad zienswijzen heeft ontvangen en/of waar hij in eerste instantie strijdigheid met de wettelijke vereisten constateert, worden eerst na uitgebreide motivering vastgesteld. Er is echter een groot aantal artikelen waarover geen zienswijzen door de Raad zijn ontvangen, die naar het oordeel van de Raad niet strijdig zijn met de wettelijke vereisten en inhoudelijk geen aanleiding geven tot verdere motivering bij de vaststelling ervan. Het betreft veelal artikelen waar veranderingen in zijn aangebracht die nodig zijn om de technische voorwaarden tot een consistent geheel te maken en vaak een uitvloeisel zijn van belangrijke veranderingen in andere artikelen die wel door de Raad gemotiveerd worden vastgesteld.
435. De Raad stelt de desbetreffende artikelen derhalve zonder nadere motivering vast in het dictum aan het einde van dit besluit.

IV. Evaluatie

436. Zoals hiervoor in randnummer 76 reeds opgemerkt, acht de Raad het van belang een aantal essentiële elementen van het nieuwe balanceringsregime aan een evaluatie te onderwerpen. De goede werking van het nieuwe balanceringsregime is afhankelijk van vele factoren, waaronder factoren die samenhangen met marktgedrag en met de wijze waarop partijen omgaan met de (onvermijdelijke) complexiteit van het nieuwe balanceringsregime. Daarom heeft de Raad hiervoor in diverse randnummers aangegeven de werking van het balanceringsregime na 12 maanden na de inwerkingtreding ervan op een aantal onderdelen te zullen evalueren.
437. De Raad heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet bij brief van 9 maart 2011 (kenmerk: 102669_1/58.B1090) verzocht om vanaf 1 april 2011 een groot aantal gegevens bij te houden met behulp waarvan een rapportage kan worden opgesteld over de werking van het balanceringsregime. Deze brief is te raadplegen op de internetpagina van de Energiekamer. Aan de hand van de uitkomsten van deze rapportage kunnen de gezamenlijke netbeheerders zonnodig voorstellen doen om het balanceringsregime te verbeteren. Een en ander stelt de gezamenlijke netbeheerders tevens in staat eventuele internationale ontwikkelingen met betrekking tot balanceringsregime mee te nemen.

V. Tijdstip van inwerkingtreding

438. In het inleidende voorstel hebben de gezamenlijke netbeheerders aangegeven dat de inwerkingtreding van de voorgestelde wijzigingen in de technische voorwaarden circa 12 maanden na de besluitvorming zou dienen plaats te vinden. Daarnaast hebben de gezamenlijke netbeheerders aangegeven dat inwerkingtreding van de wijzigingen dient plaats te vinden op de eerste dag van een kwartaal, doch niet op 1 januari. Hoewel in eerste instantie nog werd uitgegaan van inwerkingtreding per 1 april 2010, is later een inwerkingtreding per 1 april 2011 voorgesteld. Tijdens de hoorzitting d.d. 28 januari 2010 is de Raad gebleken dat er consensus bestaat om per 1 april 2011 te beginnen met het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel gas.
439. Om zich ervan te vergewissen dat marktpartijen nog steeds deze mening zijn toegedaan heeft de Raad bij brief van 22 december 2010 (kenmerk: 102669_1/42 t/m 52) marktpartijen verzocht te reageren op de voorgestelde datum van inwerkingtreding van het nieuwe balanceringsregime. Tenslotte heeft de Raad de marktpartijen gevraagd of hun (aangesloten) organisaties zelf op 1 april 2011 gereed zijn om met het nieuwe balanceringsregime te werken. Genoemde vragen zijn gesteld aan Energie Nederland, VME, LTO Noord Glaskracht, NOGEPa, EFET, VOEG, VEMW en Netbeheer Nederland.
440. In hun reactie hebben Energie Nederland, VOEG, LTO Glaskracht en Netbeheer Nederland aangegeven het gewenst te vinden dat het nieuwe balanceringsregime per 1 april 2011 in werking treedt. Partijen merken uitdrukkelijk op dat dit niet betekent dat zij inhoudelijk volledig instemmen met de voorgestelde gascodes en houden zich wat dit aangaat alle rechten voor.
441. NOGEPa heeft bij brief van 12 januari 2011 aangegeven twijfels te hebben over de haalbaarheid van 1 april 2011. De reden die NOGEPa hiervoor geeft is dat er laat duidelijkheid is gekomen over een implementatieplan aan de entry-zijde. GTS heeft pas in de laatste maanden van 2010 een invulling gegeven aan het elektronische berichtenverkeer dat op de entry-punten gaat plaatsvinden, aldus NOGEPa. De leden van NOGEPa zijn druk doende om de nodige IT-aanpassingen in goede samenwerking met GTS te doen. NOGEPa geeft aan dat een beperkt uitstel de kwaliteit van het implementatietraject ten goede zal komen.
442. In reactie op deze zienswijze van NOGEPa overweegt de Raad als volgt. De Raad stelt vast dat de door NOGEPa beschreven situatie betrekking heeft op artikel 4a.3.1 van de Allocatievoorwaarden Gas. Genoemde bepaling introduceert de mogelijkheid dat erkende PV-ers op een entry- en/of exitpunt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet

kunnen verzoeken de allocatie op het betreffende punt door een andere partij te laten uitvoeren. In het geval van NOGEPA zal het met name gaan om de entrypunten die zijn verbonden met een productieleidingnet. In dit soort situaties zal de beheerder van een productieleidingnet de partij zijn die near-real-time-allocaties wil uitvoeren en deze zal willen aanleveren aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Indien voor genoemde punten geen allocaties door de beheerder van het productieleidingnet worden aangeleverd, zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet op grond van artikel 4a.3.2 Allocatievoorwaarden Gas deze allocaties zelf uitvoeren. In feite wordt dan teruggevallen op de in artikel 4a van de Allocatievoorwaarden Gas beschreven hoofdregel, namelijk dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet voor alle entry- en exitpunten, uitgezonderd de exitpunten waar het landelijk gastransportnet is verbonden met een regionaal gastransportnet, de allocatie uitvoert.

443. De zienswijze van NOGEPA is voor de Raad aanleiding geweest om de situatie met de netbeheerder van het landelijk gastransportnet te bespreken. De Raad heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de vraag voorgelegd of een inschatting kan worden gemaakt van het belang dat PV-ers kunnen hebben om allocaties te laten uitvoeren door de beheerder van een productieleidingnet in plaats van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet. De achtergrond van deze vraag is dat de Raad zich graag een oordeel wil vormen over de impact die het niet direct kunnen toepassen van artikel 4a.3.1 van de Allocatievoorwaarden Gas mogelijk kan hebben op de PV-ers die NOGEPA vertegenwoordigt.
444. Naar aanleiding van deze vraag heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een en ander nader onderzocht. De uitkomst van dit onderzoek luidt samengevat als volgt. In de eerste plaats zal de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, indien een systeem van een derde partij voor het aanleveren van near-real-time allocaties niet tijdig voor 1 april gereed is, de allocaties zelf bepalen voor de betreffende entrypunten. Ten tweede zullen gemiddeld genomen de financiële consequenties voor de betrokken partijen gering zijn. Ten derde zullen de systemen van de derde partij, zodra deze gereed zijn, na een korte test ingezet worden. Daarnaast heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet desgevraagd de verwachting uitgesproken dat de IT-systemen waar NOGEPA op doelt, zo deze niet al op 1 april 2011 gereed zijn, op zijn laatst enkele weken na 1 april 2011 gereed zullen zijn.
445. De Raad constateert – zoals hiervoor ook reeds opgemerkt – in de eerste plaats dat de ‘standaard’ allocatie op entrypunten door de netbeheerder van het landelijk gastransportnet wordt uitgevoerd. Indien er ‘alternatieve’ allocaties worden aangeleverd door de beheerder van een productieleidingnet zullen deze allocaties de ‘standaard’ allocatie gaan vervangen. Er zal derhalve altijd een allocatie beschikbaar zijn. Bovendien

is de verwachting dat het niet zelf kunnen uitvoeren van de allocatie van zeer korte duur zal zijn. De Raad komt tot de conclusie dat het mogelijke (financiële) nadeel voor PV-ers beperkt zal zijn.

446. De omstandigheid dat de noodzakelijke IT aanpassingen voor het elektronische berichtenverkeer bij sommige PV-ers op 1 april 2011 wellicht nog niet gereed zijn, en het nadeel dat die PV-ers hiervan mogelijk ondervinden, weegt naar het oordeel van de Raad niet op tegen het voordeel dat de gehele gasmarkt heeft bij een inwerkingtreding van het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel gas per 1 april 2011. Een spoedige inwerkingtreding is naar het oordeel van de Raad in het belang van de ontwikkeling van het handelsverkeer op de gasmarkt en het belang van het op een objectieve, transparante en niet-discriminatoire wijze in evenwicht houden van het landelijk gastransportnet en op een wijze die de kosten weerspiegelt als bedoeld in artikel 12f, eerste lid, onderdeel d, respectievelijk onderdeel f van de Gaswet.
447. De Raad komt tot de slotsom dat inwerkingtreding van het nieuwe balanceringsregime en het nieuwe marktmodel per 1 april 2011 zowel wenselijk als, gelet op de diverse belangen, gerechtvaardigd is.

VI. Inwerkingtreding van het besluit d.d. 21 december 2010 (kenmerk 103633/3)

448. De Raad heeft bij besluit van 21 december 2010 (kenmerk 103633/3) een wijziging van paragraaf 2.3 en onderliggende artikelen van de Transportvoorwaarden Gas – LNB vastgesteld. De wijziging behelst een aanpassing van de flexibiliteitsdienst, hoofdzakelijk met als doel de dienst goed te laten aansluiten op het nieuwe balanceringsregime.
449. In dit besluit heeft de Raad overwogen dat het in werking treedt op een nader door de Raad te bepalen datum en dat hij voornemens is om deze datum te laten samenvallen met de datum van inwerkingtreding van het besluit tot vaststelling van het codewijzigingsvoorstel met betrekking tot het nieuwe balanceringsregime. Nu de inwerkingtreding van het onderhavige besluit wordt bepaald op 1 april 2011, dient het besluit tot wijziging van paragraaf 2.3 en onderliggende artikelen van de Transportvoorwaarden Gas – LNB eveneens op 1 april 2011 in werking te treden.

VII. Besluit

450. De Raad is van oordeel dat de onderhavige voorstellen voor wijziging van de technische voorwaarden gas, onder aanbrenging van enkele hierboven aangeduide wijzigingen en met inachtneming van de hierboven gemaakte overwegingen, niet strijdig zijn met de belangen, regels en eisen als bedoeld in artikel 12f, eerste en tweede lid van de Gaswet.

451. Gelet op het vorenstaande, stelt de Raad de wijzigingen van de Transportvoorwaarden Gas – LNB, de Allocatievoorwaarden Gas, de Aansluit- en transportvoorwaarden Gas – RNB, de Aansluitvoorwaarden Gas – LNB, de Netkoppelingsvoorwaarden Gas – LNB, de Meetvoorwaarden Gas – RNB, de Meetvoorwaarden Gas – LNB, de Wettelijke taken LNB van algemeen belang, de Samenwerkingsregeling netbeheerders Gas, de Begrippenlijst Gas, de Tarievenscode Gas en de Informatiecode Elektriciteit en Gas vast overeenkomstig de bijlage bij dit besluit.
452. Dit besluit treedt in werking op 1 april 2011, met uitzondering van de in de bijlage genoemde artikelen 3.1.3 en 3.1.3a van de Meetvoorwaarden Gas – RNB en de in de bijlage genoemde artikelen 4.3.1.3, 4.3.1.4, 4.3.1.5, 4.3.1.6, 4.3.1.7, B2.3, B2.4 en B5.6.5 van de Allocatievoorwaarden Gas. Al deze artikelen treden in werking op een nader door de Raad te bepalen datum.
453. Het besluit van 21 december 2010 tot wijziging van paragraaf 2.3 en onderliggende artikelen van de Transportvoorwaarden Gas – LNB (kenmerk 103633/3) treedt in werking op 1 april 2011.
454. De zakelijke inhoud van dit besluit wordt bekend gemaakt in de Staatscourant. Het besluit wordt integraal geplaatst op de internetpagina van de Energiekamer.

Den Haag,

Datum:

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit,

P. Kalbfleisch
Voorzitter van de Raad van Bestuur

F.J.H. Don
Lid van de Raad van Bestuur

J.Th.A. de Keijzer

Lid van de Raad van Bestuur

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na de dag van bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, Juridische Dienst, Postbus 16326, 2500 BH Den Haag. In dit bezwaarschrift kan een belanghebbende op basis van artikel 7:1a, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de administratieve rechter.